

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sanja Vičar

Družbeni in kulturni vidiki prostitucije na Zahodu
skozi analizo celovečernih filmov

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sanja Vičar

Mentorica: prof. dr. Alenka Švab

Družbeni in kulturni vidiki prostitucije na Zahodu skozi analizo celovečernih filmov

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

"Sprijaznimo se: vsi smo kurbe. Vsi smo že naredili kaj s svojimi telesi, česar ne bi storili, če ne bi bili plačami za to. Vsak dan počnemo kaj, česar ne bi počeli, če bi imeli milijardo dolarjev. Prostitucija je le običajna ekonomka menjava, po svoji naravi nič bolj ali manj sramotna kot v katerem koli drugem poklicnem razmerju. To velja tako za kupca kot za prodajalca."

(McWilliams v Popov 2008, 26)

Družbeni in kulturni vidiki prostitucije na Zahodu skozi analizo celovečernih filmov

Magistrsko delo je osnovano teoretično in nadgrajeno z empiričnim delom. V prvem, teoretičnem delu so predstavljene osnove prostitucije, in sicer definicije ter pojmovanja samega pojava. Delo se nadaljuje z obravnavo ženske in moške prostitucije ter razmerjem med njimi, kar pa je nekakšen uvod v pojmovanje prostitucije kot zelo raznolikega pojava, ki je odvisen tako od kraja kot tudi časa, v katerem se manifestira in ravno to raznolikost predstavim skozi poglede različnih avtorjev, ki izpostavljajo vrste prostitucije in razloge za vstop vanjo. Prostitucija kot spolno vedenje ni nekaj naravnega, ampak gre za družbeni konstrukt, ki rojeva vprašanja moralnosti oziroma etike samega početja in vprašanja intimnosti glede na to, da gre za spolno dejanje, ki že samo po sebi predstavlja intimnost. Prostitucija je velikokrat gledana predvsem s stereotipnega vidika oziroma z določenimi predsodki, zato so potrebne analize reprezentacij, ki nam služijo za razumno in smiselno razumevanje in medsebojno povezovanje abstraktnih konceptov.

Ključne besede: prostitucija, seksualno delo, zlo družbe, analize reprezentacij.

Social and cultural aspects of prostitution in western countries through the analysis of movies

The master thesis is theoretically based and upgraded by the empirical work. In the theoretical part we present the basics of prostitution, namely the definitions and conceptions of it. The thesis continues with the analysis of female and male prostitution and the relationship between them, which is an introduction to the concept of prostitution as a very diverse phenomenon which is dependent on both the place and time in which it manifests itself. This diversity is presented through the views of various authors that highlight types of prostitution and the reasons for entering into it. Prostitution as a sexual behaviour is not something natural, but is rather a social construct, which raises questions of morality or ethics of doing it. Prostitution is often viewed mainly from stereotypical perspective and with certain prejudices. Therefore it requires an analysis of representations, which serve as reasonable and sensible conclusion and interconnection of abstract concepts.

Key words: prostitution, sexual work, social ill, analysis of representations.

Kazalo vsebine

1 UVOD.....	7
2 DEFINIRANJE IN POJMOVANJE PROSTITUCIJE	9
2.1 REGULACIJA PROSTITUCIJE	10
2.1.1 PROSTITUCIJA KOT KRIMINALNO VEDENJE.....	11
2.1.2 LEGALIZACIJA PROSTITUCIJE.....	12
2.1.3 DEK RIMINALIZACIJA PROSTITUCIJE.....	12
2.2 PLAMONDON IN DVA POGLEDA NA PROSTITUCIJO	13
2.3 POGLED FEMINIZMA NA PROSTITUCIJO	14
2.4 KDO JE PROSTITUT_KA ALI RAZMERJE MED ŽENSKO IN MOŠKO PROSTITUCIJO.....	16
2.5 VRSTE PROSTITUCIJE	19
2.5.1 "NIVOJSKA" DELITEV PROSTITUCIJE.....	19
2.5.2 PROSTITUCIJA KOT POKLICNA ZAVEZA IN POKLICNI OKVIR.....	22
2.5.3 OTROŠKA PROSTITUCIJA.....	23
3 PROSTITUCIJA SKOZI ČAS	25
3.1 PROSTITUCIJA 19. STOLETJA – ZAČETEK T.I. MODERNE PROSTITUCIJE ...	25
3.2 PODOBE PROSTITUCIJE V SODOBNOSTI.....	26
3.2.1 POJASNJEVALNI MODELI PROSTITUCIJE PO PHOENIXU.....	26
3.2.2 PROSTITUCIJA KOT SAMOORGANIZACIJA ALI ZVODNIŠTVO	28
3.2.2.1 PROSTITUCIJA KOT SAMOORGANIZACIJA	28
3.2.2.2 PROSTITUCIJA KOT ZVODNIŠTVO.....	29
3.2.2.2.1 PROSTITUTKE	29
3.2.2.2.2 STRANKE.....	31
3.2.2.2.3 ZVODNIKI.....	33
4 PROSTITUCIJA KOT PREDMET DRUŽBOSLOVNE ZNANOSTI	35
4.1 DRUŽBENA KONSTRUKCIJA SPOLNOSTI.....	35
4.2.1 DRUŽBENO DEFINIRANJE PROSTITUCIJE KOT SPOLNEGA VEDENJA V RELACIJI DEVIANTNO vs. NORMALNO.....	36
4.2.2 VPRAŠANJE INTIMNOSTI V PROSTITUCIJI NA PRIMERU ODNOSA PROSTITUT_KA – STRANKA.....	38
4.2.3 VPRAŠANJE MORALE/ETIKE.....	40
5 EMPIRIČNI DEL.....	42
5.1 METODOLOŠKI OPIS POTEKA RAZISKAVE	42
5.1.1 METODA ANALIZE REPREZENTACIJ.....	42
5.1.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	43
5.1.3 IZBOR FILMOV	43

5.2 ANALIZA IN INTERPRETACIJA UGOTOVITEV	44
5.2.1 Belle de Jour / Gospodična noči (1967)	44
5.2.2 Midnight Cowboy / Polnočni kavboj (1969)	47
5.2.3 Taxi Driver / Taksist (1976)	50
5.2.4 American Gigolo / Ameriški žigolo (1980)	53
5.2.5 Pretty Women / Čedno dekle (1990)	55
5.2.6. Mysterious Skin / Skrivnostna koža (2004)	58
5.2.7 Princesas / Princeze (2005)	61
5.2.8 Elles / One (2011)	63
5.2.9 Call Girl / Dekle na poziv (2012)	66
5.2.10 Jeune & Joile / Mlada in lepa (2013)	69
6 DISKUSIJA	72
7 SKLEP	81
8 LITERATURA	83

1 UVOD

"Ljudje mi postavljajo toliko vprašanj v zvezi s tem. To ste počeli? Saj se šalite, kajne? Kako ste začeli? Kako je v resnici? Kakšni ljudje uporabljajo te storitve? Kakšna dekleta jih nudijo?" (Angell 2009, 5).

Prostitucija je ena izmed tistih tematik, za katere mislimo, da o njih vemo vse oziroma dovolj, da imamo jasna in nedvoumna mnenja in stališča, predvsem pa moralen in vrednoten odnos (Popov 2008). Je eden tistih pojavov, ki so že tisočletja znani in jih družba šteje zdaj za docela normalne, zdaj jih tolerira in zdaj zopet neusmiljeno preganja, pogostoma pa se skrajno nasprotni odnosi do prostitucije uveljavljajo celo v istih družbenih okvirih (Kobal 1969, 158). Velja za neizogibno nujnost v družbi, v kateri je človek odtujeno bitje, v kateri se človek pokaže za drugega človeka kot "stvar" z določeno uporabno vrednostjo in, ki se torej lahko kupi (Kobal 1969,169).

Je pa prostitucija nekoliko drugačna od tistih 'vsakdanjih' tem, o katerih razpravljamo ob kavi ali čaju. Je nekaj, o čemer se vsaj v spodobnih družbah praviloma ne govori, če pa že, pa ta govor poteka na čisto določene načine in tudi z nekim določenim sporočilom. Lahko bi rekli, da je prostitucija močno zaznamovan oziroma stigmatiziran pojav in proces. Kadar ljudje želijo pokazati svojo svobodomiselnost in odprtost o "pojavih" kot je prostitucija, rečejo kakšno pozitivno o legalizaciji prostitucije ali sočustvujejo z "žrtvami". Kadar želijo poudariti svojo načelnost in moralo, pride v ospredje predvsem moralna vprašljivost prostitucije. Kaj več o slednji ni govora. Številna niso samo vprašanja o moralnem vidiku prostitucije, temveč tudi o njenih akterjih. Verjetno eno izmed največkrat pojavljanih in vznemirljivih vprašanj v družbenem okolju je, kakšne so prostitutke oziroma prostituti in kdo sploh *so* ti ljudje. Kljub temu, da se pri opisovanju prostitutk in prostitutov večinoma uporabljajo stereotipni vzorci, ljudje slednjim verjamejo in se na njih tudi zanašajo. "Vedno znova se pojavljajo vprašanja, iz kakšnih socialnih okolij prihajajo prostitutke (redkeje prostituti), kakšne so po značaju, obnašanju, koliko pameti imajo, kakšne so videti, kako so oblečene ..." (Popov 2008, 156).

Prostitucijo kot tako se velikokrat postavlja v kontekst razprav o normalnosti oziroma deviantnosti, kar izhaja iz družbenega definiranja tega pojava. Slednjega se obravnava kot družbeni konstrukt oziroma nekaj, kar je ustvarila družba sama. Spolnost sama ni nekaj popolnoma naravnega, ampak gre za nekakšen produkt družbenega okolja in posledično

delovanja njegovih posameznikov. Prostitucijo tako že s samim pozicioniranjem v kontekstualni okvir spolnega vedenja obravnavamo z dveh vidikov. Normalnega in "nenormalnega". Kaj pa je normalno in kaj nenormalno? Na katero stran se nagiba prostitucija?

Predstavitev prostitucije na Zahodu in družbenih ter kulturnih vidikov le-te, bom v magistrskem delo začela s teoretsko zasnovo samega družbenega pojava, in sicer bom predstavila definicije prostitucije, pri čemer bom izpostavila kompleksnost samega definiranja, in sicer zaradi številnih avtorjev, ki izhajajo iz različnih teoretskih področjih in posledično so tudi pogledi na prostitucijo drugačni oziroma med seboj različni. Nadaljevala bom s predstavitvijo vrst prostitucije, pri čemer bom prav tako upoštevala različne avtorje in njihove pristope. Prvi del teoretičnega raziskovanja bom zaključila z obravnavo prostitucije v 19. stoletju oziroma z začetki tako imenovane moderne prostitucije. V drugem delu teoretičnega raziskovanja se bom osredotočila na prostitucijo kot predmet družboslovne znanosti, pri čemer jo bom predstavila skozi družbeni konstruktivizem, kar bom nadgradila s predstavitvijo družbene konstrukcije spolnosti ter prostitucije kot oblike spolnega vedenja. Izpostavila bom tudi vprašanja intimnosti v odnosu prostitut_ka-stranka in morale oziroma etike samega početja.

Teoretični del bom nadgradila z empiričnim, v katerem bom z metodo analize reprezentacij analizirala deset celovečernih filmov, ki prikazujejo prostitucijo na Zahodu. Vodilo pri sami analizi celovečernih filmov, mi bo v pomoč naslednje oblikovano izhodiščno raziskovalno vprašanje: **"Kakšne so reprezentacije prostitucije v izbranih filmih?"** in raziskovalna podvprašanja: (1) **Katere vrste prostitucije na Zahodu so najbolj zastopane oziroma prikazane v filmih?** (2) **Kdo so osebe, ki so v izbranih filmih najpogosteje prikazane kot prostitutke_i"?** (3) **Kakšna so spolna razmerja oziroma kako se izražajo spolne neenakosti v prostituciji v izbranih filmih?.**

2 DEFINIRANJE IN POJMOVANJE PROSTITUCIJE

Prevladujoče označevanje prostitucije je pogosto poenostavljeno, kar pa se kaže v obravnavanju prostitucije kot naravnega in družbenega fenomena. Velikokrat je omenjana kot najstarejša obrt, ki je in bo vedno obstajala ne glede na družbene razmere. Prisotna je tako rekoč v vseh družbah ne glede na prostor in čas, predvsem tam, kjer je spolnost potisnjena na družbeno obrobje, zgolj v sfero zasebnosti ali pa je celo razglašena za tabu (Popov 2008). Takšno pojmovanje prostitucije se ujema s predstavami o domnevni naravni potrebi po potešitvi (moške) seksualnosti in kot takšno ne prepoznava dejanskih družbenih in kulturnih kontekstov, ki močno določajo prostitucijo, in sicer ekonomske okoliščine v določeni družbi, normativne seksualne prakse, odnosi med seksualnostjo in identiteto, pravno normiranje, kulturni vzorci in vrednote (Pajnik 2008, 15).

Tako kaže, da prostitucijo lahko definiramo na različne načine, kar se je v zgodovini vedno znova dogajalo. Za družbe kot take je, in je tudi bilo, pomembno, da do prostitucije kot specifičnega družbenega pojava in gospodarske dejavnosti oblikujejo svoj odnos, ki temelji oziroma sloni na družbenem konsenzu (Popov 2008). Zgodovina nas lahko uči, da se prostitucija kot taka pojavlja tako rekoč skoraj v vseh kompleksnih družbah, posebej tam, kjer je spolnost potisnjena na družbeno obrobje ali predstavlja celo tabu. Različna zgodovinska obdobja tako "oblikujejo" različne oblike prostitucije, pa tudi različne odnose samih družb in družbenega okolja do nje.

Poenostavljeno označevanje bi lahko izhajalo predvsem iz obstoja številnih različnih definicij, ki temeljijo na doživljanju in pomenu prostitucije ter nenazadnje tudi na različnih zgodbah posameznikov oziroma posameznic, ki "delujejo" znotraj prostitucije. Seveda pri tem ne smemo govoriti o posploševanju definicij, temveč o oblikovanju neke "osnovne" definicije, saj je le-teh toliko kot je vseh avtorjev oziroma znanstvenikov, ki se ukvarjajo s prostitucijo.

Kot že prej omenjena neka "splošna" oziroma klasična definicija se osredotoča na tri temeljne pogoje, ki so pogoj, da neko spolno vedenje sploh preide v prostitucijo oziroma ga kot takega obravnavamo. Omenjeni pogoji so komercializacija spolne storitve, ki pomeni, da se za spolno storitev prejme plačilo, sledita promiskuiteta in emocionalna indiferentnost do spolnega odnosa (Kanduč 1998).

Definicijo prostitucije, ki za razliko od ostalih presega okvirje seks-nadomestilo-ponudnica/ponudnik, je podala Darja Zaviršek (1994). Njena definicija tako vključuje tudi tiste, ki "kasirajo" kot posredniki, organizatorji ali tako imenovani motivatorji posla, in sicer pravi, da se "prostitucija nanaša na seksualne storitve za finančne nagrade in dejanja, ki se nanašajo neposredno na to, kot na primer dejavnosti javnih hiš ali preživljanje z zvodništvom," (Zaviršek 1994, 118).

Zgodovinsko gledano je prostitucija dokaj trajen, raznolik in strukturiran družbeni pojav oziroma proces, ki se spreminja in oblikuje skupaj z družbo in v njej. Zaradi tega je pomembno in seveda tudi potrebno, da se vedno znova preverja in tudi prilagaja družbeni konsenz o tem pojavu (Zaviršek 1994).

2.1 REGULACIJA PROSTITUCIJE

Prostitucija kot taka je zelo pogosto debatirana tudi v kontekstu oziroma okvirju tako imenovanih regulativnih pristopov. Če in ko govorimo o državnih regulativah prostitucije, je potrebno izpostaviti, da obstaja več različnih oblik zakonskega urejanja omenjenega družbenega pojava in tako je od države do države odvisno, kateri zakonski ureditvi sledi; namreč, velikokrat v posameznih državah gre za preplet različnih modelov.

Kot oris regulativnih pristopov o prostituciji, bom izpostavila štiri glavne modele oziroma zakonodajne metode urejanja prostitucije, ki so se oblikovale konec 20. in v začetku 21. stoletja. Govorim o obravnavi prostitucije kot kriminalnega dejanja, legalizaciji, dekriminalizaciji in nenazadnje o pravni paradigmi človekovih pravic (Sullivan 2007). V skladu z kriminalizacijo, je prostitucija obravnavana kot kriminalno dejanje, prav tako vse dejavnosti, ki so z njo povezane in kaznovana je z določeno obliko sankcij – bodisi globo bodisi z zaporom. Metoda legalizacije prostitucije prepozna določene oblike le-te kot zakonito dejanje, je pa posredno tudi v vlogi skrbi za javno zdravje. Z dekriminalizacijo država sprejme zakonodajo, na podlagi katere prostitucija ni več obravnavana kot kriminalno dejanje oziroma obnašanje. Kar zadeva pravno paradigmo človekovih pravic, le-ta govori o tem, da regulacijske politike prostitucijo razglašajo za pravice žensk (Barry 1995) in zagovorniki te teorije zagovarjajo dejstvo, da ima vsak posameznik pravico odtujiti svojo telo in nenazadnje tudi izbrati način te odtujitve (Sullivan 2007). Tako je ženskam s tem modelom dodeljena pravica, da svobodno trgujejo s svojim telesom (Almodovar 1999, 75).

2.1.1 PROSTITUCIJA KOT KRIMINALNO VEDENJE

Tradicionalni argumenti, ki podpirajo kriminalni status prostitucije, izhajajo iz prepričanja, da gre za dejavnost, ki jo družba razume kot nemoralno početje in je zakonsko nesprejemljiva. Ti argumenti so podlaga politikam kriminalizacije ali zatiranja prostitucije, ki izmenjavo spolnih uslug za plačilo obravnavajo kot kriminalno dejanje (Matthews 2008, 112).

V sistemu kriminalizacije je kakršna koli oblika prostitucije obravnavana kot ilegalna, prostitutke oziroma prostituti, stranke so označeni kot kriminalne osebe. Tudi zvodniki oziroma zvodništvo se obravnava kot kriminalno početje, saj naj bi spodbujalo prostitucijo, zvodniki pa so tisti, ki iz prostituiranja drugih ustvarjajo lastni dobiček (Barry 1995). Pomembno je izpostaviti, da ločimo med dvema sistemoma kriminalizacije, in sicer med socialističnim oziroma komunističnim ter kapitalističnim. V prvem sistemu, torej v socialističnih oziroma komunističnih državah, se borijo za odpravo prostitucije, ker naj bi ta bila neskladna z vrednotami in ideali države. Prostitucija je tako zavrnjena kot kapitalistična tržna transakcija in kot oblika izkoriščanja. Znotraj tega sistema je prostitucija ilegalna tako za prostitutke_e kot tudi stranke in prve so do določene mere prepoznane kot žrtve (prav tam). V kapitalističnih državah se znotraj okvirjev kriminalizacije, prostitucijo razume kot nemoralno in obravnavana je kot nelegalno spolno občevanje (Barry 1995, 224). Organi pravnega pregona so v večini bolj usmerjeni na ženske kot na moške, čeprav pravila v enaki meri veljajo tako za prodajalce kot tudi kupce spolnih uslug oziroma storitev (Matthews 2008).

Ker so znotraj modela kriminalizacije, prostitutke oziroma prostituti definirani kot kriminalne osebe, svojih zvodnikov, ki v večini z njimi ravna zelo nepošteno, nočejo prijaviti policiji. Namreč s tem bi se identificirali kot prostitutke_i oziroma kot kriminalne osebe (Barry 1995). Na podlagi tega bi lahko rekli, da je model kriminalizacije z določenih vidikov nepravilen oziroma krši človekove pravice, kar izpostavljata tudi Benjamin in Masters (1964). Prostitutke_i so tako strpani v posebno in neupravičeno kategorijo, v kateri so njihove državljanske pravice pogosto zanikane.

2.1.2 LEGALIZACIJA PROSTITUCIJE

Model legalizacije prostitucije je tisti, ki spolno industrijo in znotraj nje bordele, seks klube, masažne salone ter druga prizorišča dejavnosti prostitucije spreminja v prizorišča, kjer so seksualna dejanja, sicer z določenimi omejitvami, zakonsko dovoljena (Raymond 2004).

Cilji modela oziroma sistema legalizacije težijo k zmanjšanju prostitucije nižjega nivoja, kjer je poudarek predvsem na zmanjšanju ulične prostitucije, prav tako pa sistem teži k vzpostavitvi varnejšega okolja za delo samih prostitutk (Matthews 2008). Zagovorniki legalizacijskega pristopa trdijo, da je prostitucija legitimen poklic in da je legalizacija tista, s katero lahko zagotovijo strukturo za zaščito pravic delavk (prav tam). Prostitucija bi s tem tako bila postavljena v neko nadzorovano okolje, vzpostavitev bordelov pa bi tako zmanjšala ulično prostitucijo ter zagotovila še večjo zaščito žensk, vključenih vanjo, in sicer pred nasilnimi zvodniki. V splošnem naj bi tako organizacija prostitucije v državno dovoljenih premisah omogočala prijaznejše, varnejše in tudi bolj nadzorovano okolje tako za prostitutke_e kot tudi za stranke (Matthews 2008).

2.1.3 DEKRIMINALIZACIJA PROSTITUCIJE

Feministka Josephine Butler je bila tista, pod vodstvom katere se je v 19. stoletju oblikovalo gibanje za ukinitvev državne regulacije prostitucije. Zavzemali so se za ukinitvev zakonov, ki so prepovedovali in urejali prostitucije, ter za okrepitev zakonov zoper zvodništvo in posredništvo (Barry 1995). Liberalci so zagovarjali mnenje, da prostitucija kot taka ni stvar zakonodaje in da bi za spolno industrijo morala veljati pravila oziroma načela prostega trga. Zgodovinsko gledano, se je zakonodaja osredotočala predvsem na kaznovanje žensk prostitutk, medtem ko je popolnoma ignorirala vlogo strank (prav tam).

Zagovorniki dekriminalizacije so izpostavljali tudi dejstvo, da obravnavanje prostitucije kot kriminalnega vedenja oziroma dejanja ne pomeni večje enakosti med spoloma, ampak samo še bolj poudarja že obstoječe neenakosti (Barry 1995). S tem, ko je prostitutka opredeljena kot kriminalna oseba, je še bolj marginalizirana in ranljiva, hkrati pa ji je otežen tudi dostop do legitimnega dela (prav tam).

K dekriminalizaciji prostitucije so leta 1949 s sprejetjem konvencije pozivali tudi s strani Združenih narodov in tako težili k uveljavitvi zakonov zoper tiste, ki izkoriščajo ženske in

otroke v prostituciji. Večina evropskih držav je z odpravo zakonov, ki prepovedujejo delovanje znotraj prostitucije, slednjo dekriminalizirala, vendar pa je večina kljub temu ohranila zakone zoper nagovarjanje, zvodništvo, vodenje bordelov ter prevoze žensk preko meja za namene prostitucije (Delacoste in Alexander 1998).

2.2 PLAMONDON IN DVA POGLEDA NA PROSTITUCIJO

Plamondon v delu *La prostitution: profession ou exploitation? Une reflexion a poursuivre* (2002 v Popov 2008) izpostavlja številčnost definicij prostitucije in vprašanje, katera je tista prava. Tako pravo je težko najti in Plamondon pravi, da je množico različnih pogledov mogoče razdeliti v določene kategorije. Sam izpostavlja dva različna pogleda na prostitucijo.

Prvi pogled opozarja na to, da prostitucija v nobenem pogledu ni običajno delo. Zagovorniki tega pogleda verjamejo, da je prostitucija manifestacija moškega nasilja nad ženskami in posledica tega naj bi bila, da ženske v prostitucijo silijo predvsem socialni, ekonomski in politični dejavniki. Ženske v prostituciji so skozi ta pogled obravnavane kot žrtve, do njih je vzpostavljena nekakšna empatija. Predstavniki tega pogleda se zavzemajo za dekriminalizacijo žrtev kot tudi kriminalizacijo strank in zvodnikov, ki so obravnavani kot odgovorni za nasilje, ki so ga ženske deležne v prostituciji (Popov 2002).

Drugi prevladujoči pogled se je uveljavil v zadnjih nekaj desetletjih predvsem kot posledica javnih nastopov prostitutk in prostitutov ter njihovih podpornikov oziroma zagovornikov. Posledica vsega tega je nastajanje organizacij spolnih delavk in delavcev, ki zagovarjajo stališče, da je prostitucija poklic kot vsak drug, ki si ga je mogoče izbrati prostovoljno. Predstavniki tega pogleda zavračajo poudarjanje viktimizacije kot glavnega razloga za težave, ki jih imajo in ki naj bi vplivala na njihovo življenje. Kot razlog težav raje izpostavljajo stigmatizacijo samega posla in ljudi v njem. Tako zahtevajo, da se upošteva spoštovanje pravice do prostega razpolaganja s svojim lastnim telesom ter dekriminalizacijo vseh vidikov prostitucije v razmerah, v katerih le-ta temelji na osebni odločitvi odraslih in prištevni spolnih delavk in delavcev (Popov 2008, 34).

2.3 POGLED FEMINIZMA NA PROSTITUCIJO

Večina izmed omenjenih definicij prostitucije je nastala izpod peres moških avtorjev, saj je za ženske veljalo nespodobno, da bi javno izražale svoje mnenje o spolnosti, v našem primeru o prostituciji. Do sprememb je prišlo takrat, ko je seksistični svet doživel "upor suženj" kot o tem govori Jurij Popov (2008, 29). Govorimo o rojstvu feminizma, gibanja, ki zagovarja politično, družbeno in ekonomsko enakopravnost med spoloma v javnem in zasebnem življenju (Popov 2008).

Feministke so se vprašanja prostitucije lotile na način "strinjanja" oziroma "nestrinjanja" z le-to. V nadaljevanju navajam tiste struje feminizma, ki so oblikovale trdna stališča do prostitucije. Omenjene smeri so radikalni, eksistencialni, liberalni, marksistični in socialistični feminizem (Bromberg 1997).

Radikalni feminizem je tisti, ki absolutno zavrača prostitucijo, saj naj bi ta degradirala vse ženske in krepila politiko moške dominacije. Na prostitucijo gledajo kot na socialni položaj, v katerem je moški spremenil žensko v seksualni objekt (Bromberg 1997).

Privrženci radikalnega feminizma menijo, da je zatiranje žensk temeljna oblika za vse druge oblike zatiranja in tako so prepričani, da je prostitutka vedno žrtev prisile, posrednega in neposrednega nasilja in da nikoli ni v prostituciji prostovoljna. V skladu s prepričanjem te smeri feminizma vsi moški verjamejo v dva mita glede njihove seksualnosti. Prvi je ta, da moški potrebujejo več seksualne potešitve kot ženske, drugi pa se nanaša na prepričanje, da so moški genetsko močnejši spol in morajo zaradi tega imeti dominantno vlogo v družbi ter tako posledično tudi v spolnosti (Popov 2008). Po mnenju pripadnikov radikalnega feminizma, bomo o izginotju prostitucije govorili lahko takrat, ko bo v družbi vzpostavljena enakopravnost med moškimi in ženskami (Bromberg 1997).

Ena izmed vidnejših predstavnic eksistencialnega feminizma je Simone de Beauvoir, znana tudi kot velika borka za enakopravnost med spoloma. Zastopa stališče, da ženska ni vedno brez moči in ni odvisna od moškega, s katerim je v razmerju (Bromberg 1997). Pravi, da prostitucija omogoča ženskam beg iz odvisnosti, vendar pa jih s tem ne spreminja v žrtve, temveč jih dodatno krepi (prav tam).

Eksistencialne feministke in feministi verjamejo, da so močne ženske sposobne obvladovati moške, zlasti v prostituciji. Carole Pateman (2016) pravi, "da moški mislijo, da "imajo" žensko, vendar je to zgolj njihova iluzija. Ona je tista, ki ima njega ... in slednji ne bo potešen tako dolgo, dokler ne bo plačal spolne storitve".

Je pomembno omeniti, da je Simone de Beauvoir znana tudi po zagovarjanju nasprotnega stališča, in sicer da je prostitucija ena sama nepretrgana veja izkoriščanja; slednje je ponazorila z besedami: "V prostitutki so strnjeni vsi liki ženskega suženjstva," (Popov 2008, 31).

Liberalni feminizem prostitucijo razume kot pogodbeni posel oziroma kot zasebno poslovno transakcijo. Medtem ko radikalni feminizem prostitutko vidi kot tržno blago, pa je liberalni feminizem prepričan, da se ženska lahko svobodno odloča za vstop v prostitucijsko pogodbo (Bromberg 1997). Liberalna feministka Carole Pateman vztraja, da prostitutke niso mezdne delavke, temveč pogodbene delavke, ki lahko same odločajo, ali se bodo spustile v prostitucijsko transakcijo ali ne. Po njenem mnenju prostitutka oziroma prostitut sklepata pogodbo s stranko in ne s svojim delodajalcem (Popov 2008, 31).

Marksistični feminizem temelji na doktrinah nemškega filozofa Karla Marxa. Omenjena doktrina predstavlja temelj za zavračanje kakršnega koli družbenega ali političnega ravnanja, ki bi uzakonilo zaslužnje ali zatiranje delavskega razreda. Pripadniki marksističnega feminizma tako trdijo, da prostitucija predstavlja popačenje meznega dela in je zato ponižujoča ter zatiralska. Prostitucija je skozi oči marksističnega feminizma videna kot simbol vsega tistega, kar je narobe v svetovnih družbenih ureditvah in politikah (Bromberg 1997 in Popov 2008).

Kar se tiče socialističnega feminizma, slednji ocenjuje, da zatiranje v družbi ni posledica delovanja ekonomskih razlogov, temveč psiholoških in socialnih. Na prostitutko tako gledajo kot na žrtev krivične in nasilne razredno razdeljene družbe. Verjamejo, da je bistvo prostitucije v strukturiranju družbe in tako je slednja tista, v kateri je potrebno poiskati instrumente za odpravo prostitucije (Popov 2008).

Ena izmed uglednih feministk, Zorica Mršević je ostra nasprotnica kakršne koli legalizacije prostitucije, in sicer pravi, da je slednja izraz stalnega nasilja in dominacije moških v družbi

kot celoti. Na vprašanje, kaj je prostitucija, odgovarja z besedami radikalne feministke Andree Dworkin.

Prostitucija ni abstrakcija. Prostitucija je denar, s katerim moški plačuje žensko meso. To so usta, vagina ali analna odprtina, v katere moški prodira s svojim penisom, rokami, različnimi predmeti; en pa drugi, pa tretji, pa četrti in tako do neskončnosti. To je to, (Mršević v Popov 2008).

2.4 KDO JE PROSTITUT_KA ALI RAZMERJE MED ŽENSKO IN MOŠKO PROSTITUCIJO

Prostitutka oziroma prostitut je oseba, ki se za kakršno koli plačilo spolno predaja različnim osebam nasprotnega ali istega spola in ki ji/mu je to udejstvovanje poklic ali pa postranska zaposlitev
(Scott 2004, 12).

Ženska prostitucija. Moška prostitucija. Prva je močno raziskana, veliko debatirana in hkrati tudi tabuizirana, druga je malce manj raziskana, potisnjena v ozadje in tako še bolj tabuizirana. Lahko rečemo, da je ženska prostitucija sociološko vidnejši in pogosto tudi bolj organiziran pojav, moška pa je bolj individualna, občasna ali samo sezonska (Kobal 1969, 159). Kar se tiče zagovornikov prostitucije, se z moško prostitucijo ukvarjajo oziroma jo vsaj omenjajo, medtem ko pri abolicionistih tega ni moč zaslediti (Popov 2008). Kljub temu, da moška prostitucija ni v tolikšni meri raziskana in debatirana, se zelo širi in v Evropi ni države, ki je ne bi poznala. Gre predvsem za prostitucijo, v katero so na strani ponudbe vključeni mladeniči in fantje (med 16 in 30 let), vse pogosteje pa tudi dečki, stari manj kot štirinajst let (prav tam).

Kobal (1969, 164–165) o ženskih prostitutkah govori na podlagi delitev slednjih v pet poglavitnih skupin, in sicer:

- 1) Pocestne ali javne prostitutke, ki so najnižje na lestvici med vsemi prostitutkami. Njihova tako imenovana delovna področja oziroma okolja so ulice ali bari, sezonsko se selijo v turistične kraje. Njihovo življenje kot tako je najbolj bedno, pogosto pa so tudi žrtve zvodnikov, ki jih izkoriščajo.

- 2) Organizirane javne prostitutke, ki so najpogostejše v velikih mestih in zlasti tudi v pristaniških mestih, ki so sedeži vojaških baz. Organizirana javna prostitucija je tesno povezana s kriminaliteto, izsiljevanjem in drugimi pojavi, ki so značilni za kriminalno podzemlje velikih mest.
- 3) Prostitutke, za katere se je uveljavil naziv "call-girls" prav tako sodijo v skupino organizirane prostitucije, vendar pa so po socialnem statusu visoko nad poulično prostitucijo. V tej skupini gre za dekleta, ki svoje delo opravljajo v poslovnih in gospodarskih krogih, so animatorke pri sklepanju poslov ali pa kot nekakšna nagrada za kupca za sklenjeno kupčijo oziroma posel. Med njimi je tudi nekaj takšnih, ki so polno ali deloma zaposlene in jim prostitucija predstavlja zgolj dodaten zaslužek.
- 4) Neorganizirane poklicne prostitutke, ki dajejo prednost daljšim zvezam z enim moškim ali z manjšim številom moških, ki jih vzdržujejo.
- 5) V skupino "boljših" prostitutk spadajo tudi tako imenovane motorizirane prostitutke, ki se naokrog vozijo z avtomobilom in tako pridobivajo svoje stranke. Prostitutke, ki sodijo v krog "boljše" družbe, si za razliko od organiziranih in neorganiziranih pouličnih prostitutk, ki so prisiljene sprejeti vsako stranko, lahko svoje stranke izbirajo same.

"Moški seksualni delavci so običajno manj vidni kot ženske in zaradi tega tudi težje dosegljivi, kar pa je velikokrat posledica tabuizirane homoseksualnosti in močne homofobije. Pomembno je vedeti, da moške prostitucije ne smemo enačiti s homoseksualnostjo," (Popov 2008, 160). Poznavalci moške prostitucije predlagajo uporabo opisa "moški, ki seksa z moškim", kar ni isto kot gej (prav tam).

Pri evropski mreži moške prostitucije ENMP (European Network Male Prostitution) pravijo, da do zanemarjanja moške prostitucije prihaja predvsem zaradi tega, ker je še v večji meri tabuizirana kot ženska prostitucija, da gre za neko pozabljeno socialno in politično vprašanje, za očitno diskriminacijo moške prostitucije ter za še hujšo stigmatizacijo. Lahko govorimo o tako imenovani dvojni stigmatizaciji moških, in sicer so stigmatizirani kot homoseksualci in kot prostitutki (Popov 2008, 87).

Moške v prostituciji tako pesti razvoj raziskav in gibanj za pravice prostitutk, ki temelji na seksizmu in diskriminaciji (Popov 2008, 87). V primerjavi z žensko prostitucijo, je moška obravnavana manj že zaradi samega pojmovanja prostitucije, pri kateri naj bi po mnenju večine šlo za nasilje nad ženskami. Slednje so vedno tiste, ki so izkoriščane in žrtve nasilja, moški pa so tisti, ki jih izkoriščajo in so nad njimi nasilni. Prostitutke in njihovi zagovorniki le stežka razumejo položaj moških prostitutov in dejstvo, da tudi oni zaslužijo zaščito oziroma varovanje. Lahko govorimo tako rekoč o pomanjkanju organizacij, ki bi jim nudile socialno, zdravstveno, psihično in še kakšno drugo pomoč, ki jo na primer ženske prostitutke dobivajo.

Skupine moških spolnih delavcev so v primerjavi z ženskami, veliko bolj odrinjene v najtemnejše dele socialnega dna in posledično so tudi težje dosegljivi. Kot pravi Popov (2008, 88), se je "njihova mobilnost zelo povečala, saj je povsod odpor proti njim zelo velik. Kjer koli so stranke iskali na javnih prostorih, so povzročali hude socialne konflikte, ki jih je morala reševati policija. Zato so danes v tem, jutri v drugem mestu, danes v tej, jutri v drugi evropski državi in tako so za tiste, ki bi jim radi pomagali, skoraj neulovljivi."

Moški prostitutki se od žensk ločijo tudi po stopnji izobrazbe, ki je v primerjavi s slednjimi dosti nižja. Večina moških prostitutov je tudi brezdomec. Velike težave imajo tudi z lastno spolno identiteto, in sicer se jih ima večina za heteroseksualce, manj za biseksualce, še najmanj pa za homoseksualce. V glavnem svoje "storitve" nudijo moškim, veliko manj ženskam in heteroseksualnim parom (Popov 2008).

Če moško prostitucijo skušamo analizirati po kriterijih za delitev same prostitucije, ki jih omenja Tratnik Volasko (1996) – kriteriji so organiziranost, vidnost, lociranost in profesionalnost – bi lahko rekli, da so moški v primerjavi z ženskami manj organizirani in tako tudi v večji meri delajo samostojno, potrebno pa je poudariti tudi dejstvo, da so dokaj nevidni v primerjavi z ženskami. Kot svoje delovno okolje si izbirajo zakotne ulice, posebne dele ulic, kjer so strogo ločeni od žensk prostitutk, nadalje bordele, masažne salone ter parke. Na višji stopnji le redki delujejo preko agencij kot spremljevalci.

2.5 VRSTE PROSTITUCIJE

Prostitucija sama je dokaj kompleksen pojav, kar pa za sabo potegne tudi dejstvo, da obstaja več delitev oziroma razvrstitev. V nalogi izpostavljam razvrstitev prostitucije po Marjeti Tratnik Volasko (1996), ki "pojav spolnega dejanja" razvršča glede na to, kje se prostitucija odvija, kako je organizirana in glede na profesionalnost (kot poklic ali začasna dejavnost). Kot nadgradnjo omenjeni razdelitvi oziroma razvrstitvi pa dodajam še druge vrste prostitucije, ki jih obravnavam v okviru binarnih opozicij, kar njihova pojavnost in prisotnost v družbi tudi zahteva.

2.5.1 "NIVOJSKA" DELITEV PROSTITUCIJE

Po Marjeti Tratnik Volasko (1996) naj bi ločili tri temeljne oblike prostitucije, ki pa se med seboj razlikujejo glede na določene kriterije:

- organiziranost ("navadna", organizirana);
- vidnost (javna, prikrita);
- lociranost (cestna, poulična, barska, hotelska, stanovanjska, ...);
- profesionalnost (kot "poklic", občasna).

Na podlagi zgoraj omenjenih kriterijev prostitucijo delimo na (Tratnik Volasko 1996):

a) Prostitucija nižjega nivoja

V to skupino se običajno prišteva tako imenovana ulična prostitucija, ki poteka v določenih predelih, ponavadi, večjih mest, v določenih ulicah ali delih ulic v neposredni bližini prometnejših in bolj frekventnih delov mesta kot so na primer železniške in avtobusne postaje (Scott 2004, 87). Tovrstna prostitucija je lahko bodisi organizirana bodisi neorganizirana, lahko je tudi profesionalna ali občasna. V primeru prostitucije nižjega nivoja gre za obliko trgovine s spolnostjo, v katero je investiran najmanjši kapital, prisoten pa je tudi najmanjši dobiček. Tako imajo tako imenovane ulične prostitutke oziroma prostitutki manjšo tržno vrednost, prav tako pa uživajo manjši ugled v primerjavi s tistimi, ki se ne prostituirajo na ulicah (prav tam).

V večini primerih poulične prostitutke izhajajo iz nižjih družbenih slojev in mnoge med njimi so bile že v svojem otroštvu izpostavljene različnim negativnim okoliščinam bodisi v krogu ožje družine bodisi širše okolice. Za prostitucijo se tako odločijo zaradi neugodnih razmer, v

katerih živijo oziroma zaradi neugodnega socialnega, kulturnega in vzgojnega okolja. Ker so posledično težje zaposljive, jim prostitucija na nek način predstavlja izhod iz omenjene bede oziroma nekakšno rešitev.

Kar zadeva kliente oziroma stranke, le-ti na tej ravni prostitucije izhajajo predvsem iz vrst alkoholikov, narkomanov, goljufov. Lahko vidimo, da so njihovi profili zelo podobni profilu poulične prostitutke in tako skupaj tvorijo obliko nekakšne subkulture, za katero so značilne posebne vrednote, socialne vezi, pogovorni žargon in posebni vzorci vedenja ter ugleda (Tratnik Volasko 1996, 8).

Pomembno pri prostituciji nižje ravni oziroma ulični prostituciji, je poudariti, da se slednja ne odvija več samo v nočnih urah, ampak je vse pogostejša tudi podnevi oziroma v dnevni obliki kot jo poimenuje Tratnik Volasko (1996). S to obliko prostitucije se ukvarjajo predvsem nezaposlene ženske ali gospodinje iz predmestij, ki na ta način skušajo zapolniti vrzeli v gospodinjiskem proračunu.

Posebno obliko prostitucije nižje ravni predstavlja tako imenovana avtomobilska prostitucija, znotraj katere so ženske najmanj zaščitene in tako posledično tudi najbolj izpostavljene neprijetnostim ter številnim nevarnostim. Pri avtomobilski prostituciji se tako spolni akt odvije kar v avtu, saj klienti prostitutke poberejo kar ob cesti, velikokrat pa se zgodi, da jim "uslug" sploh ne plačajo ali pa jih celo oropajo ali z njimi fizično obračunajo (Leskošek 2002).

Tovrstna prostitucija je zaradi svoje vidnosti – prostitutke se pojavljajo na javnih mestih in ogovarjajo ter pridobivajo stranke – najbolj podvržena javnim kritikam, neodobravanju in celo stigmatizaciji ter etiketiranju. Ker se odvija tako rekoč ljudem pred očmi, je močno izpostavljena nadzoru ter zakonskim omejitvam (Popov 2008).

b) Prostitucija srednjega nivoja

Ta vrsta prostitucije se od poulične loči predvsem v vloženem kapitalu, ki je v tem primeru znatno višji. Lahko rečemo, da gre za pretežno organizirano prostitucijo oziroma "reket prostitucijo"; izraz se je uveljavil kot splošna oznaka za organizirano prostitucijo, čeprav je "reket" izvorno naziv za rusko mafijo, ki nadzira trgovino z belim blagom (Tratnik Volasko 1996, 9 in Popov 2008). Vloga zvodnika na tem nivoju prostitucije, je bistveno večja in

pomembnejša, saj zvodnik prostitutke ne samo štiti, temveč predstavlja tudi nekakšnega organizatorja oziroma iskalca strank, za kar mu prostitutka tudi plača; ponavadi ta vsota predstavlja 40-60 odstotkov njenega dohodka.

Prostitucija srednjega nivoja je dokaj razširjena, vendar pa kljub temu manj vidna oziroma ni vsem na očeh, saj se v primerjavi z ulično prostitucijo dogaja v zaprtih prostorih. Tratnik Volasko (1996) tako navaja nekaj pojavnih oblik, v katerih poteka omenjena prostitucija:

- ***javne hiše*** – obstajajo že od antičnih časov oziroma od prvih poskusov družbenega in kulturnega okolja, da bi prostitucijo na nek način regulirali in jo postavili pod kontrolo ter jo tako lažje nadzirali. Javne hiše se razlikujejo po kvaliteti uslug, opremljenosti, številu in raznovrstnosti deklet, ki so v njih zaposlene;
- ***cone "rdečih luči"*** – to so določena območja mesta, ulice ali del ulice, ki so namenjeni seksualni dejavnosti in ponavadi so tovrstne cone izvzete iz splošne prepovedi opravljanja dejavnosti prostitucije (primer cone "rdečih luči" je na primer Rdeča ulica v Amsterdamu) (Scott 2004, 34).
- ***hotelska prostitucija*** – je najbolj razširjena oblika prostitucije srednjega nivoja in zaradi dobre organizacije vseh sodelujočih (zvodniki, receptorji, barmani, taksisti, ...) je zelo težko soditi o natančnem številu. "Nivo" hotelskih prostitutk se razlikuje glede na to, v kakšnih hotelih se prostitucija odvija in pa tudi kakšne stranke zahajajo v omenjene hotele. Pomembno pa je poudariti, da ta oblike prostitucije ni mogoča brez zvodnikov;
- ***"prostitucija na domu"*** – je oblika "prodajanja" spolnih uslug za denar, katere priljubljenost narašča. Stranke novačijo s pomočjo oglaševanja v medijih, dandanes največ preko interneta, ponudba pa lahko zajema raznovrstne usluge, in sicer na primer inštrukcije, "čiščenje", kratkotrajne zmenke ipd. Ženske, ki se prostituirajo na takšen način izhajajo tako rekoč iz vseh družbenih slojev, ki sicer imajo stalni vir dohodkov, prostitucija pa jim tako pomeni dodaten dohodek oziroma nekakšno dopolnilno dejavnost.

c) Prostitucija višjega nivoja

Gre za obliko prostitucije, v katero je vložen velik kapital, saj vsem vključenim prinaša velike dobičke. Ženske in moški, ki na tej ravni delajo kot prostitutke oziroma prostituti uživajo

večjo avtonomijo, doživljajo pa manj stigmatizacije in družbenega obsojanja kot prostitutke in prostituti na ostalih dveh ravneh oziroma nivojih. Ženske in moški se po izobrazbi in socialnem poreklu oziroma statusu razlikujejo od prostitutk in prostitutov, ki delujejo v nižjem in srednjem nivoju, in sicer se v tem nivoju večinoma pojavljajo izobražene ženske in moški, ki pa so tudi redkeje povezani s kriminalom kot prostitutke_i na ostalih dveh nivojih (Tratnik Volasko 1996).

Najpogostejšo obliko prostitutk oziroma prostitutov v tej skupini predstavljajo tako imenovana dekleta in fantje na poziv (call-girls). Ta oblika prostitucije tudi najbolj ustreza sodobnemu načinu življenja, saj jamči zasebnost, intimnost, se prilagaja časovnim zahtevam in je mobilna. Osnovna značilnost te oblike je, da se prostitut_ka za zmenek dogovori po telefonu. (Tratnik Volasko 1996, 11)

Dekleta in fantje na poziv niso homogena skupina, temveč se med seboj razlikujejo, in sicer na podlagi tega, kako in kje se oglašujejo. Tako razlikujemo (prav tam):

- dekleta in fante, ki svoje številke lepijo na telefonske govornice;
- dekleta in fante, ki oglašujejo v določenih oglasnikih;
- dekleta in fante, katerih telefonske številke poznajo le izbrani, tako imenovane redne stranke, ki si prostitutko priporočajo v "ozkem" krogu.

2.5.2 PROSTITUCIJA KOT POKLICNA ZAVEZA IN POKLICNI OKVIR

Paul Goldstein je za tipologizacijo prostitucije uporabil dva elementa, in sicer poklicno zavezo in poklicni okvir (Popov 2008). Poklicna zaveza se po Goldsteinu kaže predvsem v pogostosti, s katero je prostitutka ali prostitut udeležena oziroma udeležen v prostituciji. Tako je slednja lahko (prav tam):

- začasna prostitucija - prostitutka in prostitut se le tu in tam odločata za prodajo spolnih storitev;
- priložnostna prostitucija – prostitutka in prostitut pogosto jemljeta denar za spolne storitve, vendar neredno in le zato, da bi dopolnila dohodke iz drugih virov;
- nadaljevalna (stalna, trajna) prostitucija – prostitutki in prostitutu je denar, ki ga dobita od prodaje spolnih storitev, glavni vir dohodka.

Pri tipologizaciji prostitucije glede na poklicni okvir, Goldstein upošteva predvsem okolje in interakcijski proces, v katerega sta vpletena prostitutka oziroma prostitut. Na podlagi tega loči (Popov 2008):

- ulično prostitucijo – prostitutka in prostitut novačita stranke na ulici;
- dekleta in fante na poziv – to so prostitutke in prostituti, ki novačijo stranke s pomočjo oglaševanja in v stik s strankami prihajajo preko telefona, stranke obiskujejo na domu ali pa jih sprejemajo pri sebi doma;
- hišno prostitucijo – prostitucija, ki poteka v zasebnih klubih ali bordelih;
- prostitucijo masažnih salonov – prostitucija poteka v masažnih salonih, v katerih naj bi ponujali druge, predvsem zdravstvene storitve;
- zamenjalno prostitucijo – gre za prostitucijo, pri kateri prostitutka in prostitut pristajata na menjavo spolne storitve za kaj drugega, ne za denar.

2.5.3 OTROŠKA PROSTITUCIJA

The test of our progress is not whether we add more to the abundance of those who have much; it is whether we provide enough for those who have too little.
(Roosevelt 1937 v Kara 2010, 179).

Otroška prostitucija predstavlja eno izmed hujših oblik kršenja človekovih pravic in lahko bi rekli, da je najbolj žalostna ter močno zavržena. Otroci, ki se ukvarjajo s prostitucijo, so večinoma v to prisiljeni, saj živijo v nevdružnih razmerah. Velikokrat so tudi žrtve psihičnega in fizičnega nasilja ter spolnih zlorab. Tako se gibljejo v začaranem krogu, iz katerega je zelo težko, včasih celo nemogoče izstopiti. V prostitucijo so v veliki meri vključene deklice, čeprav tudi število dečkov iz leta v leto narašča (Tomovič 2009).

Kazenski zakoniki poskušajo s samostojnimi inkriminacijami ali kvalificiranimi oblikami splošnih tako imenovanih obprostitucijskih inkriminacij otroke zaščititi tudi pred plačanim spolnim ravnanjem (Korošec 2009, 291). "Pri tem gre za odraz viktimoloških spoznanj, da je (tudi zakonita) prostitucija dejavnost, okrog katere se značilno spletajo kriminalne dejavnosti in na ta način poskušajo otroke zavarovati pred začetkom prostitucije," (prav tam).

Jasno definicijo otroške prostitucije navaja Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography, in sicer pravi,

da gre za "uporabo otroka v seksualnih aktivnostih za plačilo ali kakršno koli drugi obliko obravnave". K tej definiciji otroške prostitucije, International Labour Organization (ILO) prispeva definicijo otroka, za katerega je definiran vsak, ki je star manj kot osemnajst let in tako se otroško prostitucijo obravnava kot najhujšo obliko otroškega suženjstva (Doek 2008). Kljub temu, da obstaja neko univerzalno soglasje ter vrsta dogovorov in zakonov na vseh ravneh družbe, da otroci naj ne bi delovali v seksualni industriji, pa jih je v svetovnem merilu v tem "delu" zaposlenih milijon (Popov 2008).

Termin "prostituirani otroci" izpostavlja problematiko dejstva, da gre za nekaj, kar je otrokom storjeno in največkrat izraženo kot nasilje moškega nad žensko (vključujoč otroka) (Doek 2008). Obsežnost otroške prostitucije je primerljiva s tako imenovano odraslo prostitucijo, tisto, kar pa jo dela še bolj problematično in specifično, pa je ravno dejstvo, da so v "stvar" vključeni nedolžni otroci (Baker v Doek 2008).

Raziskave o izkoriščanju otrok, še posebej o njihovem, večinoma prisilnem, prostituiranju, so zelo težko izvedljive, predvsem zaradi dostopa do otrok in posrednikov ter do prostorov, kjer se otroška prostitucija dogaja, in sicer zaradi ilegalnosti ter stigmatizacije same prostitucije (Doek 2008). Tako imenovana notranja otroška prostitucija, je ljudem nevidna, čeprav se dogaja na javno dostopnih mestih kot so bordeli, bari ali masažni saloni.

Tratnik Volasko (1996) problematičnost otroške prostitucije izpostavlja skozi koncept tako imenovane turistične prostitucije. Le-ta je sicer najbolj razširjena v državah tretjega sveta, vendar pa se je čedalje več pojavlja tudi na Zahodu. Raziskave so pokazale, da je otroška prostitucija razširjena v večini večjih mest in tako predstavlja desetino ponudbe celotni ponudbi prostitucije. Po informacijah, ki so jih posredovale države članice Interpola, je problem otroške prostitucije tesneje povezan s primeri pedofilije kot same prostitucije, zlasti pa s problemom spolnega izkoriščanja in nasilja nad otroci.

Razmere v otroški prostituciji so takšne, da je zadnjih nekaj let največja pozornost kompetentne svetovne javnosti usmerjena predvsem v prizadevanje za zmanjšanje spolnega izkoriščanja otrok in ne le na trgovino z ljudmi. /.../ Svetovna revščina je ena poglavitnih gonilnih sil prostitucije. Vendar pa revščina ni vzrok za razvoj prostitucije /.../. V begu pred revščino se na žalost kot žrtve pojavljajo tudi otroci. Največ jih je v prostituciji in pornografiji (Popov 2008, 161).

3 PROSTITUCIJA SKOZI ČAS

Z zgodovinskega gledišča je prostitucija neustavljiv proces, mišljenjski perpetuum mobile, ki bi ga lahko poimenovali tudi razvoj. Kar je bilo včeraj pohujšljivo, je danes nekaj povsem običajnega. Kar je bilo včeraj sprevrženo, je danes sprejemljivo, če ne celo krepostno. Kar je bilo včeraj tabuizirano, je danes razgaljeno, položeno na javni oltar in čaščeno
(Popov 2008, 23).

3.1 PROSTITUCIJA 19. STOLETJA – ZAČETEK T.I. MODERNE PROSTITUCIJE

Prepovedi, odpravljanje prepovedi (transgresije), spoštovanje in nespoštovanje prepovedi, večje ali manjše družbene tolerance, paternalizem, hipokrizija – vse to je zgodovina tako imenovane sodobne prostitucije (Popov 2008).

Prostitucijo velikokrat naslovimo kot najstarejša obrt. Pa je res? Veliko pred pojavom prostitucije so obstajale druge obrti, ki so ljudem prinašale dobrine in zaslužek ter s tem možnost preživetja. Govorimo o obrteh, kot so lovstvo, poljedelstvo, pastirstvo. Sčasoma so razvili trgovino, ki pa seveda ni bila predpogoj pojavu prostitucije. Slednjo kot specifično gospodarsko dejavnost v sodobnem pomenu besede poznamo od začetka množične urbanizacije in uveljavljanja tržne ekonomije (Popov 2008). Nastanek prostitucije se zelo rado povezuje z odmikom od tradicionalnega (plemenskega, vaškega) življenja. Nemalo pa je tistih, ki zagovarjajo stališče, da je prostitucija tako imenovani izum civilizacije, in sicer čim višja je stopnja civilizacije, tem več je prostitucije in vse bolj "sprevržene" so njene oblike. To dokazuje dejstvo, da se prostitucija kot taka ne pojavlja zgolj v družbah na nižji civilizacijski stopnji, ampak je močno razširjena v visoko razvitih državah, to je na tako imenovanem Zahodu (prav tam).

V predindustrijskem obdobju so ženske zelo pogosto migrirale z vasi v mesta, da bi si poiskale službo in izboljšale tako osebni kot tudi družinski ekonomski položaj. V mestih ni bilo veliko delovnih mest, ki bi jih lahko zasedle mlade samske ženske in tako so mnoge v želji in potrebi, da bi si izboljšale ekonomski in socialni položaj stopile v svet prostitucije (Pajnik 2008). Kot pravi Pajnik (2008, 18) "argument o racionalnosti odločitve za prostitucijo sicer odpravlja apriorno viktimizacijo in pušča prostor za tematiziranje specifičnega, družbeno določenega položaja posameznice, njenih aspiracij in prizadevanj, da bi si izboljšala

življenje." Tako se posameznico prepoznava kot akterko in se je ne pasivizira v vlogo žrtve, hkrati pa se prostitucijo prepoznava kot emancipatorično dejavnost, kar je tudi ena izmed interpretacij v sodobnih razpravah o seksualnem delu. Na podlagi tega lahko rečemo, da prostitucija v 19. stoletju najprej ni bila nekakšna alternativa za ženske, ki so živele v slabih življenjskih razmerah, ampak je bila oblika aktivnega državljanstva, tudi emancipatorična praksa v družbi, ki so jo utemeljevali z vzdrževanjem razlik med spoloma (Pajnik 2008, 18). Utemeljevanje, da je prostitucija prostovoljna izbira, pa ima hkrati tudi nasprotni učinek, in sicer namesto prepoznavanja, da jo določajo kompleksne družbeno-ekonomske okoliščine in neenakosti glede na spol, jo je mogoče poenostavljeno razlagati zgolj kot individualno in prostovoljno izbiro (prav tam).

3.2 PODOBE PROSTITUCIJE V SODOBNOSTI

Zvezati spolni odnos s čistim telesnim užitkom pomeni ločiti ga tako od reproduciranja kot od sentimentalnega primarnega razmerja, ki ga simbolizira. Zvezati ga z denarjem pomeni isto.

(Davis 1975 v Primorac 2002, 115).

3.2.1 POJASNJEVALNI MODELI PROSTITUCIJE PO PHOENIXU

a) PATOLOGIJA

V tem modelu se največkrat pojavljajo vprašanja (Phoenix v Pajnik 2008):

- kaj je krivo, da ženska postane prostitutka;
- kaj pomeni biti prostitutka;
- kaj je tisto, kar je samo po sebi napačno pri prostitutkah, zaradi česar se razlikujejo od drugih.

Odgovori se gibljejo v tej smeri, da ženske najpogosteje prihajajo iz neurejenih družinskih razmer, da so njihovi starši ter tudi same neizobraženi, z nizkimi moralnimi vrednotami in da neprimerno psihološko ozračje v družini povzroča pri ženskah slaboumnost (Pajnik 2008, 46). Na podlagi tega lahko sklepamo, da se ženske ukvarjajo s prostitucijo zaradi travm v zgodnjem otroštvu, zaradi psihopatoloških osebnostnih značilnosti, iz psihonevrotičnih potreb, zaradi osebnostne nestabilnosti ter nenazadnje tudi zaradi tega, ker si ne morejo predstavljati, da bi lahko preživele na kakšen drugačen način (prav tam).

b) SOCIALNA DISLOKACIJA IN KRIMINALNA SUBKULTURA

Po tem modelu je prostitucija posledica socialne segregacije in izključevanja žensk iz socialnih razmerij in sistemov. Družbeni determinizem je tisti, zaradi katerega se prostitutke niso vključile oziroma so "padle skozi normalna družbena razmerja, opredeljena z družinskim in delovnim okoljem," kot pravi Pajnik (2008). Pri vprašanjih o pomenu prostitucije in o življenju prostitutk, ta model prostitucijo predstavi kot kriminalno subkulturo oziroma kot nasprotje normalnim družbenim razmerjem (prav tam).

c) EKONOMSKI POLOŽAJ IN REVŠČINA

Pri tem modelu pride do preobrata v prevladujočih tematiziranih prostitucije, saj v ospredje stopi pojasnjevanje ekonomskih razmer in socialnega okolja, ki ženskam ponuja premalo možnosti. Prostitucija se skozi ta model tako kaže kot edina alternativa, kot edina možnost za preživetje oziroma izboljšanje ekonomskega položaja. Je pa potrebno izpostaviti, da v ospredje silijo dileme o tem, koliko gre pri prostituciji za "odločitev" oziroma koliko je dejavnost povezana s socialnimi, ekonomskimi in drugimi družbenimi okoliščinami (Pajnik 2008). Ta model naj bi pripomogel k temu, da so prostitucijo začeli legitimizirati kot delo, podobno drugim oblikam plačanega dela. To dejanje naj bi pripomoglo k destigmatizaciji prostitucije, vendar pa Phoenix (v Pajnik 2008, 47) opozarja, da "je prav neprepoznavanje različnosti v praksah prostitucije dodatno stigmatiziralo ženske v prostituciji in jih projiciralo v kapitalistično družbo in njene vzorce normirane seksualnosti."

d) SPOL IN NASILJE

Po zadnjem Phoenixovem modelu, je prostitucija predstavljena oziroma obravnavana kot manifestacija patriarhalnega nadzora nad žensko seksualnostjo in je posledica prevlade in nasilja moških (Phoenix v Pajnik 2008). V tem modelu je moč zaslediti dualistično razločevanje prostitutk od tako imenovanih drugih žensk. Model omenjene razločke pojasnjuje z negativnimi učinki prostitucije na življenje prostitutk in prevzema načelo viktimizacije, kjer je prostitutka žrtev nasilnih razmer in zlorab ter zapostavlja položaj prostitutke kot ne-žrtve ali ne nujno žrtve (Pajnik 2008).

3.2.2 PROSTITUCIJA KOT SAMOORGANIZACIJA ALI ZVODNIŠTVO

3.2.2.1 PROSTITUCIJA KOT SAMOORGANIZACIJA

Razprave o prostituciji kot o seksualnem delu so se pomnožile v 80. letih 20. stoletja, in sicer gre za začetke samoorganizacije, ko so začeli nastajati kolektivi prostitutk (Pajnik 2008). Tako se je seksualno delo začelo vzpostavljati predvsem z utemeljevanjem, da je prodaja seksualnih storitev oblika preživetja. Obveljalo je prepričanje, da seksualno delo kot tako ni samo posledica psihičnega in ekonomskega pritiska oziroma omejitev, temveč tudi položaja, v katerem je posameznik oziroma posameznica prisiljena bivati zaradi omejenih možnosti.

Govorimo o obdobju, ko so seksualne delavke in delavci, ki so v splošnem obravnavani kot nekakšna družbena kategorija, ki s svojim početjem odstopajo od spolnih in tudi ostalih vedenjskih norm ter so izključeni iz tako imenovane "mainstream" družbe (Bindman 1997), začeli oblikovati določene zahteve po priznavanju seksualnega dela kot poklica, s čimer bi dobili tudi pravico do plače in zdravstvene ter socialne varnosti (Pajnik 2008). "Zavzemali so se za konkretizacijo pravic, za odpravo viktimizacije in socialne izključenosti, pri tem pa poudarjali, da pri seksualnem delu ne gre za prodajo telesa, ampak za "prodajo seksualne storitve", čeprav so te intimno povezane s telesom," (Pajnik 2008, 67).

Z oblikovanjem sindikatov prostitutk oziroma prostitutov in tako tudi tako imenovane samoorganizacije seksualnega dela, so se začela oblikovati tudi gibanja za pravice prostitutk in kot eno izmed prvih velja gibanje COYOTE (Call Off Your Old Tired Ethics) iz leta 1973. Gibanje je zagovarjalo tezo, "da ima glede prostitucije, spolne orientiranosti in splava posameznica pravico sama odločati o lastnem telesu in spolnosti," (Gillin v Pajnik 2008). Pripadnice gibanja so poudarjale, da je večina problemov v prostituciji povezana s prohibicijo in stigmatizacijo ter da niso vse prostitutke prisiljene v prostitucijo, ampak se nekatere zanjo odločijo prostovoljno. Prav tako so si predstavnice omenjenega gibanja prizadevale za dekriminalizacijo, ki naj bi po njihovem spodbudila oblikovanje združenj prostitutk in prostitutov (prav tam).

3.2.2.2 PROSTITUCIJA KOT ZVODNIŠTVO

Na nasprotni strani omenjene samoorganizacije prostitutk oziroma prostitutov, lahko govorimo o zvodništvu. V osnovi prostitucijo tvorita dva elementa, in sicer prostitutka oziroma prostitut ter na drugi strani stranka. Pri zvodništvu pa v igro vstopi še tretji element oziroma oseba, in sicer gre za zvodnika ali zvodnico, v zadnjem času pa lahko govorimo tudi o trgovcih z ljudmi, če so žrtve te trgovine namenjene prostituciji.

Ko govorimo o vseh treh omenjenih glavnih igralcih v prostituciji, se moramo zavedati, da so motivi in razlogi slehernega izmed njih, zakaj se je znašel v prostituciji, zelo različni. Vloge, ki jih igrajo v prostituciji niso statične, ampak se spreminjajo od človeka do človeka, od kraja do kraja, od države do države, od situacije do situacije in nenazadnje s časom, preživetim v prostituciji (Popov 2008, 152).

Ključnega pomena za razumevanje socialnega pojava prostitucije, je razumevanje raznovrstnosti stvarnosti, do katere prihaja znotraj seksualnega dela. Nekatere posameznice oziroma posamezniki v prostituciji prebijejo ves čas na strani ponudbe, nekatere oziroma nekateri zamenjajo tudi temeljne vloge (Popov 2008).

3.2.2.2.1 PROSTITUTKE

Kar zadeva socialni izvor ponudnic, dekleta prihajajo v prostitucijo iz zelo različnih okolij in zaradi zelo različnih razlogov. Najpogosteje se v prostituciji znajdejo, da bi si zagotovile sredstva za preživetje, kar velja predvsem za dekleta iz najrevnejših držav. Nekaterim prostitucija pomeni osvoboditev pred nasilno družino ali partnerjem, spet drugim pa pomeni beg pred revščino, beg pred izkoriščevalskim in slabo plačanim delom, nenazadnje pa jih vodi tudi želja po materialni stabilnosti. Za zelo majhno številno ponudnic oziroma ponudnikov pa prostitucija pomeni uresničevanje spolnih fantazij in izrabo naravnega talenta (Popov 2008). Razlogov za vstop v polje prostitucije je mnogo; toliko je različnih, kolikor je posameznikov, ki so vpeti v samo prostitucije in te raznovrstnosti se moramo dodobra zavedati.

Da bi ponazorila različnost razlogov za vstop v prostitucijo in nenazadnje tudi različnost značajev posameznih ponudnic, je Sarah Bromberg (1997) prostitutke razdelila v devet kategorij.

- 1.) Dekleta in ženske, ki so po nerodnosti zabredle v revščino in se je želijo rešiti s pomočjo prostitucije. Pri tem so čustveno dovolj trdne, da lahko brez posledic prenesejo slabe strani prostitucije, dokler ne najdejo primernejšega dela.
- 2.) Dekleta in ženske, rojene v revnih družinah ozirom v družinah z dolgo tradicijo revščine in pomanjkanjem izobrazbe ter najverjetneje tudi z družinsko tradicijo prostitucije.
- 3.) Dekleta in ženske, ki so proti svoji volji bile prisiljene v prostitucijo. V slednjo niso bile vključene zaradi pomanjkljivosti v njihovih značajih, ampak gre za običajna dekleta, katerim sreča ni bila mila.
- 4.) Dekleta in ženske, ki so se za prostitucijo odločile prostovoljno. Gre za tiste posameznice, ki imajo težave zaradi svojih značajskih lastnosti in se intimno povežejo z izkoriščevalci podobnih lastnosti, ki tako kot one ne spoštujejo legalnih in moralnih družbenih norm.
- 5.) Dekleta in ženske, ki so že v otroštvu bile odrinjene od svoje družine ali ožjega socialnega okolja in niso bile deležne primerne pozornosti staršev ali skrbnikov. Posledica tega je, da so nenehno v ozadju in se ne vedo postaviti po robu izkoriščevalskim zvodnikom.
- 6.) Manj inteligentna dekleta in ženske ter tiste z omejenimi mentalnimi sposobnostmi. Te si skušajo preko prostitucije najti svoj prostor pod soncem in nekatere izmed njih so tako nepredvidljive oziroma neukrotljive, da se jih izogibajo celo zvodniki.
- 7.) Dekleta in ženske, ki jemljejo prostitucijo kot nekaj naravnega, samoumevnega. Sem spadajo tista dekleta in ženske, ki so prišle iz primarnega okolja z dolgo tradicijo prostitucije. Te prostitutke zelo dobro vedo, kaj počnejo, za prostitucijo so dobro pripravljene in se zato znajo izogniti mnogim pastem, oviram in nasilju.
- 8.) Atraktivne in zelo pametne ženske, ki zaznajo priložnost, da bi lahko v prostituciji zaslužile mnogo denarja in to priložnost tudi izrabijo. Vežejo se na vplivne moške, ki poskrbijo tudi za njihovo varnost.
- 9.) Dekleta in ženske, ki v prostituciji vidijo izziv in iskanje ter preizkušnjo lastnih meja. Gre za avanturistke, ki nenehno testirajo svoje sposobnosti in iščejo lastne skrajne meje. Običajno so vpletene v prostitucijo na višji ravni, zato večinoma nimajo predstave, kakšna je prostitucija v resnici, saj se ne srečujejo z nasiljem, zlorabami in izkoriščanjem.

Podobno kot Brombergova (1997) tudi Darja Zaviršek (1994) ugotavlja, da so prostitutke močno heterogena in hkrati zelo težko dostopna družbena skupina, saj prihajajo iz različnih družbenih slojev in se kot seksualne delavke razvrščajo v različne kategorije.

3.2.2.2.2 STRANKE

Kot drugi glavni ali jedrni udeleženci prostitucije so povpraševalke oziroma povpraševalci, za katere uporabljajo tudi imena stranka ali klient, pri čemer pa je potrebno poudariti, da pri povpraševanju gre za izrazito večinsko populacijo povpraševalcev, torej strank moškega spola (Popov 2008). Velja neko nenapisano pravilo oziroma dejstvo, da so stranke tiste, ki so v večini držav in tudi družbenih okoljih, ki so bile in še vedno so v nadrejenem položaju. "Lahko bi rekli, da je to posledica več stoletnega samoumevnega prepričanja, da so moški v zvezi s prostitucijo absolutno upravičeni do anonimnosti in diskretnosti. Kaže, da sta prav anonimnost in diskretnost prvi nenapisani pravili prostitucije, kadar gre za stranke. O strankah ni spodobno govoriti, zakon omerte velja v prvi vrsti zanje – za stranke, za moške stranke," (Popov 2008, 193).

Skandinavski sociolog Sven-Axel Mansson, ki je pot v svet prostitucije začel v sedemdesetih letih, ko je seksualna industrija v Skandinaviji postala velik socialni problem, je skozi raziskovanje pojava prostitucije in njenih elementov, prišel do treh sklopov motivov, ki vplivajo na socialnopsihološko podobo različnih vrst strank. "Najprej so to radovednost, želja po seksualni spremembi in udobju, zatem osamljenost in težave z vzpostavljanjem razmerja z žensko, na tretjem pa so težave v razmerjih s partnericami," (Popov 2008, 195).

Na podlagi ugotovljenih sklopov motivov, ki vplivajo na podobo različnih strank, je Manson (v Popov 2008, 195–197):

1) Moški, ki imajo razmerje in si želijo nekaj drugega oziroma popestritev.

Gre za moške, ki so nezadovoljni s svojim seksualnim življenjem. Svojih seksualnih fantazij si ne upajo predstaviti svojim partnericam, ker so prepričani, da jih bodo zavrnile. Nekako najbolj priljubljena jim je podoba neobrzdane, skoraj divje "kurbe", ki se moškega loti brez kakršnega koli uvoda.

2) *Moški, ki imajo težave v stikih z ženskami*

To so moški, ki do spolnosti ne morejo priti na noben drugi način kot da za spolno storitev plačajo. Gre za težave, ki so posledica pretiranega sramu, strahu in fizičnih ali mentalnih motenj. Tako so njihovi stiki bolj posledica osamljenosti in nesposobnosti za vzpostavitev pravih razmerij kot hlastanja po seksualnem užitku. V to kategorijo so umeščeni tudi tisti moški, ki mislijo, da s plačevanjem spolnih storitev vzpostavljajo nadzor nad ženskami.

3) *Moški, ki zlorablajo seks*

S pomočjo seksa kanalizirajo določena čustva in ravnanja.

4) *Zgube oziroma luzerji*

Ti moški se zavedajo spreminjajočih se odnosov med ženskami in moškimi in se v teh spremembah ne znajdejo ali se počutijo v razmerjih do žensk v podrejenem položaju oziroma so močno frustrirani.

5) *Goslači*

Običajno gre za mlajše moške, ki jih razganjajo hormoni in posledično niso sposobni z žensko vzpostaviti resnega razmerja, na spolnost pa gledajo kot na šport ali rekreacijo. Njihov pogled na spolnost je sicer definiran skozi pornografijo in nasilje.

6) *Radovedneži*

V prostitucijo jih vodi predvsem radovednost, da bi vsaj enkrat poskusili, kakšen je spolni odnos s tako imenovano profesionalko. Ti moški so po navadi razočarani, saj pričakujejo odnos z vsaj malo čustvi, česar pa tovrstna razmerja ne ponujajo.

7) *Samoljubni perverzneži (mačoti)*

To so moški, ki so povsem podlegli sodobnim kapitalističnim potrošniškim trendom in tako kupovanje spolnih storitev spolnih delavk razumejo kot kupovanje njih samih in dovoljenja, da z njimi počnejo, kar se jim zljubi.

8) *Emancipirani moški*

To so moški, ki žensko emancipacijo razumejo v celoti in v primeru svoje nepotešenosti ne nadlegujejo svojih partneric, temveč spolno slo potolažijo pri prostitutkah.

3.2.2.2.3 ZVODNIKI

Nepogrešljivi del tako imenovane železne trojke, so zvodniki. Tako kot ponudnice oziroma ponudniki in stranke, so tudi zvodniki bolj ali manj zakriti udeleženci prostitucije.

Zvodnik je v mnogih okoliščinah sinonim za nedotakljivega, krutega, izkoriščevalskega, brezčutnega, brezobzirnega, nasilnega moškega, človeka s političnim vplivom ali brez njega, ki se preživlja z nasilnim delom v prostituciji, človeka, ki je običajno del trdnejše ali ohlapnejše kriminalne mreže sebi podobnih, ki predvsem skrbijo drug za drugega in seveda za čim večje dobičke (Popov 2008, 181).

Potrebno je poudariti, da je zgornja trditev močno stereotipna in hkrati je tudi ena izmed mnogih oblikovanih mnenj oziroma pogledov na zvodnike oziroma zvodnice. Oblikovanje različnih definicij in pogledov na zvodnike oziroma zvodnice izhaja predvsem iz dejstva, da le-ti prihajajo iz različnih okolij in da so različni razlogi, ki so jih pripeljali v prostitucijo. Vsak ima svojo zgodbo, vsak je zase in to je potrebno pri "definiranju" vsakega posameznika, ki se ukvarja z zvodništvom tudi upoštevati.

Kaj sploh je zvodništvo? Zanimivo je dejstvo, da v zakonodajah nobene izmed držav, ki imajo kakršenkoli člen o prostituciji ni mogoče najti definicije zvodništva. Opisanih je zgolj nekaj dejanj, ki jih je mogoče šteti za zvodniška, vendar pa so še ta napisana dokaj nenatančno. Tako je zelo težko razvozlati, katera so tista dejanja, ki štejejo za zvodniška in na koga se nanašajo prepovedi in kazni za zvodništvo (Popov 2008). Omenjene nejasnosti glede definiranja pojava zvodništva, lahko potem takem obravnavamo kot enega izmed vzrokov, zakaj je tako majhno število storilcev tega slabo definirane kaznivega dejanja odkritih in tudi obsojenih.

Kdo je zvodnik? Podobno kot pri vprašanju, kaj je zvodništvo, se nam tudi tukaj zatakne in spet smo soočeni s kopico različnih dejavnikov, ki prispevajo k temu, kako gledamo na zvodnika oziroma zvodnico, čeprav na koncu vseeno ne vemo podati neke jasne definicije. Še najboljši približek temu je podala ameriška abolicionistka Donna M. Huges, ki je v prispevku *Pimps and Predators on the Internet, Globalizing Sexual Exploitations of Women and Children* (v Popov 2008) napisala:

Zvodnik je nekdo, ki ponuja in/ali je deležen dobička od prodaje in/ali zlorabe telesa druge osebe ali njegove seksualnosti, in sicer za seksualne namene ali za izdelavo in/ali prodajo posnetkov te osebe in je trgovec z ljudmi, pornografer, upravnik ali lastnik bordela, menedžer tretje strani, direktor za "talente", mamasan (Japonska), agent za agencije za nevest po pošti ali agent za organizacijo seksualnega turizma (v Popov 2008, 184).

O vrstah in tipih smo govorili tako v kontekstu samih spolnih delavk oziroma delavcev, kot tudi v kontekstu strank, zato je potrebno, da na takšen način "predstavimo" tudi zvodnike oziroma zvodnike. Joe Parker (v Popov 2008, 188-190) je na podlagi raziskovanja v ameriškem družbenem okolju, oblikoval oziroma ločil tri tipe zvodnikov, in sicer medijske, poslovne ter cestne.

1) Medijski zvodniki

Kar zadeva medijske zvodnike, gre predvsem za tiste, ki imajo veliko denarja in imajo v lasti revije in časnike, elektronske medije. Z denarjem, ki jim je na voljo, imajo možnost najema slehernega, da dela zanje, nenezadnje pa si lahko kupijo tudi politični vpliv. Delujejo kot vsemogočni in s svojim početjem degradirajo povsem običajne ljudi.

2) Poslovni zvodniki

Ti ustvarjajo dobičke iz seksualne industrije na način, ki minimizira tveganje izpostavljanja v javnosti in sodnega pregona. V lasti imajo nočne klube, kjer se zbirajo potencialni uporabniki storitev prostitucije kot tudi pornografije. Ponujajo delo eksotičnih plesalk in hostes ranljivi populaciji mladih, ki so potencialne kandidatke oziroma kandidati za bolj neposredno delo v seksualni industriji.

3) Cestni zvodniki

So tako imenovani prvoborci seksualne industrije, ki sodijo med majhne kriminalce, ki pa imajo veliko potrebo po sadističnem izživljanju. Oni so tisti, katerim druge vrste zvodnikov prepuščajo vso "umazano delo" kot je pranje možganov, teror, pretepanje, občasno tudi umore.

4 PROSTITUCIJA KOT PREDMET DRUŽBOSLOVNE ZNANOSTI

4.1 DRUŽBENA KONSTRUKCIJA SPOLNOSTI

"Seksualno je naravno, če želiš, vendar pa je tudi kulturno, vedno konstruirano,"

(Heath 1984, 165).

Spolnost lahko obravnavamo kot prvinsko človekovo lastnost, neločljivo od njegovega bitja. Gre za bistveno sestavino posameznikove osebnosti, pomembno vsebino njegove duševnosti, močno gibalno njegovega ravnanja. Spolnost kot taka mobilizira človekovo življenjsko energijo, bogati njegovo čustveno življenje in mu zagotavlja potomstvo (Košiček 1978, 7). Nasproti temu stojita družbena konstruktivista Gagnon in Simon (1974, 9), ki sta radikalna pri svojem dvomu v naravnost spolnih potreb. Izpostavljata problematiko spolnih občutenj, ki v svojem bistvu niso naravna, temveč izoblikovana. Pravita, da je "vsaka izkušnja samega spolnega vznburjenja, za katero se zdi, da ima izvor v nekih skritih notranjih virih, pravzaprav naučen proces in zgolj naše vztrajanje na mitu naravnosti je tisto, ki te družbene komponente skriva pred nami," (prav tam).

Seksualnost kot taka je dokaj obširen in hkrati kompleksen pojav oziroma pojem, ki zahteva številna znanstvena preučevanja, pri čemer pa je potrebno poudariti, da so tudi ta velikokrat premalo, da bi jo razumeli v celoti (Seidman in drugi 2007, 3). Kar zadeva družbeno konstrukcijo spolnosti, gre za pojem, ki nam razlaga, kako se je sama spolnost oziroma seksualnost oblikovala skozi zgodovino in kako so se skozi čas spreminjali tudi določeni spolni vzorci. V bistvu gre za tako imenovano koncentracijo zgodovinske in družbene organizacije erotike, kar v praksi pomeni umeščanje močne naravne energije spolnosti v civilizacijo (Weeks 2003). Človeška seksualnost je res, da bolj produkt družbe kot pa same narave, vendar pa v kontekstu družbene konstrukcije spolnosti ne smemo zanemariti pomembnosti genetike vsakega posameznika ter njegove želje oziroma potrebe po nezavednem izražanju podedovanega spolnega poženja (Plante 2006). Ko govorimo o družbeni konstrukciji spolnosti oziroma o njenem oblikovanju, so biologija, fiziologija in morfologija človeškega telesa predpogoj za človeško spolnost, pri čemer pa je nujno potrebna tudi človeška zavest in človeška zgodovina (Weeks 2003).

Teorija o družbeni konstrukciji spolnosti, se je razvila takrat, ko je postalo jasno, da spolnost kot taka ni nekaj samodejnega, kljub temu, da se je razvila iz reprodukcije in ves čas na nek način upirala družbeni kontroli (Weeks 2003). Omenjena teorija ima korenine v sociologiji, v antropologiji seksa, v spreminjanju psihoanalize ter nove družbene zgodovine in poudariti je treba, da vsak izmed omenjenih vidikov prispeva k "delovanju" teorije. Spolnost ni nekaj, kar bi bilo samo po sebi dano, ampak je produkt preštevilnih pogajanj in človeškega napora, je produkt družbe in njenih raznolikih kompleksnih poti (Weeks 2003, 18–19). Te kompleksne poti predstavlja vsaka kultura zase, in sicer gre za to, da so slednje razvile neke določene spolne prakse, ki bodisi veljajo za primerne bodisi neprimerne, moralne, nemoralne, zdrave ali perverzne (prav tam). Pomembno je upoštevati, da ima vsaka kultura svoje specifične lastnosti, formirane na način upoštevanja širokega niza družbenih dejavnikov te določene kulture.

O spolnosti kot nekakšnem produktu družbe govori tudi Stevi Jackson (1996, 62–63), ki v pojmovanju same seksualnosti nasprotuje tako imenovanim biologističnim tezam in trdi, da je spolno obnašanje družbeno naučeno ter se v različnih družbenih okoljih in tudi časovnih obdobjih različno manifestira. Ker človeške seksualnosti ni mogoče reducirati na živalske nagone, je pomembno izpostaviti dejstvo, da na seksualnost ne moremo gledati zgolj kot na naravno dejanje, ki bi bilo pogojeno z instinktom. Pojem seksualnosti ne označuje zgolj splošnih spolnih praks, ampak gre za pojmovanje vseh načinov obnašanja in vrednotenja, ki se jim v družbenem okolju lahko pripiše seksualni pomen (Jackson 1996).

4.2.1 DRUŽBENO DEFINIRANJE PROSTITUCIJE KOT SPOLNEGA VEDENJA V RELACIJI DEVIANTNO vs. NORMALNO

Kaj je deviantno? In kaj je normalno? Gre za vprašanja, ki sta v družbi največkrat postavljeni, vendar pa hkrati ostajata tudi največkrat neodgovorjeni. Zakaj? Lahko bi rekli, da gre za rezultat nekega sistema vrednot, prepričanj o določenih stvareh in dogodkih v posameznih družbenih okoljih. Kar je nekje normalno, je drugje lahko deviantno. Kje pa postaviti mejo? In na katero stran te meje postaviti prostitucijo?

O prostituciji kot taki lahko govorimo v kontekstu spolnega vedenja. Marsikatera izmed slednjih so družbeno nesprejemljiva in tako zaradi svoje deviantne nravi zelo pogosto tudi obsojana. Če se osredotočim na tista "nenormalna" oziroma deviantna spolna vedenja,

mednje uvrščamo predvsem tista, ki so v nasprotju z našimi religijskimi ali kakršnimi koli drugimi prepričanji (Rathus in drugi 2011). Kot normalno spolno vedenje večina ljudi razume spolni odnos, katerega glavni namen je prokreativen; vse ostalo ljudem predstavlja nekakšno misterioznost, če ne celo sprevrženost. Tradicionalna spolna morala je vselej razlikovala med "naravnim" in "nenaravnim" oziroma "perverzним" seksom (Primorac 2002). Velikokrat se zgodi, da ljudje slednjega v vsakdanjem govoru zelo hitro obsodijo. To se dogaja tudi s prostitucijo; čeprav pri njej gre za "normalen" spolni odnos, je velikokrat obravnavana kot sprevržena, prostitutke in prostituti pa na nek način družbenemu okolju predstavljajo nekakšno grožnjo in veliko ljudi je takšnih, ki se jim prostitucija zdi neokusna.

Prostitucijo kot obliko deviantnega spolnega vedenja, bi lahko povezali s pojmovanjem prostitucije kot družbenega zla. Sredi 19. stoletja je z razvojem družboslovnih znanosti, predvsem z vzponom statistike, tako imenovane metode podružabljanja, skupaj z elementi religioznega v obravnavah, prostitucija obveljala za "družbeno zlo" (Pajnik 2008, 21). Institut posvečene zveze je v tistem času povečeval čisto seksualno razmerje, posledično pa so v prostitutki kot tako imenovani javni ženski videli grožnjo varni zasebnosti družinskega življenja. Poudarjen je bil ideal družine, strukturirane na patriarhalnih temeljih, ki je proizvajal domestifikacijo ženske, vlogo moškega pa postavljaj v polje kreposti, tudi z zapovedano zaščitniško in moralno avtoritativno držo v družini (prav tam).

Z vzponom statistike kot metode proučevanja deviacij z namenom, da bi jih odpravili in tako "normalizirali" družbo, so prostitutke označili za družbeno zlo, ki v družbo vnaša nemir in ogroža naravni red družbenih stvari. Tako je devetnajsto stoletje bilo obdobje intenzivnega iskanja tistih, ki so spodjedali vrednote družinskega življenja (Pajnik 2008). Prostitucija je tako v tistem času obveljala za socialno motnjo in družboslovje tistega časa je z depolitiziranim utemeljevanjem zasnovo podlago za poznejše represivne ukrepe, ki so se usmerjali v obvladovanje prostitucije, molčali pa so o povpraševanju o njej (Pajnik 2008, 23). Veljalo je, da prostitucija razkraja moralo in red, zastruplja sinove, ogroža zdravje, degradira naselja in nasploh sramotno okužuje vso družbo (prav tam).

V obravnavah prostitucije v 19. stoletju so upoštevali predvsem socialno-ekonomski položaj, kasneje pa so se diskurzi močno medikalizirali. Socialno utemeljevanje prostitucije se je tako sredi 19. stoletja umaknilo pozitivistično naravnani medikalizaciji prostitucije, psihologiziranju in patološkim pojasnitvam. Te so

prostitucijo kot družbeno zlo obravnavale kot patološko individualno posebnost, ki jo je kot deviantnost treba nadzirati in s tem uravnjavati njeno družbeno funkcijo (Pajnik 2008, 26).

4.2.2 VPRAŠANJE INTIMNOSTI V PROSTITUCIJI NA PRIMERU ODNOSA PROSTITUT_KA – STRANKA

Boljše poznavanje spolnosti skriva v sebi še eno nevarnost. Človek je že od nekdaj nagnjen k zlorabljanju svoje spolnosti kot sredstva za doseganje popolnoma nespolnih ciljev. Večje vedenje o spolnosti bi ga lahko napeljalo na to, da bi to počel še v večji meri kot doslej – da bi mu bila spolnost še bolj prefinjeno sredstvo za zadovoljevanje njegove nečimrnosti, častihlepnosti, težnje po doseganju materialne koristi, določenega družbenega položaja in podobno. Ali pa bi ga to moglo spodbuditi k temu, da bi spolnost izrabljajl še bolj premeteno in kruto ter izživiljal svojo agresivnost, negotovost in sadizem (Košiček 1978, 368).

Spolnost ljudje na nek način stalno povezujemo z ljubeznijo oziroma o spolnosti govorimo v kontekstu partnerske zveza ali zakona. Rezultat spolnosti z ljubeznijo je intimnost, ki pa se pod vprašaj postavlja v kontekstu prostitucije. Znotraj te tako prihaja do samih razhajanj med spolnostjo in ljubeznijo. Slednja naj bi težila k trajnosti, medtem ko je seksualna želja pogosto bežna (Primorac 1999), kar je v prostituciji najpogostejše. Gre za to, da ljubezen gleda na drugega, medtem ko seksualna želja v temelju gleda nase (prav tam).

Po filozofu Robertu Solomonu (v Primorac 1999, 57) je seks "vedno oseben in globoko razkrijavoč", kar pa vodi v naslednjo anomalijo. Komercialni seks je v velikanski večini primerov popolnoma neoseben; njegova neosebnost je eden od standardnih moralnih ugovorov proti njemu in tukaj se poraja vprašanje, kako razumeti prostitucijo.

Neosebnost odnosa med prostitutko oziroma prostitutom in stranko se kaže predvsem v tem, da stranka ne dojame, da v dejanskosti neko osebo, v našem primeru je to prostitut_ka, kupi. Nima ne interesa niti časa za katero od njenih osebnih lastnosti, temveč se do nje vede kot do vira seksualne zadovoljitve, nič več od seksualnega objekta (Primorac 1999, 126). Je pa potrebno poudariti, da je podobnega odnosa, s strani prostitutke oziroma prostituta, deležna stranka, še posebej, če prostitut_ka deluje individualno. Tako edini "motiv" za spolni odnos predstavlja denar oziroma plačilo tako imenovane storitve. Njuna transakcija tako ni

"vzajemna" slast, do katere pride le ob spontanih impulzih obeh strani, temveč prej preračunana menjava dobrin.

Vsaka zgodba pa ima dve plati in tako tudi prostitucija ni nujno neosebna. Seveda imamo tako imenovano pocestnico, ki prodaja seks skoraj vsem strankam, vendar pa imamo tudi prostitutke z omejenim številom izbranih stalnih strank, s katerimi razvijejo dokaj osebna razmerja (Primorac 1999). Tako lahko rečemo, da prostitutke oziroma prostituti na nek način nenazadnje opravljajo tudi delo socialne službe (Pajnik 2008). Pri tem v prvi vrsti gre predvsem za to, da se prostitutke s svojimi strankami "pogovarjajo, prisluhnejo njihovim težavam ali na ta način ugotavljajo njihove želje," (Pajnik 2008, 123). Tudi nekatere stranke se odločijo za obisk prostitutke z namenom, da bi ji zaupali svoje lastne težave oziroma probleme. Tako glavni vzrok ni samo brezosebno čutenje spolnega užitka, temveč gre za željo po vzpostavitvi nekega bolj intimnega odnosa, ki ga s svojo žensko oziroma z ženskami nasploh ne morejo vzpostaviti. O obisku prostitutke z željo po pogovoru priča tudi naslednja stranka, in sicer pravi (Pajnik 2008, 124):

Meni je pomemben občutek, da nisi zdaj samo plačal, da se boš izpraznil in odšel. Jaz ne hodim, mislim, ni štos v tem. Dober občutek imaš tudi kot stranka. Saj si ne delam utvar, da sem ne vem kaj. Si kot stranka, ampak vmes v bistvu pozabiš, da si stranka. Postaneš partner v pogovoru, tudi v nežnostih, čeprav je zgodba v ozadju vedno ista: ali je tudi to odigrano, /.../. Pri nekaterih pa res dobiš občutek, da jim je prijetno s tabo. Ampak v ozadju je še vedno - in počutiš se dobro zaradi tega – tisti črvišček, ali je to res, ali igra.

Seveda pa je pri vprašanju intimnosti v odnosu med prostitutom_ko in stranko potrebno upoštevati kontekst, v katerem do omenjenega odnosa pride ter kaj so tisti glavni vzgibi, ki so obe strani vodili v to početje. V večini primerov gre za to, "da obe strani uporabljata seks s ciljem, ki ni družbeno konvencionalen, ena zaradi užitka, druga zaradi denarja," (Davis 1975 v Primorac 2002, 115). V takšnih primerih zelo težko govorimo o možnosti vzpostavitve intimnejšega odnosa med obema stranema, saj je pri obeh to "razmerje le sredstvo za doseg zasebnega cilja," (prav tam). Drug za drugega se ne menita nič kaj preveč. Po drugi strani pa imamo prej omenjene stranke, ki imajo probleme v zakonski zvezi ali tiste, ki zelo težko vzpostavijo stike s katerokoli žensko in tako jim prostitutke predstavljajo nekakšen olajševalni

položaj; nudijo jim pogovor, nasvete, spolni akt pa je lahko na koncu obravnavan zgolj kot neki obstranski motiv.

4.2.3 VPRAŠANJE MORALE/ETIKE

"Vse, kar v neki družbi velja za prav ali narobe, v tisti družbi je prav ali narobe,"

(Durkheim v Primorac 1999, 114).

Primorac ugotavlja, da je "prostitucija eno najbolj spornih vprašanj seksualne etike." Moralno obsojanje prostitucije je eden redkih tradicionalnih pogledov na seks, ki se ni uklonil splošni liberalizaciji spolne morale v zahodnih družbah v zadnjih desetletjih. Danes ga pogosto podpirajo novi argumenti, vendar ohranja velik del svoje tradicionalne strogosti," (Primorac 1999, 113). Kar zadeva moralnost v seksualnih odnosih, le-ta vključuje oziroma naj bi vključevala spoštovanje druge osebe in nepripravljenosti, da to osebo uporabimo le kot sredstvo osebne zadovoljitve ne glede na njegove ali njene želje. Prostitucija kot taka greši proti temu načelu.

Pri razpravljanju o moralnosti prostitucije, se je potrebno zavedati tako imenovane dvojnosti morale, in sicer gre za razlikovanje med pozitivno in kritično moralo. Prva je morala, ki v družbi prevladuje in se izraža v njenem javnem mnenju, njenih zakonih in življenjih njenih članov, medtem ko kritično moralo obravnavamo kot zbir moralnih načel, pravil in vrednot, ki jih posameznik lahko privzame z namenom, da v skladu z njimi živi in da jih uporabi za kritično presojanje moralnosti katerekoli družbe oziroma družbenega okolja z njegovimi sestavnimi elementi oziroma pojavi (Primorac 1999).

Kljub temu, da se zdi, da je za prostitucijo na Zahodu značilna tako imenovana dvojna morala, pa se zdi, da so te države glede prostitucije deljenega mnenja oziroma so razklane med tiste, ki (Popov 2008, 20):

- v prostituciji vidijo posel in nič drugega;
- v prostituciji vidijo izkoriščanje žensk, utrjevanje moške dominacije v družbi in moralno sprevrženost;
- so neopredeljeni.

Pri tem skoraj ni dvoma, katera stran zmaguje, saj se prostitucija in seksualna trgovina še najbolj razvijata in širita v teh najbolj naprednih in dozdevno najbolj civiliziranih družbah. Ravno slednje so tiste, ki ustvarjajo najboljše možnosti za razvoj same prostitucije, in sicer ustrezno količino povpraševanja, ustrezno količino potrebne infrastrukture ter ugodne družbene in zakonske ovire (Popov 2008).

Kljub temu, da se prostitucija dobro razvija oziroma je čedalje bolj prisotna v družbenem okolju, pa se zdi, da ljudje nanjo gledajo predvsem z vidika kritične morale, kar pomeni, da je več tistih, ki prostituciji kot taki nasprotujejo in jo pojmujejo v kontekstu zatiranja in izkoriščanja žensk. Na podlagi tega lahko govorimo o preštevilnih argumentih, ki jih družbeno okolje oblikuje proti prostituciji in mnogi menijo, da je daleč najboljši argument proti prostituciji kratek in preprost: nekatere stvari pač niso naprodaj in seks je ena od njih (Primorac 1999). Prepričanje, da vsega ne moremo ali ne smemo kupiti je dokaj razširjeno, če ne celo univerzalno. V vsaki družbi obstaja nek sistem stvari oziroma seznam tako imenovanih blokiranih menjav, ki niso naprodaj, vendar pa je potrebno poudariti, da seznam niso enotni in se od družbe do družbe razlikujejo (prav tam).

Kaj pa seks? Na seznamu ga ni; kajti seks, za razliko od ljubezni dejansko lahko kupimo in prodamo in nobena edinstvena, splošno sprejeta koncepcija seksa ne prepoveduje njegovega prodajanja in kupovanja. Tisti, ki menijo, da je spolni odnos moralno zvezan z ljubeznijo in zakonsko zvezo, bodo verjetno naklonjeni prepovedi prostitucije. Seks je mogoče prodati le, kadar ga razumemo v pojmih užitka in ne izključno v pojmih zakonske ljubezni (Primorac 1991, 121–122).

Lahko bi rekli, da velja nenapisano pravilo, da je spolnost pogojena z ljubeznijo in "zagovorniki" tega pravila prostitucije ne vidijo samo kot neko blagovno-denarno menjavo, temveč tudi kot način izkoriščanja in poniževanja, pri čemer pa v ospredje postavljajo ženske. Pri tem se pojavlja vprašanje, zakaj naj bi menili, da prostitucija ponižuje. Primorac (1991, 126–129) navaja štiri glavne odgovore na postavljeno vprašanje:

- 1) ker je skrajno neosebna;
- 2) ker je prostitutka zvedena edinole na sredstvo;
- 3) zaradi intimne narave dejanj, ki jih izvaja za denar;
- 4) ker v resnici prodaja svoje telo, prodaja sebe.

5 EMPIRIČNI DEL

5.1 METODOLOŠKI OPIS POTEKA RAZISKAVE

V empiričnem delu sem izvajala analizo reprezentacij, natančneje analizo reprezentacij prostitucije na Zahodu v celovečernih filmih. Slednje sem iskala s pomočjo IMDB-ja (Internet Movie Database; <http://www.imdb.com>), ki je internetna baza informacij, povezanih s filmi. Filme sem iskala na podlagi določenih ključnih besed, ki so se navezovale na prostitucijo. Po tem, ko sem si filme ogledala, je sledil ožji izbor le-teh, kateri obsega deset filmov, ki zajemajo različne pojavnne oblike prostitucije v zahodnih kulturah. Pri analizi filmov sem se najprej lotila analize vsebine, s kratkim povzetkom dogajanja v samem filmu, sledila pa je analiza filma kot celote, kjer sem se osredotočila predvsem na družbene in kulturne vidike prostitucije (v kontekstu družbene obravnave seksualnosti, razmerij med spoloma, razredne pripadnosti ipd.), kot je vpetost prostitucije v družbeno okolje. Izpostavila sem pojavnne oblike prostitucije v zahodnem svetu, spolne neenakosti, izražene v filmih, ter kako reprezentacije odsevajo dejanski odnos družbe do nje. Metoda, ki je bila uporabljena pri analizi omenjenih prvin, je metoda analize reprezentacij, ki je podrobneje opisana v poglavju 5.1.1.

5.1.1 METODA ANALIZE REPREZENTACIJ

Reprezentacije najlepše opredeli Stuart Hall (2004), in sicer o njih govori kot o povezovalnem členu pomena in jezika s kulturo in je bistven del nekega kompleksnega procesa, s pomočjo katerega pripadniki določene kulture hkrati proizvajajo in izmenjujejo pomena. To vključuje uporabo jezika, znakov in podob, ki so reprezentacija stvari. Reprezentacijo lahko tako razumemo kot "termin, ki ga uporabljamo za prakso povezovanja različnih znakov, da bi z njimi razumno in smiselno posredovali skupek abstraktnih konceptov," (Erjavec in Poler Kovačič, 2007, 13). Analiza reprezentacij nam tako na nek način omogoča, da "tekst" na podlagi analize razumemo v širšem kontekstu. Gre za to, da opazovano stvar, v mojem primeru je to prostitucija, postavim v nek kontekst in pri obravnavi omenjenega pojava, tudi izhajam iz tega konteksta.

5.1.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

"Kakšne so reprezentacije prostitucije v izbranih filmih?" je izhodiščno raziskovalno vprašanje, ki predstavlja rdečo nit celotne analize celovečernih filmov. Izpostavljena so tri raziskovalna podvprašanja, ki analizirajo različne vidike pojavnosti prostitucije na Zahodu in tako oblikujejo kompleksen odgovor na izhodiščno postavljeno vprašanje.

- **Katere vrste prostitucije na Zahodu so najbolj zastopane oziroma prikazane v filmih?**

Vrste prostitucije bom ugotavljala po Marjeti Tratnik Volasko (1996) in ostalih avtorjih, ki se prav tako ukvarjajo z delitvijo oziroma razvrščanjem prostitucije.

- **Kdo so osebe, ki so v izbranih filmih najpogosteje prikazane kot prostitutke_i?**

V tako imenovanem poslu, kot jih večina poimenuje prostitucijo, se znajdejo različni ljudje (ženske, moški, otroci) in tudi razlogi za delo v prostituciji so različni. Slednje sem analizirala s pojasnjevalnimi modeli po Phoniexu (v Pajnik 2008).

- **Kakšna so spolna razmerja oziroma kako se izražajo spolne neenakosti v prostituciji v izbranih filmih?**

Ženske se pogosteje obravnava kot glavne akterke znotraj prostitucije, medtem ko so moški pogosteje videni kot stranke (Popov 2008).

5.1.3 IZBOR FILMOV

Analiza celovečernih filmov obsega deset filmov, ki so bili izbrani s pomočjo IMDB-ja (Internet Movie Database; <http://www.imdb.com>), in sicer so to naslednji:

- Belle de Jour / Gospodična noči (1967)
- Midnight Cowboy / Polnočni kavboj (1969)
- Taxi Driver / Taksist (1976)
- American Gigolo / Ameriški žigolo (1980)
- Pretty Woman / Čedno dekle (1990)
- Mysterious skin / Skrivnostna koža (2004)
- Princesas / Princeze (2005)
- Elles / One (2011)
- Call Girl / Dekle na poziv (2012)
- Jeune & Jolie / Mlada in lepa (2013)

5.2 ANALIZA IN INTERPRETACIJA UGOTOVITEV

V tem poglavju predstavljam analizo desetih celovečernih filmov, ki prikazujejo prostitucijo z različnih vidikov. Pri analizi so mi rdečo nit predstavljala raziskovalna vprašanja, ki zajemajo vrste prostitucije, katere so analizirane ne podlagi avtorjev, predstavljenih v teoretičnem delu naloge; nadalje se ukvarjam s vprašanjem subjektov, ki so vključeni v svet prostitucije ter s vprašanjem spolnih neenakosti. Pri vsakem filmu je najprej na kratko predstavljeno vsebinsko dogajanje, kateremu sledijo ugotovitve, navezujoče se na reprezentacije prostitucije.

5.2.1 Belle de Jour / Gospodična noči (1967)

Belle de Jour je francoska drama, ki je nastala pod taktirko Luisa Bunuela. V glavnih vlogah igrajo Catherine Deneuve, Jean Sorel in Michael Piccoli. Film temelji na istoimenski noveli Belle De Jour, avtorja Josepha Kessla. Film, katerega naslov v angleščini pomeni "lady of the night" oziroma "gospodična noči", prikazuje mlado žensko, ki popoldneve preživlja kot tako imenovana "višjerazredna" prostitutka, medtem ko je njen mož v službi (IMDB 2017).

Glavna junakinja filma Belle de Jour, je mlada Parižanka Severine, ki je poročena z zdravnikom in na prvi pogled se zdi, da je njuna zveza tako rekoč popolna. V resnici pa Severine bije notranji boj z lastnimi spolnimi fantazijami. Ko ji prijateljica med pogovorom omeni seksualne delavke, Severine dobi idejo, da bi to poskusila tudi sama. Pridobi si naslov zvodnice Madame Anais, katero tudi obišče. Pri slednji sta zaposleni že dve dekleti, ki sta se za omenjeni "posel" odločili predvsem zaradi denarja. Kot razlog za njeno odločitev, tudi Severine navaja denar, čeprav je dobro preskrbljena, glede na to, da je poročena z zdravnikom. Severine je podano "umetniško ime", in sicer Belle de Jour ali "gospodična noči" in že prvi dan je soočena z delom. Prva tovrstna izkušnja ji ni všeč in tako se nazaj na delo vrne šele po enem tednu. Sčasoma postane v svojem početju zelo samozavestna in pridobi si tudi svoje stalne stranke, za katere se na koncu izkaže, da so nekateri med njimi bili z njo obsedeni. Posledica tega je tudi nesreča njenega moža, ki je ustreljen s strani ene izmed njenih strank in posledica tega je, da kot invalid pristane na vozičku.

Severine je svoje početje pred možem skrivala in domov prihajala še preden je on prišel iz službe. Glede na to, da ji je delo prostitutke na nek način izpolnilo njene spolne fantazije, se je tudi odnos do njenega moža spremenil, saj je do njega postala nežnejša in tudi veliko več se smejala. Kar zadeva konec njenega ustvarjanja s prostitucijo, ne izvemo točno, saj je konec

filma dokaj odprt oziroma gledalcu pusti proste roke pri oblikovanju Severinine nadaljnje zgodbe.

UGOTOVITVE

V filmu *Belle de Jour*, bi lahko rekli, da gre tako rekoč za dva svetova mlade Parižanke. Na eni strani je njen zakon, v katerem se počuti nesrečna in bije boj z lastnimi spolnimi fantazijami, na drugi pa je svet prostitucije, v katerem je na začetku sicer negotova, vendar pa sčasoma postane kompetentna ostalim prostitutkam, s katerimi dela, posledično pa so izpolnjene tudi njene spolne fantazije, kar pripomore k njenemu boljšemu počutju v zakonu.

Film prikazuje prostitucijo, ki bi jo po Mariji Tratnik Volasko (1996) lahko hkrati uvrstili v prostitucijo srednjega in višjega nivoja. Kar zadeva prostitucijo višjega nivoja, je v filmu videno, da se dogaja v višjem družbenem razredu, kjer je večina strank kot tudi spolnih delavk dobro situiranih. Prostitucija srednjega nivoja je v filmu prikazana kot prostitucija na domu, za katero je značilno, da prostitutkam oziroma prostitutom delo predstavlja nekakšno dopolnilno dejavnost oziroma dodatni zaslužek. Po Paulu Goldsteinu, sta v filmu prikazani tako začasna kot tudi trajna prostitucija. Kar se tiče začasne, lahko zaradi "odprtega konca filma", predvidevamo, da se je z njo ukvarjala glavna junakinja Severine, medtem ko so v stalno prostitucijo bila vpeta ostala dekleta, ki so delovala pod okriljem zvodnice Madame Anais.

Belle de Jour je film, v katerem je prikazana zgolj ženska prostitucija. Razloge za vstop v svet prostitucije sem analizirala s pojasnjevalnimi modeli po Phoenixu (v Pajnik 2008), in sicer v filmu zasledimo prepletanje modelov patologije in ekonomskega položaja revščine. Znotraj patologije, bi se lahko osredotočila na vprašanje, kaj je krivo, da ženska postane prostitutka in kaj je tisto, kar je samo po sebi napačno pri prostitutkah, zaradi česar so različne od drugih. Glavno junakinjo Severine je v prostitucijo vodilo predvsem spoznanje, da bi s tem lahko izpolnila svoje spolne fantazije. Vedno znova so se ji pojavljale sanje, kako je trpinčena, tepeva in včasih tudi posiljena s strani moških. Po vstopu v prostitucijo, se je frekvenca sanj zmanjšala, na boljše pa se je spremenilo tudi njeno počutje v samem zakonu. Model ekonomskega položaja in revščine je viden pri ostalih dveh prostitutkah, s katerima je Severine delala. Za prostitucijo sta se odločili zaradi potrebe po denarju, ena izmed njiju je celo izpostavila, da je njen fant invalid in potrebujeta denar za zdravlila in oskrbo. Pomembno je omeniti, da je film nastal v času tako imenovane patriarhalne družbe, za katero je značilna

predvsem prevlada moškega, ki skrbi za blaginjo družine, medtem ko je ženska tista, ki je doma in gospodinji. V takšnem položaju je tudi glavna junakinja filma Severine, ki sicer ne predstavlja tradicionalne gospodinje, saj za hišo skrbi služinčad, pa vendar ... kot ženska je postavljena za štiri stene. Odločitev za vstop v prostitucijo in kasneje tudi začetek prostituiranja tako predstavlja nekakšen upor gospodinje patriarhatu. V tistem času, film je namreč posnet v sedemdesetih letih, je prostitucija kot taka veljala za nekaj, o čemer se v družbenem okolju ni govorilo. Bil je čas zadržane seksualne kulture in Severine je z odločitvijo, da se začne prostituirati na nek način začela rušiti meje te omejene in zadržane kulture spolnega življenja.

Velja neko nenapisano pravilo, da je prostitucija nekakšen seštevek ženskih prostitutk in moških strank. Film Belle de Jour omenjeno pravilo potrjuje, in sicer so predstavljene zgolj ženske prostitutke, ki so mlade, medtem ko so stranke moški v srednjih ali poznih letih. Slednji so tudi močnejši na ekonomskem oziroma finančnem področju, in sicer lahko predvidevamo, glede na izgled, da vsi izmed njih veljajo malce več v družbenem okolju, medtem ko se prostitutke po hierarhični lestvici šele skušajo povzdigovati in prostitucija jim tako predstavlja eno izmed "kanalov" za uresničenje njihovih želja.

5.2.2 Midnight Cowboy /Polnočni kavboj (1969)

Polnočni kavboj je ameriška drama, katere režiser je John Schlesinger. Drama je nastala na podlagi, leta 1965 napisane, istoimenske novele, katere avtor je James Leo Herlihy. V glavnih vlogah sta Jon Voight in Dustin Hoffman, film pa govori o mladem "kavboju" Joeu iz Teksasa, ki dela kot pomivalec posode (IMDB 2017). Po tem, ko v službi da odpoved, se odpravi v New York v upanju, da bo uspel kot moški prostitut za ženske. Sprva se mora soočiti z neuspehom, vendar pa se mu nasmehne sreča, ko spozna dobro situirano Newyorčanko srednjih let, za katero pozneje ugotovi, da je tudi sama prostitutka. Nekega dne pohabljenega Ratsa Rizzoa, lopova, ki se ponudi, da ga za dvajset dolarjev predstavi znanemu zvodniku, za katerega se v resnici izkaže, da je le verski fanatik. Po ukani, ga kavboj Joe začne neumorno iskati po mestu, da bi mu Rizzo vrnil denar. Ko ga le najde, se sčasoma spoprijateljita.

Ker nima denarja, Joe ne more plačati sobe v hotelu, v katerem je nastanjen in posledično mu zaplenijo vse njegove stvari. Tako ostane brez vsega, vendar pa ne obupa in skuša zbrati denar za omenjeno "najemnino". Starejšemu moškemu, ki ga sreča v trgovini, dovoli, da ga v kinu med predvajanjem filma oralno spolno zadovolji, a na koncu plačila ne dobi. S prijateljem Rizzom se zatečeta v zapuščeno stavbo brez elektrike in vode. Kavboj Joe tu in tam najde kakšno stranko, da jima priskrbi vsaj toliko denarja, da preživita iz dneva v dan.

Skozi cel film se glavni junak Joe spominja otroštva, ko je moral negovati oziroma skrbeti za svojo babico, pri kateri je živel. Prikazani so trenutki, ko Joe z babico in njenim fantom, leži v postelji. Po prikazanih dogodkih lahko sklepamo, da je Joe kot otrok bil kar močno izpostavljen babičinemu aktivnemu spolnemu življenju in zdi se, da je to na njem pustilo določene posledice. Prav tako vedno znova sanja o spolnem odnosu s punco, ki mu med slednjim govori, da je čudovit in zanjo edini. Predpostavljamo lahko, da gre za punco, s katero sta se močno ljubila, vendar je moralo priti do razhoda, kar ga je močno prizadelo in posledično se vedno znova izgublja v omenjenih sanjah.

Prijatelj Rizzo sčasoma močno zboli in njegova največja želja je, da bi odšel na Florido. Joe tako še zadnjič v New Yorku poskuša najti stranko, da bi dobil denar za avtobusno karto do Floride. Slednje mu uspe in odpravita se na pot. To tudi dokončata, vendar pa Rizzo, kakor

hitro prispejo na Florido, na avtobusu umre. Kar se tiče Joeeve usode, le-ta ostane "odprta" in tako ne izvemo ali je Joe poskusil s prostitucijo na Floridi ali pa preprosto odnehal.

UGOTOVITVE

Po Mariji Tratniki Volasko (1996) je v filmu prikazana prostitucija nižjega nivoja. Gre za obliko prostitucije, v katero je investiran najmanjši kapital ali pa sploh nič, kar je vidno tudi v samem filmu. Prisoten je tudi najmanjši dobiček, in sicer prostitut Joe, dobi na uro med pet in deset dolarji, nekajkrat pa se mu je celo zgodilo, da plačila sploh ni dobil. Gre za tako imenovano neorganizirano prostitucijo, kar pomeni, da je posameznik sam sebi "vladar". Pri Joeu se je to izkazalo kot slabo za njega samega, saj so ga ljudje oziroma stranke velikokrat prelisčile in tako je bil on tisti, ki je moral plačati za spolni odnos, pa čeprav je on nudil storitev oziroma uslugo. Tukaj lahko govorimo o povezanosti med samim položajem posameznika, iz katerega izhaja in nivojem prostitucije, o čemer govorim v nadaljevanju. Gre za namreč za to, da Joe že primarno izhaja iz neurejenega okolja, kjer ni bil deležen "pravilne" vzgoje oziroma nihče ni nikoli skrbel zanj kot bi bilo potrebno in tako je bil prepuščen sam sebi. Posledično ga je življenje teplo, saj se ni vedel znajti oziroma poskrbeti za svojo dobrobit, kar pa je izhajalo predvsem iz njegovega neznanja in neiznajdljivosti. Ravno zaradi slednje je tako tudi pristal v okovih nižje prostitucije, znotraj katere govorimo o prostitutkah oziroma prostitutih, ki so v prostitucijo vstopili zaradi izpostavljenosti negativnim okoliščinam znotraj družine v otroštvu. Joea je velikokrat prikazovalo, kako se skozi spomine vrača v otroštvo, kjer je moral masirati babico, prikazuje ga, kako je moral spati v postelji, kjer sta bila tudi pomanjkljivo oblečena babica in njen partner. Lahko bi rekli, da je to na njem pustilo določene posledice, kar pa ga je tudi vodilo v svet prostitucije.

Model po Phoenixu (v Pajnik 2008), ki pojasnjuje razloge za Joejev vstop v svet prostitucije, je model ekonomskega položaja. Gre za mladega kavboja, ki kot pomivalec posode dela v restavraciji v rodnem Teksasu. Želja po več denarja ga privede do tega, da službo v restavraciji pusti in se odpravi v New York "prodajat sebe", kakor svoje početje poimenuje sam. Prostitucija v tem modelu igra nekakšno alternativo oziroma kot edino možnost za preživetje ali izboljšanje ekonomskega položaja. V Joevem primeru je ravno nasprotno, saj s vstopom v svet prostitucije in poskusom "prodajanja samega sebe" zabrede v velike finančne težave, ki privedejo do tega, da z brezdomcem Rizzom živita v zapuščeni stavbi sredi New Yorka. Njegova želja po denarju ga je vodila od redne službe pomivalca posode in strehe nad glavo do "brezposelnega in brezdomnega prostituta". Njegove poskuse izboljšanja statusa bi

lahko enačili s poskusom izhoda iz nekakšnega začaranega kroga revščine in marginaliziranosti, iz katerega mu ne uspe izstopiti in zdi se, da je protagonist film poraženec lastnega življenja.

Nasploh v filmu, je prikazana večinoma moška prostitucija, kar je razvidno v situacijah, ko Joe na ulici tava oziroma brezupno išče kakšno stranko. Takrat lahko vidimo tudi ostale moške oziroma fante, kako postavajo po ulicah in čakajo, da jih kdo "vzame k sebi". Pri slednjih ni zaznati večje stigmatizacije in zdi se, da ljudje normalno sprejemajo prisotnost "fantov na ulici"; zdi se, da se mimoidoči prostitutov na trenutke sploh ne opazijo. To nam kaže, da se megalomansko mesto kot je New York preprosto ne zmeni za "majhne" ljudi na ulici, ki poskušajo srečo v iskanju nečesa boljšega. Kot že omenjeno so moški tisti, ki so prostitutu, kar pa zadeva strank, so to večinoma ženske, prikazanih pa je tudi nekaj moških strank. Večina ženskih strank je pripadnic višjega družbenega razreda in čeprav o tem nikoli neposredno ne govorijo, lahko vseeno predvidevamo lahko, da so tudi višje izobražene od samih prostitutov. Tukaj lahko vidimo zanimiv preobrat v razmerju moči, kjer moški, za razliko od neke "tipične delitve družbene moči" ni tisti, ki bi bil na dominantnem položaju, ampak je tisti, vsaj v primeru Joeja, ki išče pot iz brezna, pri čemer se opira na pomoč bogatih strank.

5.2.3 Taxi Driver /Taksist (1976)

Travis Bickle (Robert De Niro) je nekdanji marinec, ki se po vojni v Vietnamu težko znajde v New Yorku. Živi sam, staršem laže o svojem življenju. V prostem času poseda po kinodvoranah, kjer vrtijo erotične filme (RTV SLO 2010). Zaradi kroničnih težav z nespečnostjo se odloči sprejeti delo nočnega taksista. Prizadeto opazuje nočno življenje, v prepričanju, da so ulice prepolne moralno sprijene sodrge. Spozna politično aktivistko, ki pa se ga po nekaj zmenkih ustraši in prekine stike. Pozneje spozna dvanajstletno prostitutko Iris (Jodie Foster) ter njenega zvodnika in odloči se, da bo skušal mlado dekle rešiti iz sveta prostitucije (prav tam).

Film ne prikazuje prostitucije eksplicitno, ampak je slednja prikazana bolj posredno oziroma "igra stransko vlogo". Prostitucijo se po eni strani kaže kot nekaj, iz česar Travis skuša rešiti mlado dekle Iris, ki je pobegnila od doma in se v New Yorku znašla v objemu tega, marsikaterim ljudem, nečednega "posla", po drugi strani pa je prostitucija prikazana kot ena od možnih okoliščin, v katerih se lahko posameznik znajde, če je neuspešen v vključevanju v "normalno družbeno okolje". Tudi Iris je ena izmed tistih, ki ji je poskus vstopa spodletel in tako ji prostitucija predstavlja neko novo življenje. Iris se, kljub pomoči Trávisa, rešitve, iz prostitucije na nek način boji, saj v primeru, da preneha s prostitutiranjem, izgubi streho nad glavo. Tako se brani Tráviseve pomoči. Slednji si na ilegalnem trgu nakupi orožje in naredi načrt, kako bo ubil prej omenjenega zvodnika Sporta. Nekega dne se res prikaže na vratih stavbe, kjer Sport "upravlja" s prostitutkami, in sicer pod pretvezo, da je prišel k Iris. V nekem trenutku ustrelji Sporta in nadaljuje pot do sobe, v kateri dela Iris. Čez nekaj trenutkov smo priča strelskemu obračunu med Trávisom, Sportom in varnostnikom pred Irisinimi vrati. Boj se konča s poškodovanim varnostnikom in ubitim Sportom. Travis je zaradi nekaj strelav in ostalih poškodb prepeljan v bolnišnico, kjer nekaj časa leži v komi. Medtem dobi pismo Irisinih staršev, ki se mu zahvaljujejo, da je rešil njihovo hčerko pred pastmi, ki jih *nudi* prostitucija. Po tem, ko se zbudi iz kome, nadaljuje z delom nočnega taksista, izvemo pa tudi, da je Iris prenehala s prostitutiranjem in da živi pri starših ter se izobražuje.

UGOTOVITVE

Film Taksist ni film, ki bi eksplicitno prikazoval prostitucijo kot tako, vendar je le-ta v nekakšni stranski vlogi oziroma je nekaj, česar taksist Travis hoče rešiti mladega dekleta po imenu Iris. V filmu je po Mariji Tratnik Volasko (1996) prikazana prostitucija nižjega nivoja,

in sicer gre v večji meri za ulično prostitucijo. Slednja se odvija v tako imenovanih zanikrnih, temnih ulicah. Kot glavne akterke ulične prostitucije so predvsem mlade ženske in tako lahko izpostavimo tudi prikaz oziroma pojavnost najstniške prostitucije. V filmu "najstniško prostitutko" predstavlja dvanajstletna Iris, ki dela pod "nadzorom" zvodnika Sporta. Zelo nazorno je prikazan pokroviteljski odnos, ki ga ima Sport do Iris. Slednja upošteva tako rekoč vsa Sportova "pravila", izkazuje mu hvaležnost in nenazadnje tudi ljubezen, čeprav Sport z dekletom ne ravna ravno lepo. Ker čuti njeno krhkost, jo izkorišča, ona pa mu slepo sledi, saj se boji, da bo v nasprotnem primeru ostala brez strehe nad glavo. Lahko bi rekli, da okoliščine, v katerih se je znašla Iris silijo k temu, da ostaja v prostitucijo, kljub temu, da sčasoma sprevidi pasti, ki so ji nastavljene. Njeno življenje brez prostituiranja se ji zdi brezizhodno, k čemer pa botrujejo tudi njena mladostniška nedolžnost, neizkušnost in strah pred uporom.

Kot že omenjeno, so v prostitucijo vpeta predvsem dekleta, in sicer prevladujejo mlajša, tako rekoč najstnice. Slednje se prodajajo na ulicah. Model po Phoenixu (v Pajnik 2008), s katerim lahko pojasnjujemo njihov vstop v prostitucijo je ekonomski položaj in revščina, ki pa se prepleta z modelom socialne dislokacije in kriminalne subkulture. Slednji model se obravnava v kontekstu družbenega determinizma, ki naj bi bil kriv, da se prostitutke niso vključile oziroma so padle skozi normalna družbena razmerja, ki so opredeljena z družinskim in delovnim okoljem. Pri mladi prostitutki Iris, ki je v filmu tudi najbolj izpostavljena, lahko govorimo o prepletanju teh dveh modelov, in sicer kar zadeva model socialne dislokacije, gre za to, da je zbežala od doma, ker ni imela občutka pripadnosti družini oziroma ji le-ta, po njenem mnenju, ni nudila dovolj. Ko je enkrat prišla v New York, kjer je tako rekoč bila postavljena na ulico, pa je zaradi pomanjkanja denarja zabredla v svet prostitucije, kjer je skrb za njo prevzel zvodnik Sport in naenkrat se ji je zdelo v redu, da jo nekdo "varuje".

V tem filmu je prav tako nazorno prikazano spolno razmerje, katerega večina ljudi jemlje kot samoumevna znotraj prostitucije; ženske nudijo, moški jemljejo oziroma ženske so prostitutke, moški so stranke. Kar se tiče slednjih, so to, prav tako kot prostitutke, iz nižjih družbenih razredov. Gre za tako imenovane dilerje, narkomane tudi brezdomce, ki se potikajo po ulicah. Večina omenjenih strank je črncev, kar se mogoče zdi malce stereotipno, češ, belci pa niso dilerje ali brezdomci in seksa ne "kupujejo" na ulici. Kot omenjeno, so tako prostitutke kot tudi stranke pripadniki nižjega družbenega razreda in na nek način tvorijo oziroma soustvarjajo obliko subkulture s svojimi prevladujočimi interesi in prepričanji in ravno to

subkulturno okolje je edino, kar poznajo in na trenutke se zdi, da nimajo nobene želje po izhodu iz tega.

5.2.4 American Gigolo / Ameriški žigolo (1980)

Ameriški žigolo je romantično kriminalna drama, z Richardom Geerom v glavni vlogi. Film prikazuje življenjsko zgodbo moškega prostitutu višjega nivoja, ki živi v Los Angelesu. Med svojim delom se romantično zaplete z Michelle (Lauren Hutton), ženo pomembnega politika, hkrati pa je tudi eden izmed glavnih osumljencev za umor ene izmed strank. Michelle spozna nekega večera v hotelskem baru, v katerega se odpravi z namenom nujenja svojih "storitev" kakšni starejši ženski, ki so nenazadnje tudi njegova "ciljna skupina". Julie (Richard Geere) in Michelle se zapleteta v pogovor, ko mu slednja namigne, da ima pri sebi denar in da je pripravljena na prvo izkušnjo s prostitutom. Julie ji pojasni, da ni prostitut, ki bi nudil samo spolne usluge, temveč, da dela kot vodič, prevajalec ali spremljevalec žensk. Michelle pusti samo v baru in odide domov. Čez nekaj dni ga Michelle poišče na domu in to je tudi začetek njunega ljubezenskega razmerja. Michelle ob vsakem spolnem odnosu izpostavi, da je prinesla tudi denar, vendar pa nikoli nazorno ne vidimo ali Julie ta denar dejansko sprejme. Z Michelle začneta skrivno razmerje, vendar pa Julie še stalno opravlja delo protituta, pri čemer mu stranke urejata dva ločena posrednika, in sicer Anne in Leon. Premožne starejše ženske spremlja na različnih pomembnih dogodkih ali na vsakodnevnih obveznostih; je njihov spremljevalec in neke vrste svetovalec. Izjemo pri svojem delu naredi takrat, ko svojega posrednika Leona nadomesti pri zakoncih Rheiman, pri katerima doživi kar majhno presenečenje, kar se tiče dela. Gospod Rheiman ga pelje v sobo svoje žene, kjer slednja gola nepremično leži na postelji. Rheiman Julieju pove, da ga bo med delom gledal in tako mu začne ukazovati, kaj mora z žensko početi. Čez nekaj dni se izkaže, da je ženska bila med spolnim odnosom ubita in Julie postane glavni osumljenec za umor. S tem pride pod drobnogled losangeleške policije, proti kateri se sicer bori, vendar neuspešno. Čeprav na koncu sam ugotovi, da sta umor zakrivila posrednik Leon in njegov nov "vajenec", ga policija noče poslušati in obsojen je na zaporno kazen.

UGOTOVITVE

Film prikazuje moško prostitucijo na višji ravni, ki je po Paulu Goldsteinu (v Popov 2008) nadaljevalna, kar pomeni, da prostitutu predstavlja glavni vir dohodka. Kljub temu, da Julieju stranke urejata posrednika Anne in Leon, ima sam kar veliko avtonomije pri dokončni odločitvi za stranko, prav tako njegovo početje ni v tolikšni meri stigmatizirano, kar je za prostitucijo višje ravni tudi značilno. Pomembna značilnost prostitucije na višji ravni, ki je vidna tudi v filmu je ta, da gre za tako imenovane call-girls, v našem primeru "call-boys".

Slednje je najlažje dobiti preko posrednikov oziroma tako imenovanih zvodnikov. Julie je prostitut, katerega telefonsko številko poznajo le izbrane, redne stranke. Znotraj prostitucije višje ravni si slednje prostitute priporočajo v "ozkem" krogu. Omenjenega priporočanja v filmu sicer ni vidnega, prej je vidno tekmovanje med starejšimi ženskami, ki Julieja hočejo imeti zgolj zase.

Kar zadeva razlog za vstop oziroma delovanje v prostituciji, bi po Phoenixu (v Pajnik 2008) lahko uporabili model "spol in nasilje". Znotraj tega modela Phoenix prostitucijo razlaga kot manifestacijo patriarhalnega nadzora nad žensko seksualnostjo. Sam sicer razlaga, da je posledica tega patriarhalnega nadzora ta, da ženske vstopijo v prostitucijo, v kontekstu filma Ameriški žigolo pa bi ta model lahko razumeli malce drugače. Julie razume in se zaveda, da je spolnost pri večini starejših žensk postavljena na stranski tir v njihovem življenju, kar pomeni tudi manko vseh ostalih stvari, ki jih nudi spolnost kot taka. Pri tem Julie izpostavlja orgazem, pri čemer pravi, da se zaveda, da starejše ženske zelo težko doživijo orgazem in tako je njegova vloga oziroma naloga, da poskrbi za to, da je njihova spolnost, kljub poznim letom, še vedno lepa in prinaša ugodje ter nenazadnje tudi veselje.

Stranke, ki jih Julie na predlog posrednikov na koncu izbere sam, so v večini starejše premožne stranke. Slednjim predstavlja spremljevalca, vodiča, svetovalca, nekaterim pa nudi tudi spolne usluge. Za slednje mu stranke plačajo v obliki denarja ali drugih materialnih oblikah kot so na primer obleke. Kar zadeva ekonomski status strank, je le-ta višji od statusa prostitutke Julieja. Tudi na izobrazbeni ravni so višje, vendar pa se Julie zavoljo dobro opravljenega dela, sproti tudi izobražuje, uči novih jezikov, da lahko vzpostavi kompetenten odnos s strankami. Prostitucija mu tako ne predstavlja samo "orodja", s katerim želi doseči cilj zadovoljitve spolnih želja starejših žensk, ampak mu na nek način predstavlja tudi "motivacijo" za izobraževanje in spremljanje delovanje družbenega okolja, z namenom boljše vključenosti v visoke družbene kroge, iz katerih izhajajo njegove stranke.

5.2.5 Pretty Women / Čedno dekle (1990)

Čedno dekle je romantična komedija, ki je nastala leta 1990. Film je nastal po taktirko Garryja Marshalla in v glavnih vlogah se pojavljata Julia Roberts (Vivian) ter Richard Gere (Edward Lewis). Slednji je uspešen poslovnež, ki se po telefonskem prepiru z nekdanjim dekletom neke noči naključno znajde na Hollywood Boulevardu oziroma na losangeški "rdeči ulici". Zaradi težav z vožnjo prijateljevega Lotusa se ustavi ob pločniku, ko do njega pristopi prostitutka Vivian. Vpraša jo za pot do Beverly Hillsa do hotela Regent Hotel, kjer je nastanjen. Vivian se usede v avto in ga začne usmerjati, vendar zelo hitro ugotovi, da Edward ne obvlada avtomobila in tako ona sede za volan. Pot do hotela mu zaračuna dvajset dolarjev. Po tem, ko se pripeljeta do hotela Edward plača Vivian za pot in vsak odide v svojo smer. Medtem ko Vivian čaka na avtobus, do nje pristopi Edward in ji predlaga, da skupaj preživita noč, s čimer se Vivian strinja. Po skupni preživetvi noči, jo Edward vpraša ali bi bila pripravljena biti njegova spremljevalka za ves teden. Za omenjeni čas ji ponudi tri tisoč dolarjev in nove, primernejše obleke, kar Vivian premami, saj se zaveda, da bi s tem denarjem brez skrbi plačala najemnino za stanovanje, v katerem živi s prijateljico Kit. Kot reče sam, je v njegovem interesu, da ga spremlja profesionalka, saj noče imeti opravka z romantičnimi ženskami. Z Vivian tako začneta skupaj preživljati kar veliko časa, saj ga spremlja na različna poslovna kosila, polo tekme ter podobno in Edward o "profesionalki", ki jo najel, začne spreminjati mnenje. Začne se ji odpirati, ji zaupati svoje osebne stvari, pripoveduje ji tudi o svojem delu. Vanjo se začne zaljubljati. Tudi ona do njega čuti naklonjenost, vendar pa se njena čustva spremenijo, ko gresta na polo tekmo. Edwardov odvetnik in tudi prijatelj je prepričan, da je Vivian volunka in svoje pomisleke zaupa Edwardu. Slednji mu zagotovi, da to nikakor ni res in mu pove, da je Vivian v resnici "kurba", ki jo je pobral na Hollywood Boulevardu. Phillip, Edwardov prijatelj takoj izkoristi priložnost za "provokacijo" in Vivian ponudi "srečanje", ko bo Edward odsoten. Do neljubega dogodka pride v hotelu, kjer Phillip obišče Vivian in jo začne zmerjati, nadlegovati ter poskuša posiliti. Zaloti ga Edward, ki se s "prijateljem" stepe in ga tudi odpusti.

Po tednu, ki ga Vivian in Edward preživita skupaj, slednji dokončno spozna, da se je v Vivian zaljubil in da brez nje ne more živeti. Na poti na letališče, od koder bi poletel domov v New York, si premisli in šoferju naroči, da ga odpelje do Vivian. Slednjo "reši" kot princ na belem konju (pripelje se na strehi bele limuzine), o katerem je Vivian vedno sanjala.

UGOTOVITVE

V filmu Čedno dekle lahko govorimo o prikazovanju ulične prostitucije (Tratnik Volasko 1996), iz katere prostitutka Vivian izstopi in začne kot "profesionalka" spremljati poslovneža Edwarda; dogajanje se odvija na ulicah Hollywood Boulevarda v Los Angelesu. Ulična prostitucija je prostitucija nižjega nivoja in ta je lahko bodisi organizirana bodisi neorganizirana. V filmu je prikazana slednja, ki je najpogostejša v večernih urah, čeprav tudi podnevi dekleta postopajo po ulicah in iščejo stranke. Tovrstna prostitucija je zaradi svoje vidnosti najbolj podvržena kritikam javnosti, ženske pa so lahko deležne tudi stigmatizacije in tako imenovanega etiketiranja. Tega je deležna tudi Vivian, in sicer s strani Edwardovega prijatelja Phillipa. Pomembno pri ulični prostituciji je, da izpostavimo, da se profila tako imenovanih protagonistov omenjenega filma razlikujeta od nekih "standardnih" profilov, ki se pojavljajo znotraj te prostitucije. Pri ulični prostituciji prostitutke največkrat izhajajo neugodnega socialnega, kulturnega in vzgojnega okolja. Podobne so tudi stranke, ki so v večini alkoholiki, narkomani ali goljufi. Film Čedno dekle, kot omenjeno, v profilih obeh protagonistov odstopa od omenjenega "pravila", saj Vivian živi popolnoma normalno življenje; v prostituciji se je znašla čisto po naključju, po naključju pa je tudi Edward zavil na Hollywood Boulevard, losangeleško rdečo ulico.

Čedno dekle je film o ženski prostituciji. Razloge za vstop v slednjo lahko pojasnujemo s Phoenixovimi pojasnjevalnimi modeli (v Pajnik 2008), in sicer je v tem primeru potrebno izpostaviti model ekonomskega položaja in revščine. Prostitucija je v tem primeru edina alternativa, ki posameznici predstavlja dovolj dober zaslužek, da lahko preživi skozi mesec. Takšen primer je tudi Vivianina prijateljica Kit, ki se je v prostitucijo podala zgolj zaradi tega, da bi lahko plačala najemnino, je pa denar potrebovala tudi za droge. Kar zadeva Vivian, se je v prostituciji znašla čisto po naključju, ko je nekega dne na ulico šla s prijateljico Kit. Delo prostitutke sicer ni bilo tisto, o čemer je sanjala, vendar pa je ravno dobiček bil tisti, ki jo je prepričal, da je ostala. Tako se je začela prostituirati z namenom, da je vsak mesec lahko plačala najemnino. Ko ji je poslovnež Edward ponudil delo njegove osebne spremljevalke, ga je takoj sprejela, saj je vedela, da bo zaslužek rešil vse denarne težave, ki jih imata s prijateljico Kit s plačevanjem najemnine. Na podlagi tega lahko vidimo, da je v Vivianinem primeru denar od prostituiranja bil zares edina alternativa, ki ji je omogočal "dostojno" preživetje.

Kar zadeva spolna razmerja v ogledanem filmu, so ženske tiste, ki se prostituirajo. Glede na to, da gre za ulično prostitucijo, lahko predvidevam, da gre za ženske, ki prihajajo iz nižjih socialnih slojev, nizka je tudi njihova stopnja izobraženosti. Kar zadeva stranke so slednji moškega spola, nekateri izmed njih istega profila kot prostitutke same. Kot že omenjeno, izstopa poslovnež Edward, ki je visoko izobražen in tudi premožen. Tako lahko v njegovem "odnosu" z Vivian vidimo ta prepad med stopnjo izobraženosti obeh vpletenih; v nasprotju z visoko izobraženim Edwardom, Vivian ni končala niti osnovne šole, k čemur je botrovalo socialno okolje, v katerem je bila vzgajana. Tukaj se na nek način spet kaže model tako imenovanega začaranega kroga, iz katerega, pa za razliko od Joea v filmu *Midnight Cowboy*, Viviane uspe izstopiti, k čemur pripomore tudi višja stopnja iznajdljivosti in sposobnosti hitrega učenja, česar pri Joeu ni bilo mogoče zaslediti.

5.2.6. Mysterious Skin / Skrivnostna koža (2004)

Skrivnostna koža je ameriška drama, ki je nastala na podlagi istoimenske novele, avtorja Scotta Heimana. Film je nastal pod okriljem Gregga Arakija, govori pa o dveh fantih, Brianu in Neilu, ki sta kot otroka bila spolno zlorabljena s strani moštvenega trenerja. Film nam predstavi dejstvo, kako zelo različni smo ljudje in kako določene stvari v našem življenju vplivajo na potek le-tega. Dogodek, ko sta fanta bila posiljena, je pri slednjima pustil zelo različne in nenazadnje tudi dolgotrajne posledice. Neil je postal moški prostitut, ki je v svojem življenju deloval zelo nepremišljeno ter se prepuščal slastem seksualnosti, medtem ko je Brian bil prepričan, da so ga ugrabili nezemljani in tako je vso svojo najstniško obdobje preživel v raziskovanju tega dogodka, kar pa ga je na koncu pripeljalo nazaj do moštvenega partnerja Neila.

Poletje, 1981. Majhno mesto Hutchinsohn v Kansasu. Osemletni Neil začne svojo življenjsko zgodbo s pripovedovanjem o tem, kako je doživel svoj prvi orgazem med opazovanjem mame in njenega fanta med spolnim odnosom. Pravi, da ga je neverjetno močno vzburljen trenutek, ko je videl, kako mamin partner sam doživlja orgazem in takrat je ugotovil, da ga privlačijo moški. Z Brianom sta bila soigralca v istem moštvu in tistega poletja sta oba doživela dogodek, ki jima je popolnoma spremenil življenje. Brian se dogodka ne spomni; vse kar mu je ostalo v spominu je dež, zaradi katerega so prekinili tekmo; spomni se tudi tega, da se je kar naenkrat znašel v kleti domače hiše, krvaveč iz nosu. Kako je prišel tja, ne ve, saj je bilo izbranih pet ur njegovega življenja. Po tem dogodku začne dobivati nočne more, kako ga ugrabljajo nezemljani, pogosto krvavi iz nosu ali nenadoma omedli. Kar zadeva Neila, ga je spolni napad moštvenega trenerja zaznamoval na malce drugačen način. Spolni "napad" trenerja, ga ni prizadel tako močno kot Briana, saj je trenerja koval v zvezde, predstavljal mu je nekakšnega angela. Trener je fanta oralno zadovoljeval in Neil je to kasneje poskusil tudi na enem izmed svojih vrstnikov. Bilo je za noč čarovnic, ko sta s prijateljico Wendy, tako kot vsi ostali otroci, hodila po ulici in prosila sladkarije, ko sta naletela na skupino mlajših fantov. Enega izmed njih sta izbrala pod pretvezo, da ga peljeta domov. Odpeljala sta ga na samo, kjer mu je Neil v usta vtaknil dve raketi in ju tudi izstrelil; fant je bil poškodovan. Neil se na to ni oziral, ampak mu je odpel hlače in ga začel oralno zadovoljevati. "Všeč ti bo, boš videl," je govoril fantu. To je tudi tisti prelomni trenutek, ko je za njegove skrivnosti izvedela prijateljica Wendy, kar je takrat še poglobilo njuno prijateljstvo in povezanost. Trenerjevo oralno zadovoljevanje se je v Neilu vtisnilo tako močno, da je bilo povod, da je postal mladi

prostitut, ki se je prodajal v mestnem parku, kamor so zahajali večinoma starejši moški. Ti so mu plačevali, da so ga lahko oralno zadovoljili in Neil je ob tem užival, saj si je nenehno predstavljal, da mu to počne njegov trener oziroma angel kot ga je poimenoval sam. Mestece Hutchinson ga je sčasoma začelo utesnjevati in odločil se je odpotovati v New York City k prijateljici Wendy. Tam je nadaljeval s prostituiranjem. Nekega dne je naletel na stranko, ki je umirala zaradi AIDSa, vendar se je izkazalo, da moški ni hotel spolnega odnosa, ampak je bil potreben samo človeškega dotika. To je v Neilu spodbudilo razmišljanje o tem, da bi se nehal prostituirati in bi si našel "normalno" službo. K iskanju druge, bolj varne službe ga je spodbujala tudi prijateljica, saj se za Neila bala, ker je pri svojem početju bil dokaj nepremišljen. Nazadnje je Neil res začel delati kot blagajnik v prodajalni sendvičev in zdelo se je, da prostituiranja ni pogrešal. Vendar pa je do preobrata prišlo, ko se je nekega večera vračal iz službe. Ob pločniku je ustavil avto in moški ga je vprašal ali potrebuje prevoz. Neila je situacija premamila in sedel je moškemu v avto, kar pa je zanj bilo skoraj usodno. Namreč, moški, kateremu je sedel v avto, se je izkazal za zelo gospodovalnega in Neilu je ves čas ukazoval, kaj naj počne s tem. Neil se je določenih stvari branil, vendar ga moški ni upošteval in ga je nazadnje spolno napadel. Slednje je Neila močno prizadelo; tako fizično kot tudi psihično. Božične praznike je preživel doma z mamo, kjer je naletel na Briana, ki je še vedno raziskoval in skušal priti zadevi do dna. Skupaj sta se odpravila do hiše, kje je nekoč živel trener in Neil mu je razkril vso zgodbo.

UGOTOVITVE

Film *Mysterious skin* prikazuje prostitucijo nižjega nivoja, in sicer je izpostavljena mladoletna prostitucija. Gre za prostitucijo, ki se odvija v določenih predelih mesta, v omenjenem filmu je Neil stranke iskal v mestnem parku. Tratnik Volasko (1996) pravi, da pri prostituciji nižjega nivoja gre za prostitutke oziroma prostitute, ki v ta "posel" vstopijo predvsem zaradi neugodnega socialnega in vzgojnega okolja. Neil je odraščal ravno v takšnih razmerah; živel je z materjo, ki je kar precej popivala, zelo pogosto je tudi menjala spolne partnerje. Za sinom se ni preveč ozirala in tako je slednji bil prepuščen sam sebi in svojemu "skrivnostnemu" svetu. Drugačnega življenja tako rekoč ni poznal. Ves čas je bil izpostavljen seksualnosti; posredno v seksualnem življenju lastne matere ter neposredno, ko ga je spolno nadlegoval moštveni trener; to je tako bilo zanj edino "vzgojno okolje", ki ga je poznal in v katerem se je počutil "domače". Morda sploh ni presenetljivo, da ga je pot vodila v prostitucijo, ki mu je predstavljala določeno mero "udobja", ki ga je poznal že iz otroštva.

Prikazana je homoseksualna oblika prostitucije, kjer so tako "ponudniki" kot tudi stranke moškega spola. Kar zadeva razloge za vstop v prostitucijo, bi lahko le-te obravnavali skozi dva tako imenovana pojasnjevalna modela po Phoenixu (v Pajnik 2008). Omenjena modela sta patologija ter spol in nasilje. Prvi, "patološki" model razloge za vstop v prostitucijo išče predvsem v travmah, ki jih je posameznik doživljal v zgodnjem otroštvu. Neil je bil pri osmih letih posiljen, in sicer ga je posilil moštveni trener, katerega je koval v zvezde. To je na otroku pustilo tako močan vtis, da ni videl nobenega drugega izhoda oziroma priložnosti za zadovoljitev tistega, kar mu je med posilstvom na nek način celo ugajalo. Namreč, trener ga je "oralno" spolno zlorabil. Ta dogodek v Neilovem otroštvu lahko povežemo tudi z pojasnjevalnim modelom, ki govori o spolu in nasilju. Sicer je znotraj tega modela prostitucija obravnavana kot manifestacija patriarhalnega odnosa nad žensko seksualnostjo, vendar pa zlahka to prenesemo v Neilov primer, kjer je vstop v prostitucijo prav tako posledica moškega nasilja in prevlade. Kljub temu, da je Neil v otroštvu bil spolno zlorabljen, ga to ni odvrnilo od spolnosti in tako mu je vstop v prostitucijo predstavljal zadovoljitev njegovih potreb – oralna zadovoljitev-, s katerimi je bil seznanjen v zgodnjem otroštvu.

Kar zadeva spolna razmerja, je bilo že omenjeno, da film prikazuje homoseksualno prostitucijo, kjer so glavni akterji moški. Na eni strani mladoleten Neil, ki hrepeni po tem, da ga nekdo oralno zadovolji, na drugi strani starejši moški s podobnimi fantazijami kot Neil, le da so oni tisti, ki "nudijo" ugodje in za to tudi plačajo. Kar zadeva ekonomski položaj strank, gre za pripadnike srednjega družbenega razreda, ki so v večini poročeni in imajo ustvarjene tudi družine.

5.2.7 Princesas / Princese (2005)

Princesas je španski film, ki je nastal pod taktirko Fernanda Leona de Aranoe. Film v ospredje postavlja dve prostitutki, in sicer Cayetane in Zulemo. Slednja prihaja iz Dominikanske republike, medtem ko je Cayetane španskega rodu. Caye, kot jo kličejo prijatelji, dnevno zahaja v frizerski salon, kjer se dobiva s prijateljicami, ki so prav tako prostitutke. Frizerski salon se nahaja na trgu, kjer se zbirajo tako imenovane migrantske prostitutke – večinoma so temnopolte – in do slednjih dekleta nimajo odnosa, saj menijo, da jim ravno te migrantke "kradejo" stranke in posledično na nek način uničujejo njihov posel. Takšnega mnenja je tudi Caye, dokler ne spozna Zuleme, migrantske prostitutke, ki v Madridu biva na črno. Njune poti se prekrizajo, ko Caye mora Zulemo odpeljati v bolnišnico zaradi močnega pretepa, ki ga je nad njo izvedel Madridčan, ki naj bi ji urejal papirje za bivanje. Dekleti sčasoma spleteta močno prijateljsko vez in se podpirata. Veliko podporo je čutiti predvsem s Cayejine strani, ko ji Zulema zaupa o moškem, ki naj bi ji, kot že omenjeno, urejal papirje za legalno bivanje v Španiji. Caye je glede tega zelo sumničava in prepričana, da gre za prevaro, zato Zulemi svetuje, naj se moškega izogiba. Caye medtem spozna Manuela, s katerim se začneta dobivati in sčasoma se vanj tudi zaljubi. Ko mu pove, da je po poklicu prostitutka, se Manuel iz nje samo smeji in tako nikoli ne izvemo, kakšen je njegov odnos do dejstva, da je njegovo "dekle" prostitutka. Njuna zveza oziroma prijateljstvo se konča takrat, ko Caye pokliče nek moški, z željo, da bi se z njo "poigral". Caye se na klic odzove in se nevedoč, da gre za Manuelovega dobrega prijatelja odpravi v dogovorjeni lokal. Tam sreča Manuela in slednji po spletu dogodkov pride do spoznanja, da se Caye o svojem poklicu ni šalila. Medtem ko se Caye ukvarja s svojim "ljubezenskim življenjem", pa se Zulema trudi zaslužiti čim več denarja, saj le-tega pošilja svoji materi in sinu v domovino. Po številnih pretepih in lažeh s strani moškega, ki ji ureja državljanstvo, se odloči odnehati in odpotuje nazaj domov.

UGOTOVITVE

Upoštevajoč nivojsko razvrstitev prostitucije po Mariji Tratnik-Volasko (1996), film v večini prikazuje žensko prostitucijo na nižji ravni. Slednja poteka v zakotnih madridskih ulicah, na območju zapuščene industrijske cone, nenazadnje pa jo je mogoče najti v parku sredi mesta. V omenjenem parku se "prodajajo" oziroma iščejo stranke migrantske temnopolte prostitutke, kar ni po godu domačinkam oziroma tako imenovanim belim prostitutkam. Temnopolte prostitutke v primerjavi z belimi računajo za svoje storitve zelo malo in domačinkam posledično predstavljajo konkurenco. Prihaja do problema, da je prostitutk zelo veliko,

povpraševanja pa zaradi ekonomske krize ni. Prostitucijo, s katero se ukvarjajo domačinke, po Tratnik-Volasko (1996) uvrščamo med prostitucijo srednje ravni. Ta je za razliko od poulične tudi bolj organizirana in posledično varnejša, prostitutke pa se oglašujejo v različnih oglasnikih in se za srečanja s strankami dogovarjajo preko mobilnega telefona. Znotraj prostitucije je izpostavljena prostitucija na domu, saj dekleta stranke sprejemajo na svojem domu ali pa gredo k njim.

Kot glavni model pojasnjevanja vstopa v prostitucijo po Phoenixu (v Pajnik 2008) je izpostavljen ekonomski položaj in revščina. Skozi ta model se prostitucija kaže kot edina alternativa, ki lahko pripomore k izboljšanju ekonomskega položaja, kar je v filmu izrazito pri Zulemi, ki v Španijo pride iz Dominikanske republike, in sicer z namenom prostituiranja ter hitrega zaslužka. Sama ima v domovini petletnega otroka, ki živi z babico in tedensko jima pošilja denar, njen največji cilj pa je zaslužiti toliko, da bi lahko oba pripeljala v Španijo. Kar zadeva Caye, le-ta ni v tako slabem ekonomskem položaju kot njena prijateljica. Ima lastno stanovanje, v primeru pomanjkanja denarja, pa ji na pomoč lahko priskoči družina, ki je dobro situirana. Kljub temu lahko njen vstop v prostitucijo pojasnujemo skozi model ekonomskega položaja. Res, da je finančno preskrbljena, vendar pa se prostituira s ciljem, da zasluži dovolj denarja za operacijo prsi. Tako obema prostitucija po Goldsteinu (v Popov 2008) pomeni začasno delo, in sicer za tako dolgo, dokler ne zbereta želene vsote denarja.

Kar zadeva spolna razmerja, le-ta sledijo nenapisanemu pravilu "ženska prostitutka, moški stranka". V filmu *Princesas* so stranke izključno moški, kar lahko razberemo iz pogovorov prostitutk po telefonu in tudi v medsebojnih pogovorih, ko se pogovarjajo o njih. Caye izpostavlja, da ima raje "bele stranke", da se temnopoltih raje izogiba. Iz pogovorov je razvidno tudi, da so stranke velikokrat državni uradniki oziroma ministri, ki pa prostitutkam v podpis dajejo pogodbe oziroma izjave o molčečnosti. Na podlagi tega lahko vidimo, da je tako socialni kot tudi ekonomski položaj večine strank višji od položaja prostitutk. Slednje v večini izhajajo iz problematičnih socialnih in vzgojnih okolij. Film predstavlja določeno skupino žensk, ki sicer težijo po boljšem, lažnejšem življenju, vendar jim ravno okolje, v katerem so bile vzgojene oziroma iz katerega izhajajo, to onemogoča. Svetlo luč jim tako predstavlja prostitucija, ki pa jim na trenutke ne predstavlja možnosti izboljšanja položaja, temveč bedo in strah.

5.2.8 Elles / One (2011)

Elles je francoski film, ki je nastal pod vodstvom poljske režiserke Malgorzate Szumowske. Prikazuje življenje novinarka Anne (Julliete Binoche) iz Pariza, ki za francoski Elle piše članek o ženski študentski prostituciji. Ženske znotraj slednje so postavljene na družbeno obrobje, kar pove že sam naslov filma, ki v prevodu pomeni "one". Tiste, ki so ničvredne, tiste, ki si ne zaslužijo imena.

Osrednja zgodba je Annina, ki je vpletena v pričanje in posledično tudi življenje dveh študentk, Charlote in Alicje, ki se ukvarjata s prostitucijo. Anne za revijo, pri kateri je zaposlena, piše članek o ženski prostituciji in tako vsakodnevno hodi na intervjuje z mladimi prostitutkami, izpostavljeni sta zgolj dve dekleti, ter jih sprašuje o njihovem početju. Dekleti sta tako soočeni z razmišljanjem o tem, kaj ju je vodilo v prostitucijo, o njihovih začetkih, strankah, najljubših spolnih praksah ... Anne je žena poslovneža in mati dveh otrok, vendar se zdi, da njenemu življenju nekaj manjka. Skozi odvijajočo se zgodbo, je razvidno, da trpi za neizpolnjenimi spolnimi fantazijami, ki pa jih skuša omiliti skozi pogovore z mladima prostitutkama. Gledalec tako dobi občutek, da ji ti intervjuji ne služijo samo kot raziskovalno delo za njen članek, temveč tudi neke vrste terapijo, skozi katero ugotavlja "normalnost" oziroma "nenormalnost" lastnih fantazij.

Kar se tiče zgodb deklet, je Alicja Poljakinja, ki je v Pariz prišla zaradi študija in že takoj na začetku se je prisiljena spopadati s stanovanjsko problematiko. Stanovanja so zelo draga, sama nima dovolj denarja in zelo hitro je soočena z "nespodobnimi" ponudbami glede plačila stanovanja. V zameno za polovično plačilo stanovanja, lastnik od nje pričakuje, da bo z njim imela spolne odnose, vendar Alicja v to ne privoli in dalje išče streho nad glavo. Nekega dne ji pomoč ponudi mlad fant, s katerim pa še isti dan konča v postelji in tako se njena "kariera" kot prostitutke tudi začne, saj vidi, da si bo na ta način lahko privoščila tisto, po čemer hrepeni; stanovanju in lepih oblekah. Drugo dekle Charlote živi "normalno" življenje študentke, ki še vedno biva pri svojih starših. Ker potrebuje denar za študij, opravlja različna študentska dela, od varuške do prodajalke v restavraciji s hitro prehrano. Sčasoma ugotovi, da tovrstna dela, večino jih opravlja v nočnih urah, predstavljajo veliko obremenitev zanjo, ker nima dovolj časa za učenje, pa začne dobivati slabe ocene. Posledica vsega tega je, da vstopi v svet prostitucije, pri čemer pa ji je najtežje prikrivati svoja dejanja staršem in drugim ljudem okrog sebe.

UGOTOVITVE

Film prikazuje prostitucijo srednjega nivoja, natančneje gre za mladinsko oziroma študentsko prostitucijo. Kar se tiče prostitucije srednjega nivoja, je le-ta dokaj razširjena, vendar pa je manj vidna, saj se v primerjavi s poulično prostitucijo dogaja v zaprtih prostorih (Tratnik Volasko 1996). V analiziranem filmu lahko vidimo prepletanje dveh "podtipov" omenjene prostitucije, in sicer hotelsko prostitucijo ter prostitucijo na domu. Pri slednji stranke novačijo s pomočjo oglaševanja v oglasih, dandanes najpogosteje na internetu, čemur sledi dogovarjanje za srečanje preko telefona. Tako ima ena izmed glavnih akterk v filmu, Charlotte oziroma Lola, kar je njeno umetniško ime, dva mobilna telefona, in sicer je eden njen osebni, medtem ko drugega uporablja za "delo".

Kot že omenjeno, film *Elles* prikazuje žensko prostitucijo. Glavni junakinji sta mladi študentki, ki ju v svet prostitucije vodi predvsem želja po denarju, ki za eno pomeni glavni vir dohodka, drugi pa predstavlja dodaten zaslužek. Slednja o "vodilu" v prostitucijo pove, da se lahko zelo hitro "navadiš imeti denar". Prikazana prostitucija lahko po Paulu Goldsteinu (v Popov 2008) pri obema dekletoma opišemo kot nadaljevalno oziroma stalno, saj jima denar od "prodaje spolnih storitev" predstavlja glavni vir dohodka. Kar se tiče razlogov za vstop v prostitucijo lahko uporabimo Phoenixov (v Pajnik 2008) model ekonomskega položaja, ki pa je pri Poljakinji Alicji še toliko bolj močen, saj se dekle za prostitucijo odloči, da bi si lahko našla streho nad glavo. Kot pravi sama, se ji njeno početje ne zdi ponižujoče, še posebej ob misli, da si je s svojim delom lahko stanovanje kupila zgolj po enem mesecu prostituiranja. Tudi Charlotte je v prostitucijo vstopila zaradi denarja, vendar ne zaradi pomanjkanja le-tega, temveč, ker je hotela dodaten zaslužek. Študentsko delo, ki ga je opravljala pred prostitucijo, ji sicer je predstavljalo nekakšen dodaten vir dohodka, vendar pa je bilo preveč naporno, pa tudi zaslužek ni bil tako velik kot v prostituciji. Zato se je odločila zanj in ne razmišlja, da bi iz nje izstopila.

Stranke, s katerima se mladenki za srečanja dogovarjata po mobilnem telefonu, so moški. Večina so to, kot jih poimenujeta sami, zdolgočaseni mošje, ki pri svojih ženah oziroma partnericah ne morejo dobiti tistega, kar želijo. To so različne spolne prakse ali pa zgolj nudenje psihične opore. Večina strank je "normalnih", niso luzerji; v večini gre za dobro situirane in tudi izobražene moške, ki pa bi mladima prostitutkama lahko bili očetje, kar zadeva njihovo starost. Zgolj en fant je bil njune starosti. Kot že omenjeno, stranke si zaželijo različnih spolnih praks; od oralnega pa tudi do analnega spolnega odnosa, nekateri so radi

dominantni, spet drugi v podrejenem položaju. Lahko bi rekli, da ta njihova želja po dominanci v postelji izhaja iz njihovega prepričanja, da so močnejši in da jim dovoljeno vse. Prostitucija je tako v tem filmu predstavljena kot nekakšno polje nenehnega preizkušanja moči posameznih spolov in posamezne okoliščine so tiste, ki prevesijo tehtnico na eno oziroma drugo stran. Dekleta prostitutke so po eni strani res da v podrejenem položaju, ko moški izraža svoje želje, po drugi pa se ravno v tem lahko prepozna premoč ženske in njene volje ter želje po uresnitvi strankine želje. V splošnem, nenehno gre za igro moči.

5.2.9 Call Girl / Dekle na poziv (2012)

Call Girl oziroma Dekle na poziv je švedska drama, ki je nastala leta 2012 pod taktirko Mikaela Marcimaina. Zgodba, ki je sicer izmišljena, temelji na dogodkih iz sedemdesetih let na Švedskem v času volitev, ko je bil zloglasen primer politični škandal, imenovan Bordellhärvan. Gre za škandal, ki govori o vključenosti številnih vidnih politikov v prostitucijo, ki vključuje mladoletna dekleta.

Osrednji lik zgodbe, ki se dogaja leta 1976, v času predsedniških volitev, je 14-letna Iris (Sofia Karemyr), problematično dekle, katere lastna mati ne zmore več vzgajati sama in tako jo pošlje v dom za problematične mladoletnike. Hitro za njo v dom pride tudi njena prijateljica Sonja (Josefin Splund) in puncji začneta na skrivaj zahajati v mesto. Nekega dne se v mesto odpravita z dvema starejšima dekletoma in pot ju pripelje v stanovanje moškega, kamor starejši dekleti redno zahajata. Tam je Iris in Sonji naročeno, da zgoraj brez plešeta pred moškim. V omenjeno stanovanje se še nekajkrat vrneta in na enem izmed njunih obiskov, za katere sta plačani, pride v stanovanje Dagmar, ki jo že v začetku filma spoznamo kot zvodnico, ki je zelo dobro poznana policiji oziroma oblastem, kar zadeva njeno zvodništvo. Dekleti imata takrat prvič spolni odnos s starejšima moškima, za kar sta tudi plačani. Dagmar ju vzame pod okrilje in tako postaneta njeni najmlajši prostitutki. Dagmarine stranke so v večini starejši premožni moški, med njimi je veliko tudi ministrov. Omenjeni "smetani" sta predstavljeni tudi dekleti, ki zaradi svojih let postaneta med strankami zelo priljubljeni. Za njuno početje izve socialna delavka v domu, kjer dekleti bivata in ju skuša rešiti, vendar pri tem ne najde podpore v vodilnih. Ravnateljica doma meni, da ne bi bilo dobro, če bi dekleta izpostavljali, saj bi lahko bili tarči hude stigmatizacije. Tudi dekleti se skušata rešiti iz početja, v katerega sta vstopili, ne da bi se ga sploh prav zavedali, vendar sta tudi sami neuspešni. Zvodnica Dagmar je iz dneva v dan bolj pod drobnogledom policije, kjer raziskavo vodi mladi policist Sandberg. Ta ji s pomočjo drugih sodelavcev prisluškuje ter sledi in na koncu mu jo uspe razkrinkati ter prepeljati na policijo, kjer je obsojena posredništva mladih prostitutk. V škandalu vplivnim strankam uspe ostati neimenovani. Kar zadeva sojenja Dagmar, se le-to konča še preden najdejo Iris, ki bi lahko proti Dagmar pričala kot mladoletna prostitutka. Dagmar dobi pogojno kazen, policist Sandberg pa je ubit. Film se konča s Irisinim pobegom iz doma za mladoletne in njena usoda nam ostaja neznan.

UGOTOVITVE

Film prikazuje žensko prostitucijo, znotraj katere pereč problem predstavlja mladoletna prostitucija. Zelo nazorno je prikazana prostitucija srednje ravni, katera je po Tratnik Volasko (1996) tako imenovana reket prostitucija oziroma organizirana. Na tem nivoju je bistvena vloga zvodnika, v tem primeru je to Dagmar, ki prostitutk ne samo išče in "ščiti", ampak išče stranke in nenazadnje organizira tudi srečanja z njimi. Kot najbolj razširjena oblika prostitucije srednje ravni, je hotelska prostitucija, ki je v samem filmu tudi najbolj izpostavljena. Zanj je značilna zelo dobra organizacija vseh sodelujočih. V analiziranem filmu je Dagmar tista, ki ureja srečanja s strankami, ima osebnega voznika, ki prostitutke vozi na dogovorjena mesta, ki pa je največkrat Grand Hotel. Uslužbenci (receptorji, barmani, portirji, ...) vedo, kaj se dogaja v njihovem hotelu in tudi sami dobijo določeno vsoto denarja za potrebno organizacijo. Kar zadeva "nivo" hotelskih prostitutk, je le-ta odvisen od tega, v kakšnih hotelih se prostitucija odvija. V analiziranem filmu gre za dekleta, ki imajo kar precej nižji status od strank, vendar pa jih zvodnica Dagmar uči "pravičnega obnašanja in vedenja", kupuje jim prestižne obleke, da se dekleta lažje "infiltrirajo" v samo delovno okolje, ki ga predstavljajo prestižni hoteli.

Kar zadeva pojasnjevalne modele (Phoenix v Pajnik 2008), na podlagi katerih govorimo o razlogih za vstop posameznika_ice v prostitucijo, se v analiziranem filmu prepletata dva, in sicer model socialne dislokacije in model ekonomskega položaja in revščine. Ko govorimo o socialni dislokaciji, je potrebno poudariti, da gre za izključevanje žensk iz socialnih razmerij in sistemov. V primeru filma Dekle na poziv, je Iris tista, ki je izolirana na družbeno obrobje. Zaradi svojega neukrotljivega obnašanja, ki verjetno izhaja iz družinskega okolja, je poslana v dom za mladoletnike. Tako lahko govorimo o njenem padcu skozi normalna družbena razmerja in kot nasprotje temu je vpeljana v prostitucijo, česar se sama sprva niti ne zaveda. Zaznati je možno tudi model ekonomskega položaja, katerega predstavlja Poljakinja Sasja, ki je na Švedsko prišla študirat in prostitucija je tista, s pomočjo katere služi denar za šolnino. Na nek način sta zaradi ekonomskega položaja v prostituciji videli svetlo luč Iris in Sonja, saj sta si kar naenkrat lahko privoščili lepe obleke, čevlje ali parfume, česar si prej nista mogli kupiti.

Stranke, ki jih išče zvodnica Dagmar in s katerimi se tudi dogovarja za srečanja, so predvsem starejši premožni moški, ki v družbi nekaj pomenijo. Lahko bi rekli, da gre za smetano družbe, med katero pa so tudi vplivni politiki. Slednji so najpogostejše stranke, pomembno pa

je omeniti, da zavoljo molčanja prostitutk, prinesejo oziroma plačajo več denarja. Kot je razvidno iz nekaterih filmski prizorov, so stranke tiste, ki krojijo potek samega "srečanja" s prostitutko. Slednje so v podrejenem položaju in med svojim "delom" bolj ko ne ležijo na miru; na slednje bi lahko gledali z dveh vidikov; z vidika neizkušenosti opravljanja "posla", v katerega so bile vpeljane ali z vidika klicanja oziroma iskanja pomoči. Dekleti sta se s prostitucijo "spoznali" po spletu naključij in zelo hitro sta ugotovili, kakšne pasti skriva tovrstno delo. Iz njega sta hoteli izstopiti in mogoče je ravno ta "neodzivnost" oziroma podrejenost med spolnim odnosom, bila ena izmed poskusov izhoda ali klica na pomoč. Če bosta tako neodzivni in se ne bosta upirali, pa se ju bo vendarle kdo naveličal.

5.2.10 Jeune & Joile / Mlada in lepa (2013)

Mlada in lepa je portret sedemnajstletne Parižanke Isabelle v štirih letnih časih in v štirih pesmih. Nastal je pod taktirko François Ozona, ki o filmu pravi, da govori predvsem o tem, kaj pomeni biti star sedemnajst let in kako doživljati spremembo svojega telesa (Kinodvor 2014). Prostitucija je tako prikazana kot eden izmed načinov, kako poudariti misel, kako ponazoriti vprašanja identitete in spolnosti, ki se porajajo v obdobju adolescence (prav tam). V slednji govorimo o spolnosti, ki velikokrat še ni povezana s čustvi.

Parižanko Isabelle prvič spoznamo na počitnicah z družino, kjer spozna Nemca Felixa. Sprva se zdi, da ji je Felix všeč in da je vanj zaljubljena, vendar se kasneje vse to izkaže za neresnično. Nekega večera se odpravita na promenado na sladoled, temu pa sledi njun prvi spolni odnos, ki je tudi prvi za Isabelle, ki je do takrat bila še devica. Slednja v izgubi nedolžnosti ne uživa in posledično začne Felixa zavračati.

Jesen. Isabelle kot Lea, kar je njeno umetniško ime, se v hotelski sobi 6095 prvič dobi z moškim. Za denar. Tako z jesenjo začne živeti dvojno življenje, ki ga spretno skriva tako pred družino kot tudi pred najboljšo prijateljico, ki pa je do prostituiranja precej kritična. S strankami, ki so v večini starejši moški, se za srečanja dogovarja po telefonu. Srečujejo se v različnih hotelih. Za srečanja s strankami je vedno oblečena v poslovni kostum in mamino sivo svileno srajco. Največkrat se v jeseni dobi z 63-letnim moškim, ki je njena prva stranka in sčasoma gledalec dobi občutek, da se je vanj zaljubila. Tudi ostale stranke niso veliko mlajše od omenjenega gospoda. Skupna jim je tudi vsota, ki jo zaračunava vsem; tristo evrov. Nekega dne se sreča z moškim, starim okrog štirideset let, ko se ji prvič zgodi, da ji na koncu da manj denarja kot sta bila dogovorjena. Na to ga tudi opozori, vendar on na njeno pripombo ostane "imun" ter ji zagrozi, da bo njeno početje zatožil staršem, če bo delala probleme. Takrat, verjetno v obupu, hitro na spletu sporoči, da je prosta in da je trenutna cena petsto evrov. Na oglas se javi starejši moški, s katerim se dobita kar v njegovem osebni avtomobilu, kjer najprej pride do nezaščitene "oralne predigre", nato pa še do spolnega odnosa. Nekaj dni zatem jo znova pokliče moški, s katerim se dobivata v sobi 6095. Spolne odnose z njim je Isabelle oziroma Lea imela najraje, saj so bili tudi najbolj nežni. Na tokratnem srečanju je bilo malce drugače, saj je Georges hotel, da bi imela spolni odnos, v katerem je Isabelle "na vrhu". Med spolnim odnosom se zgodi nepričakovano; Georges umre.

Isabelle vsa prestrašena pobere denar in pobegne ... kljub temu jo uspejo posneti varnostne kamere.

Ko se jesen prevesi v zimo, Isabellino mamu na delovnem mestu obišče policija, ki jo obvesti o hčerkinem početju. Mati takoj pristane na to, da pregledajo Isabellin računalnik, mobilni telefon, nenazadnje pa razmečejo celo sobo, kjer v omari najdejo zajeten kup denarja, ki ga je prisluzila s prostituiranjem. Skupaj s policijo skušajo ugotoviti ali je delo prostitutke opravljala prostovoljno ali prisilno. Isabelle prizna, da je to počela samovoljno, vendar pa nikoli ne pove, zakaj se odločila za omenjeno početje. Ko jo mati sooči z dejstvom, da je njeno početje oziroma dvojno življenje razkrito, ji pove, da se ji njeno početje gabi. Da se ji gabi ona. Isabelle se na materine besede ne odziva in ostane dokaj hladna. Tudi takrat, ko z materjo začneta obiskovati psihiatra, za katerega sama predlaga, da ga plača z denarjem, ki ga je prisluzila

Pomlad v Isabellino življenje prinese novega fanta, ki ga spozna na prijateljičini zabavi. Skupaj začneta preživljati čedalje več časa, predstavi ga staršem, pride pa tudi do spolnega odnosa. Po slednjem Isabelle naredi konec. Zopet poseže po telefonu, ki ga je uporabljala za dogovore s strankami in že se zdi, da bo zopet začela "delati". Na koncu se v sobi 6095, kjer se je dobivala z "njenim" Georgesom, dobi z njegovo ženo, ki je hotela spoznati žensko, s katero se je srečeval njen mož.

UGOTOVITVE

Film Mlada in lepa prikazuje mladoletno prostitucijo, ki se odvija v hotelskih sobah. Slednja se lahko po Mariji Tratnik Volasko (1999) obravnava kot prostitucija srednjega nivoja. Sicer Tratnik Volaskova (1999) hotelsko prostitucijo opredeljuje kot najpogostejšo prostitucijo srednjega nivoja, v katero naj bi bilo vpleteno tudi zaposleno hotelsko osebje, vendar v tem primeru tega ne moremo trditi, saj se zdi, da osebje ne ve, da se v njihovih sobah odvija prostitucija. Tudi Isabelle ob svojih obiskih hotelov poskrbi, da je čim manj opazna, in sicer v hotele stalno vstopa kot urejena poslovna ženska, ki bi lahko v samem hotelu nenazadnje tudi bivala. Čeprav Tratnik Volaskova (1999) o prostituciji srednjega nivoja govori kot o organizirani prostituciji, ki deluje pod vodstvom zvodnika, pa v filmu lahko vidimo da Isabelle oziroma umetniško Lea, dela popolnoma sama, kar pomeni, da sama izbira stranke in se z njimi tudi sama dogovarja za srečanja.

Film prikazuje žensko mladoletno prostitucijo. Glavna junakinja Isabelle, ki se prostituira svojim strankam sicer govori, da je stara dvajset let, čeprav jih v resnici šteje šele sedemnajst. Model po Phoenixu (v Pajnik 2008), ki se najbolj približa Isabellinim razlogom za vstop v prostitucijo, je patologija. Znotraj tega modela se največkrat pojavljajo vprašanja, kaj je krivo, da ženska sploh postane prostitutka oziroma da se začne prostituirati, kaj sploh pomeni biti prostitutka in kaj je tisto, kar je samo po sebi napačno pri prostitutkah, zaradi česar se razlikujejo od drugih. Phoenix (prav tam) znotraj omenjenega modela govori, da se ženske s prostitucijo ukvarjajo zaradi psihopatoloških osebnostnih značilnosti, zaradi osebne nestabilnosti in nenazadnje tudi zaradi psihonevrotičnih potreb. Kar zadeva Isabellin primer, bi lahko rekli, da je v prostitucijo vstopila zaradi želje po seksualnosti. Zdi se, da jo je izguba nedolžnosti potisnila v neko patološko dimenzijo, saj ga je doživela na drugačen način kot si pa je predstavljala sama. Na trenutke se zdi, da je dekle popolnoma izgubljeno in osamljeno, tako čustveno kot tudi spolno. Spopada se s tem, da hoče ljubiti, čustveno in telesno hkrati, vendar ji to ne uspeva. Slednje se pokaže tudi takrat, ko po prvem spolnem odnosu s svojim novim fantom, konča zvezo. Prostitucija pa ji tako nudi možnost, da ljubi zgolj telesno in preizkuša meje svoje telesnosti. Zdi se, da jo to dela polnejšo, vendar že v naslednjem trenutku, ko bi morala ljubiti čustveno, se zapre vase in moškega potisne stran. Kot pravi Isabelle sama, je prva izkušnja s stranko ni prepričala, na nek način jo je celo prestrašila, vendar pa je po televiziji videla prispevek o mladih dekletih, ki skozi prostitucijo pridejo do velikih zaslužkov v zelo kratkem času, in to jo je prepričalo, da je nadaljevala. Pri tem je potrebno poudariti, da je denar ni zanimal. Sicer ga je res dajala na "kupček", vendar pa jo je prostitucija privlačila bolj z vidika raziskovanja spolnosti in preizkušanja meja svojega telesa.

Kar zadeva spolna razmerja, lahko rečemo, da film *Mlada in lepa*, sledi nekakšni "ustaljeni liniji", pri čemer so ženske na strani ponudnic in moški na strani strank. Isabelline stranke so v večini visoko izobraženi in tudi dobro situirani moški. Večina izmed njih je poročenih, vendar pa kljub temu redno zahajajo k prostitutkam. Kar zaveda Isabellino raven oziroma stopnjo izobraženosti, je tudi ona izobražena – sicer še študira - in prihaja iz dobro situirane družine. Če izpostavimo odnos prostitutka – stranka, so v večini slednji tisti, ki vodijo samo srečanje oziroma spolni odnos. Isabelle jim sledi in se jim prepušča, pri čemer se zelo lepo izraža podrejen položaj ženske in dominantnost moškega, kar na nek način še bolj utrjuje stereotipne poglede na prostitucijo.

6 DISKUSIJA

"Prostitucija je v bistvu to, kar določa mainstream pozicija: ta ji namreč narekuje njen "red" in jo postavlja v dihotomno razmerje med dopustnim in nedopustnim,"

(Van Dijk 1991 v Pajnik 2008).

Kanduč (1998) pravi, da je prostitucija preprosta in zato tudi privlačna. Da moški dobi oziroma pride do seksa, potrebuje le denar. Zraven tega mu ženske ni treba osvajati ali se kasneje nanjo tudi čustveno navezati. Prostitucija je tako imenovano utelešenje zunajzakonskega seksa. Prostitutka je tista, ki moškemu lahko izpolni skrite seksualne fantazije, ki jih svoji partnerici ne bi nikoli zaupal. Prostitucija je namenjena vsem tistim, ki ne morejo najti spolnega partnerja (prav tam). Pa je res tako enostavno?

Na prvi pogled se res zdi vse tako enostavno, ko pa človek pokuka v ozadje, pa vidi, da se tam skriva mnogo več. Tako je tudi prostitucija mnogo več kot "priložnost" zunajzakonskega seksa. Gre za splet različnih "push" in "pull" dejavnikov, za splet različnih profilov vpletenih in motivov za takšno ali drugačno "sodelovanje" v tem misterioznem "poslu", kot ga imenujejo nekateri.

Prostitucija na strani ponudbe in povpraševanja zajema oba spola, tako moške kot ženske. To, da je na strani ponudbe veliko več žensk, na strani povpraševanja pa veliko več moških, ne sme ustvarjati vtisa, da sta strani posla rezervirani vsaka za svoj spol (Popov 2008). Biološki spol seveda. To podrobnost mnogi radi spregledajo. Predvsem zaradi težav pri zbiranju informacij in podatkov o moški prostituciji in ženskem povpraševanju. O ženskah kot strankah zagotovo vemo najmanj, celo manj kot o moški heteroseksualni in homoseksualni ponudbi (Popov 2008, 151). Takšno stanje, ženska na strani ponudbe, moški na strani tistega, ki plača, po mnenju Schulze (2014, 21) izhaja predvsem iz neenakega razmerja moči med moškimi in ženskami, kar zadeva finančno in ekonomsko področje. Neenakost na slednjih področjih vpliva na moško in žensko seksualnost in ohranja podobe moškega kupovanja seksa pri ženskah. Na podlagi tega lahko sklenemo, da se prostitucija ne dojema samo kot krepitev stereotipov o spolih, ampak je na nek način izraz ideje moškega neomejenega dostopa do ženskega telesa in njene spolnosti v skladu z njegovo ekonomsko močjo. To potem potrjuje tudi domnevo, da so spolne potrebe neka vrsta pravic, do katerih je posameznik (moški) upravičen (prav tam).

Nekaterim (Astor 2003, 142) se zdi samoumevno, da je ženska je po "naravi" "slabše" bitje in je njena podreitev ali ugodništvo moškemu v erotičnem odnosu "naravna" in tudi njeno prostituiranje, če je že obsojanja in prezira vredno, vendar ni nič "protinaravno". Hetero so bile celo cenjene, ker so kot lepe in pametne ženske ugajale moškim, ki so bili kaloi in agathoi; seveda so žensko zaničevali, če je bila navadna vlačuga. Nekaj najbolj "protinaravnega" in skrajno nemoralnega pa je bilo, če se je prostituiral moški, bodisi že odrasel in svoboden mož bodisi mladenič, tj. bodoči mož in svoboden državljan.

Seksualno delo moških je v znanstvenem in medijskem diskurzu zagotovo zapostavljena tema, ki se, če se sploh, ponavadi pojavlja zgolj ob robu razprav o seksualnem delu, v katerega so vključene ženske. Prvotne raziskave na tem področju, ki segajo v sedemdeseta leta prejšnjega stoletja, so »moško prostitucijo« najpogosteje interpretirale skozi kontekst deviantnosti; podobno kot homoseksualnost je bila tudi moška prostitucija razumljena kot nekaj odklonskega, kar potrebuje družbeni nadzor (Narobe.si 2015). Raziskovalci so, na primer, o moških prostitutih pisali kot o osebah s številnimi problemi, ki so najpogosteje zgodaj zbežali od doma, niso končali šolanja, njihovo življenje pa da je prežeto z alkoholom in drogami. Stereotipne podobe so prostitute prikazovale tudi kot osebe, ki so bile spolno zlorabljene v otroštvu in so v resnici heteroseksualno usmerjeni, svoje telo pa prodajajo drugim moškim, ker potrebujejo denar (Narobe.si 2015).

Zgoraj omenjene podobe moške in ženske seksualnosti je bilo moč zaslediti tudi skozi analizo celovečernih filmov o prostituciji na Zahodu. Moški prostitut, ki so to postali zaradi zlorab v otroštvu in ženske prostitutke, ki so v svet prostitucije prišle bodisi zaradi želje po denarju bodisi zaradi želje po izpolnitvi svojih spolnih fantazij, zaradi česar so se v veliki meri podredile nasprotnemu spolu. Deset celovečernih filmov na temo prostitucije, ki so bili izbrani s pomočjo IMDB-ja (The Internet Movie Database), prikazuje prostitucijo na Zahodu, kamor so zajete naslednje države: Francija, Španija, Švedska in ZDA. Filmi so postavljeni v različna časovna obdobja, in sicer od 70. let dvajsetega stoletja, pa vse do današnjega časa. Nekateri filmi so nastajali v času seksualne revolucije, obdobja, ko so do tedaj zapostavljene in odklonske oblike seksualnosti postale normalne. Gre za nekakšne alternative heteroseksualnemu in monogamnemu zakonu, in sicer govorimo o homoseksualnosti, kontracepciji, pornografiji, javni goloti ter nenazadnje tudi o prostituciji. Moč te revolucije je videti tudi v nekaterih analiziranih filmih, eden izmed slednjih je ameriška drama *Midnight Cowboy* iz leta 1969.

Rdečo nit pri analiziranju celovečernih filmov, je predstavljajo izhodiščno raziskovalno vprašanje **"Kakšne so reprezentacije prostitucije v izbranih filmih?"**; iz slednjega so izhajala tri raziskovalna podvprašanja, ki predstavljajo kompleksno celoto desetih analiz in tako tudi odgovor na izhodiščno raziskovalno vprašanje.

Naše prvo raziskovalno podvprašanje se je glasilo **"Katere vrste prostitucije na Zahodu so najbolj zastopane oziroma prikazane v filmih?"** in kar zadeva celoten izbor desetih filmov o prostituciji, je v slednjih, upoštevajoč klasifikacijo Marije Tratnik Volasko (1996) največkrat prikazana prostitucija nižjega nivoja, in sicer se prikazuje ulično prostitucijo, izpostavlja pa se tudi mladoletna prostitucija. Ta je bodisi ženska heteroseksualna (Taxi Driver, Jeune&Jolie, Call Girl) bodisi moška homoseksualna, ki je prikazana v filmu Mysterious Skin. Po Tratnik Volasko (1996) pri prostituciji nižjega nivoja v večini gre za ulično prostitucijo, kar, kot že omenjeno, dokazujejo tudi ogledani filmi. Moški in ženske, ki so vpeti v prostitucijo, se prodajajo oziroma stranke iščejo na ulicah. Gre za obliko prostitucije, v katero je investiran najmanjši kapital, kar posledično pomeni tudi zelo slab dobiček. Prostitutke in prostituti so v precejšnji meri odvisni sami od sebe; pogledala sem tri filme, kjer je šlo za tako imenovano organizirano prostitucijo s prisotnim zvodnikom. Pri organizirani prostituciji velikokrat prihaja do vprašanja prostovoljnosti oziroma prisile nekega početja. Kar zadeva film Taxi Driver, ki prikazuje mladoletno prostitucijo, nad katero bdi zvodnik, bi lahko rekla, da gre za neke vrste prisilno prostitucijo. Za razlago slednje lahko uporabim besede Žagarja (v Popov 2002, 15), ki pravi: "V pogovorih s prostitutkami in prostituti človek kmalu ugotovi, da je prisilna prostitucija tudi le določen segment prostitucije; težko je presoditi, ali je ta segment v posameznih okoljih večinski ali le manjši delež. Vsaj del ljudi, ki se s prostitucijo ukvarja, se s to dejavnostjo ukvarja prostovoljno, na podlagi lastne odločitve, četudi so mogoče v tako odločitev prisiljeni zaradi svoje ekstremne življenjske ali ekonomske situacije." V filmu gre za to, da je dvanajstletna Iris, bila prisiljena v prostituiranje, vendar ne neposredno s strani zvodnika, temveč so jo v njeno početje gnale ekstremne življenjske razmere. Če opusti prostituiranje, izgubi streho nad glavo. Lahko bi sklenili, da so ravno neugodne življenjske razmere oziroma neugodno kulturno in vzgojno okolje tisto, ki je posameznike pripeljalo do tega, da so se začeli (prisilno) prostituirati. O tem govori tudi Tratnik Volasko (1996), in sicer izpostavlja, da posamezniki, ki delujejo v okviru nižje prostitucije, izhajajo iz nižjih socialnih slojev, kar posledično pomeni tudi težjo zaposljivost in tako jim prostitucija predstavlja "najlažjo" obliko čim najhitrejšega zaslužka. Nižja prostitucija oziroma prostitutke in prostituti, ki se v večini prodajajo na mestnih ulicah

ali v zapuščenih predelih mest, so zaradi svoje vidnosti tudi najbolj podvrženi javnim kritikam, neodobravanju in celo stigmatiziranju ali etiketiranju. To je zelo nazorno prikazano v filmu *Pretty Woman*, kjer je glavna igralka Vivien zelo grdo obravnavana v trgovini z oblačili na Rodeu Drive-u, ko vanjo vstopi oblečena v svoja "slabša" oblačila. Zelo jasen primer stigmatizacije je prikazan tudi v španskem filmu *Princessas*, kjer na ulici delajo predvsem temnopolte migrantke, medtem ko domačinke svoje delo opravljajo bolj organizirano, kar pomeni, da svoje storitve nudijo preko različnih oglasnikov ter stranke vodijo v hotele. V tem primeru po Tratnik Volasko (1996) govorimo o srednji prostituciji. Slednjo prikazujejo, že omenjeni, španski film *Princessas*, francoski filmi *Belle de Jour*, *Elles* in *Jeune&Jolie* ter švedski film *Call Girl*. Kar je zanimivo izpostaviti pri omenjenih filmih, je to, da je v treh primerih prikazana mladoletna prostitucija. Slednja zgolj v švedskem filmu *Call Girl* deluje pod taktirko zvodnice Dagmar, medtem ko ostala dekleta stranke in delo iščejo popolnoma sama. Ravno ta samoorganiziranost prostitutk, je točka, v kateri se teorija, ki jo podaja Tratnik Volasko (1996) ločuje od reprezentacije prostitucije v filmih. Namreč, po Tratnik Volasko (1996) velja prostitucija srednjega nivoja v večini za tako imenovano reket prostitucijo oziroma organizirano, v filmih pa so prikazane prostitutke, ki si same organizirajo delo. Omenjena prostitucija je po mnenju avtorice (Tratnik Volasko 1996) dokaj razširjena, kar bi lahko povezala tudi z dejstvom, da je največkrat obravnavana oziroma prikazana v analiziranih filmih. Največkrat je bila prikazana hotelska prostitucija, ki velja tudi za najbolj razširjeno obliko prostitucije srednjega nivoja in v katero je vključenih veliko ljudi (zvodniki, receptorji, barmani, taksisti). "Nivo" hotelskih prostitutk se po Tratnik Volasko (1996) razlikuje glede na to, v kakšnem hotelu se prostitucija odvija. Slednja je zelo nazorno bila prikazana v švedskem filmu *Call Girl* in v francoskem filmu *Jeune&Jolie*. Pri slednjem je res, da šlo za hotelsko prostitucijo, ki se je odvijala v prestižnem, tako imenovanem poslovnem hotelu, vendar pa nihče od zaposlenih ni vedel, za kaj gre. Namreč, Lola, mlada prostitutka, je v hotel vedno zahajala oblečena v poslovno obleko, s čimer je na nek način skušala prikriti svoj mladosten videz in status "neposlovne" ženske. Drugače pa je bilo v filmu *Call Girl*, kjer pa so s prostitucijo, ki se odvija v hotelu, bili seznanjeni praktično vsi, ki delajo tam. Zvodnica Dagmar, ki je dekletom urejala stranke, je tako skrbela, da so le-te imele svojega voznika, ki jih je vozil na dogovorjena mesta, ki pa so v večini bili že velikokrat "uporabljeni" hoteli.

Filma, ki prikazujeta prostitucijo višjega nivoja, sta zgolj dva, in sicer gre za francoski film *Belle de Jour* ter ameriško romantično kriminalno dramo *American Gigolo*. Ženske in moški,

ki delajo na tej ravni uživajo večjo avtonomijo, doživljajo pa tudi manj stigmatizacije in družbenega obsojanja kot prostitutke na ostalih dve ravneh. Najpogostejšo *obliko* prostitutk oziroma prostitutov v tej skupini predstavljajo tako imenovana dekleta na poziv oziroma call-girls, v primeru filma *American Gigolo* lahko govorimo o "call-boys". Pri tem je potrebno izpostaviti, da se tako imenovana call-girls oziroma call-boys med seboj razlikujejo in tako smo v filmu *American Gigolo* priča moškemu prostitutu, katerega telefonsko številko poznajo le izbrane, tako imenovane redne stranke, ki si ga med seboj priporočajo v "ozkem" krogu. *American Gigolo* je film, ki prikazuje organizirano prostitucijo, ki deluje pod nadzorom dveh zvodnikov, ki pa prostitutu stranke iščeta ločeno. Kljub temu, da ima zvodnika, ki mu iščeta stranke, pa ima prostitut Julie kljub temu zadnjo besedo pri izbiri stranke.

Pri drugem raziskovalnem podvprašanju smo obravnavali vprašanje **"Kdo so osebe, ki so v izbranih filmih najpogosteje prikazane kot prostitutke_i"**?. Pri tem smo razloge za vstop v prostitucijo obravnavali s pomočjo pojasnjevalnih modelov po Phoenixu (v Pajnik 2008). Kar zadeva posameznike, ki so vpeti v prostitucijo, upoštevajoč analizirane celovečerne filme, so to v največji meri ženske; sedem celovečernih filmov je takšnih, ki prikazuje žensko prostitucijo, medtem ko je moška prostitucija prikazana zgolj v treh primerih. Od tega pri moški prostituciji gre za en primer mladoletnega prostituta, medtem ko pri ženski prostituciji govorimo o treh primerih prikazovanja mladoletne prostitucije, ki jo po Tratnik Volasko (1996) obravnavamo kot otroško prostitucijo. Slednja predstavlja eno izmed hujših oblik kršenja človekovih pravic in lahko bi rekli, da je tudi najbolj žalostna ter močno zavržena. Tomovič (2009) pravi, da so otroci, ki se ukvarjajo s prostitucijo, v večini v to prisiljeni, saj živijo v nevzdržnih razmerah. Omenjeno dejstvo je najlepše prikazano v filmu *Mysterious Skin*, kjer mladi Neil živi z materjo samohranilko, ki je neke vrste ninfomanka in otrok je tako iz dneva v dan izpostavljen materinemu spolnemu življenju ter nenazadnje tudi njeni zasvojenosti s pijačo in določenimi drogami. Tako je omenjeno družinsko okolje edino, kar otrok pozna in njegovo "počutje" lahko povzamemo s Tomovičevimi (2009) besedami, ki pravijo, da so otroci prostitutki "velikokrat tudi žrtve psihičnega in fizičnega nasilja ter spolnih zlorab. Tako se gibljejo v začaranem krogu, iz katerega je zelo težko, včasih celo nemogoče izstopiti".

Omenjena psihična in fizična stanja posameznikov lahko povežemo s Phoenixovimi (v Pajnik 2008) pojasnjevalnimi modeli, s kateri obravnavamo razloge za vstop v prostitucijo; pri tem je potrebno izpostaviti, da se v nekaterih filmih prepletata dva omenjena modela. Upoštevajoč

vse analizirane filme, lahko pri obravnavi razlogov za vstop v prostitucijo največkrat le-te obravnavamo po modelu ekonomskega položaja in revščine. Pri tem modelu v ospredje stopi pojasnjevanje ekonomskih razmer in socialnega okolja, ki posameznikom ponuja premalo možnosti; bodisi gre za možnosti za preživetje bodisi možnosti za "življenjske priboljške". Kar zadeva možnosti za preživetje, je prostitucija tako edina alternativa za izboljšanje ekonomskega položaja. To je nazorno prikazano tudi v izbranih filmih, kjer se ženske in moški prostituirajo, saj potrebujejo denar. Nekateri izmed njih ga potrebujejo za golo preživetje (stanovanje in hrana), kar se kaže v filmih kot je *Taxi Driver*, *Midnight Cowboy*, *Elles*, *Princesas*, *Mysterious Skin*, *Pretty Woman* in *Call Girl*, medtem ko ostale sicer denar prav tako "motivira", vendar pa ni ključnega pomena za njihovo preživetje; kot pravijo same "navadiš se imeti denar". Gre za posameznike, ki so relativno dobro preskrbljeni, prostituirajo pa se z namenom, da si lahko privoščijo že prej omenjene "življenjske priboljške" – v filmu *Princesas* se tako Caye prostituira z željo po večjem oprsju, medtem ko je mladoletni Loli v filmu *Jeune&Jolie* denar obstranskega pomena. Razlog za Lolino prostituiranje slednje, in tudi za prostituiranje mladoletnega Neila v *Mysterious Skin*, lahko pojasnjujemo z modelom patologije (Phoenix v Pajnik 2008), pri katerem je razloge za vstop v prostituciji moč iskati v neurejenih družinskih razmerah, z nizkimi moralnimi vrednotami (Pajnik 2008, 46). Kar zadeva film *Mysterious Skin*, protagonist resda izhaja iz neurejenih družinskih razmer, vendar pa je potrebno kot razlog za vstop v prostitucijo upoštevati tudi travme, ki jih je doživljal v otroštvu zaradi spolne zlorabe. Protagonistka filma *Jeune&Jolie* Isabelle oziroma Lola, je v prostitucijo vstopila predvsem zaradi želje po seksualnosti. Zaradi razočaranja ob prvem spolnem odnosu je zapadla v neko patološko dimenzijo, saj je ugotovila, da, kljub želji po tem, ni zmožna ljubiti hkrati čustveno in telesno. V prostituciji je tako videla možnost, da ljubi zgolj telesno in preizkuša meje svoje telesnosti. Tretji model s katerim Phoenix (v Pajnik 2008) pojasnjuje razloge za vstop v prostitucijo, je socialna dislokacija in kriminalna subkultura. Pri tem modelu je prostitucija posledica socialne segregacije žensk iz socialnih razmerij in sistemov (prav tam), in sicer gre za to, da so posameznice padle skozi normalna družbena razmerja, ki so opredeljena z družinskim in delovnim okoljem. To se je zgodilo protagonistkama švedskega filma *Call Girl*, ki sta zaradi svojega neprimernega vedenja pristale v tako imenovanem poboljševalnem domu za mladostnice. V prostitucijo sta bili vpleteni nevede oziroma se vstopa v ta "misteriozen posel" sploh nista zavedali. Hitro sta spoznali dobre strani tega početja, ki jima je naenkrat omogočilo nakupovanje novih oblek in čevljev – tukaj govorimo o prepletanju modela socialne dislokacije in kriminalne subkulture z modelom ekonomskega položaja in revščine (Phoenix v Pajnik 2008) -, vendar pa sta zelo

hitro bili seznanjeni tudi s pastmi, iz katerih sta se komajda izvlekli. Zadnji pojasnjevalni model prostitucije po Phoenixu (v Pajnik 2008) je spol in nasilje. Le-tega lahko uporabimo za obravnavo razlogov za vstop v prostitucijo pri dveh filmih, in sicer pri *Mysterious Skin* in *American Gigolo*. Po tem Phoenixovem modelu je prostitucija obravnavana kot manifestacija patriarhalnega nadzora nad žensko seksualnostjo, kar je nazorno prikazano v filmu *American Gigolo*, v katerem protagonist izpostavi, da je v prostitucijo vstopil, ker ve, da starejše ženske zelo težko doživijo orgazem in tako je on tisti, ki lahko poskrbi, da bo njihova spolnost, kljub letom, še vedno lepa in bo prinašala ugodje ter veselje. Na podlagi tega lahko vidimo, da je protagonist tisti, ki na nek način kroji seksualnost starejših žensk in da je od njega odvisno, kako bodo le-te doživljale slasti seksualnega življenja na stara leta. Kar zadeva patriarhalen nadzor nad posameznikovo seksualnostjo, je potrebno izpostaviti tudi protagonista filma *Mysterious Skin* in njegovega trenerja. Ravno slednji je tisti, ki je že v samem otroštvu "nadzoroval" spolno življenje mladega Neila, in sicer s tem, ko ga je oralno spolno zlorabljal. Tu sicer ne gre za nadzor moškega nad žensko seksualnostjo, temveč moško, vendar pa je v tem primeru izrazit drugi del omenjenega modela, ki govori o tem, "da je prostitut_ka žrtev nasilnih razmer in zlorab /.../" (Pajnik 2008). Neil je kot osemletni otrok bil oralno spolno zlorabljen, in sicer ga je zlorabil trener, katerega je Neil koval med zvezde. Zaradi odnosa, ki ga je otrok gojil do trenerja, verjetno Neil te spolne zlorabe ni ponotranjil negativno, temveč jo je obrnil sebi v prid in se prepričal, da mu oralno zadovoljevanje v resnici prija in tako je v prostituciji našel priložnost, da zadovolji omenjeno spolno potrebo. Starejši moški, ki so uživali v oralnem zadovoljevanju drugega, so Neilu plačevali, da so ga lahko spolno zadovoljili in zadovolj(e)ni sta bili obe strani. Kar zadeva trajanje prostituiranja, lahko pri tem uporabimo Goldsteinovo klasifikacijo (v Popov 2002), kjer govorimo o začasni, priložnosti in nadaljevalni prostituciji. Na podlagi desetih analiziranih filmov, lahko sklenemo, da je v večini le-teh prikazana nadaljevalna prostitucija, za katero je značilno, da denar od prostituiranja predstavlja glavni vir dohodka posamezniku, kar pa lahko povežemo tudi s prej omenjenim modelom ekonomskega položaja in revščine, ki kot glavni razlog za prostituiranje izpostavlja ravno denar.

"Kakšna so spolna razmerja oziroma kako se izražajo spolne neenakosti v prostituciji v izbranih filmih?" je bilo naše tretje raziskovalno podvprašanje. Uvodoma tega poglavja sem že pisala o tem, da obstaja neko "nenapisano pravilo", da so ženske (v večini) na strani ponudbe in moški na strani tistega, ki plačajo. Takšno stanje, kot pravi Schulze (2014, 21) izhaja predvsem iz neenakega razmerja moči med moškimi in ženskami na finančnem in

ekonomskem področju, kar pa se potem odslkava tudi na področju seksualnosti obeh spolov. Temu vzorcu spolnih razmerij oziroma spolne neenakosti sledijo tudi izbrani analizirani celovečerni filmi. V vseh, razen pri filmu *Taxi Driver*, kjer je socialni status prostitutk in strank isti, je prikazano razmerje, kjer je stranka tista, ki ima višji družbeni status oziroma v družbenem okolju igra pomembnejšo vlogo v primerjavi s prostitutko. V filmih *Belle de Jour*, *Pretty Woman*, *Princesas*, *Elles*, *Call Girl in Jeune & Jolie*, so kot omenjeno stranke moški, in sicer v večini gre za dobro situirane moške, pripadnike višjega družbenega razreda, ki so v primerjavi s prostitutkami tudi bolj izobraženi. Kar zadeva prostitutke, je nekaj izmed njih še v procesu šolanja – tukaj govorimo o primerih mladoletne prostitucije – nekaj pa je tudi takšnih, ki obveznega šolanja zaradi socialnega in vzgojnega okolja, v katerem so odraščale, niso nikoli dokončale. Potrebno je izpostaviti filma *Midnight Cowboy* in *American Gigolo*, kjer so stranke v večini uglajene, premožne ženske, pripadnice višjega družbenega razreda. V prvem filmu je protagonist, ki je tudi prostitut, deležen zelo malo strank, saj se v tem "poslu" ne zdajde, medtem ko prostitut Julie v filmu *American Gigolo* zelo dobro krmari med premožnimi ženskami ter jim nudi svoje usluge. V filmu *Mysterious Skin* smo priča homoseksualni prostituciji, kjer prostitut Neil prihaja iz nižjega družbenega razreda, medtem ko so njegove stranke, tj. moški, pripadniki srednjega družbenega razreda, nekateri izmed njih visoko izobraženi. Schulze (2014) pravi, da razmerja med posamezniki na ekonomskem področju ohranjajo podobe v njihovi seksualnosti in to je zelo nazorno prikazano tudi v analiziranih celovečernih filmih. Stranke svoj dominanten položaj v "zunanjem" okolju velikokrat prenesejo za "štiri stene", kjer se skrivaje dobivajo s prostitutko oziroma prostitutom. Ta dominantnost se izraža predvsem v spolnih praksah, ki so jih stranke voljne udejanjiti. Spolna neenakost pa se ne kaže samo v odnosu prostitut_ka – stranka, temveč tudi v odnosu prostitut_ka z zvodnikom oziroma zvodnico. Slednji odnos je prikazan v filmih *Belle de Jour*, *Taxi Driver*, *American Gigolo* in *Call Girl*. Šori (2005) pravi, da je večina zvodnikov ravno moškega spola, v primeru izpostavljenih filmov, pa gre za dokaj enakomerno porazdelitev zvodniške vloge med ženski in moški spol. Ženske zvodnice se pojavljajo v filmih *Belle de Jour*, *Call Girl* in *American Gigolo*, medtem ko je moški zvodnik prisoten tudi pri slednjem filmu in v filmu *Taxi Driver*. Kar zadeva odnos zvodnikov do prostitutk oziroma prostitutov je v večji meri zelo dominanten; le *American Gigolo* je primer filma, kjer je prostitut Julie imel enakovreden odnos s svojima zvodnikoma, medtem ko so ostali protagonisti bili v popolni meri odvisni od svojih "nadrejenih", kar zadeva izbiro strank. Nobene besede niso imeli niti pri deležu zaslužka. Prostitutke in prostitutki velikokrat mislijo, da jim bo lažje, če bodo imeli nekoga, ki bo skrbel za njihov posel, jih varoval pred

morebitnimi nevarnostmi, vendar pa se kasneje izkaže, da so ravno ljudje, v katerih so videli pomoč in oporo tisti, ki jih bodisi zavajajo bodisi nad njimi izvajajo nasilje. Kot pravi O'Connell (1998, 3) je "prostitucija neke vrste institucija, ki tako strankam kot tudi zvodnikom zagotavlja vsaj začasno moč nad prostitutkami, kar zadeva spolne ukaze".

Spolna neenakost oziroma spolna nepravilnost, je nekaj, kar je v sami družbi prisotno že od samega začetka oblikovanja civilizacij, vendar pa je potrebno poudariti, da se je kot taka spreminjala skozi čas in prostor in še danes je v različnih družbenih okoljih obravnavana oziroma dojeta na različen način. Ne samo, da se spolna nepravilnost kaže na ekonomskem oziroma finančnem področju, močno prisotna je tudi na področju spolnosti. V tem primeru o spolnosti govorim v kontekstu, mnogim "misteriozne", prostitucije in analiziranje slednje že samo po sebi trči v nadaljevanje spektra spolne nepravilnosti v patriarhalnih družbah in našo pogosto shizofreno – delno spoznano, delno tabuizirano – strast za seks, kar je kombinacija, ki vzbuja visoko konfliktno in neharmonično reakcijo (Chanher 1998 v Šori 2005). Zavedati se moramo, da z analiziranjem prostitucije in njenega ozadja, vstopamo v zelo občutljiv prostor, upoštevajoč tiste na strani ponudbe in tiste na strani plačila ter nenazadnje tudi vzroke za samo vpetost posameznika v svet prostitucije. Odpirajo se nam številna vprašanja, na katera ne vemo točnega odgovora. Je slednje potrebno iskati znotraj bioloških okvirjev ali na prostitucijo gledati zgolj s sociološkega, "družbenega" vidika? Ali morebiti združita oba pogleda? Človek je v svoji osnovi biološko bitje, ki ima določene potrebe, takšne ali drugačne, ki pa jih ustvarja in hkrati tudi zadovoljuje skozi družbeno okolje, v katerega je posameznik rojen in v njem tudi vzgajan.

Upoštevajoč demokratičen ustroj večine držav in nenehnega poudarjanja pomena človekovih pravic, bi tudi vprašanju prostitucije morali biti postavljeni določeni okvirji. Kočljiva tema kot je, se vedno znova v ospredje postavlja pravica posameznikov do njihovega svobodnega ukvarjanja z lastnim telesom, pri tem pa nenazadnje tudi pravica do svobode odločanja. Nekateri so mnenja, da naj bi prostitucija kot taka morala biti oziroma postati sprejemljiva in dopustna, in sicer tako dolgo, dokler so vanjo vključene polnoletne osebe ter dokler gre za konsenzualno ravnanje, pri čemer se ne posega v pravice ter svoboščine drugih. Kar je ključnega pomena v kontekstu prostitucije, je predvsem zavarovanje in zaščita vseh vključenih, predvsem takrat ko gre za neupravičene posege v njihova življenja in pravice ter svoboščine.

7 SKLEP

Osrednji del magistrskega dela je bil ugotoviti, kakšne so reprezentacije prostitucije na Zahodu v celovečernih filmih. Slednje sem ugotavljala skozi analizo omenjenih celovečernih filmov, kjer so mi vodilo predstavljala raziskovalna vprašanja, ki so se osredotočale na pojavne oblike prostitucije, na subjekte, vpete v prostituiranje ter nenazadnje na spolna razmerja oziroma spolne neenakosti. Upoštevajoč uporabljeno literaturo, lahko sklenem, da so v izbranih filmih bili zastopani vsi trije nivoji prostitucije – nižji, srednji, višji -, ki jih navaja Tratnik Volasko (1996). Le-ti nivoji oziroma pojavne oblike same prostitucije so skladne oziroma se povezujejo s položajem, v katerem je posameznik oziroma iz katerega izhaja. Posamezniki, ki so vpeti v prostitucijo so tako ženskega kot tudi moškega spola, kot zelo pereč problem pa je v izbranih filmih prikazana mladoletna prostitucija, kjer so otroci glavni akterji in posledično lahko v nekaterih primerih govorimo o precejšnjih spolnih neenakosti, ki se kažejo predvsem znotraj okvirjev spolnega odnosa ter vprašanju dominance in podrejenosti. Prvo v večini predstavljajo moški, kar pa po mnenju nekaterih avtorjev (Schulze 2014) izhajajo iz ekonomskih razmerij oziroma neenakosti, utrjenih v posameznih družbah oziroma družbenih okoljih.

V izbranih analiziranih celovečernih filmih je bila prikazana prostitucija v različnih državah, v različnih družbenih okoljih, vanjo so bili vpeti različni subjekti, vendar pa je vsem skupno vprašanje zaščite ter pravic oziroma svoboščin, ki predstavlja tudi eno izmed bolj debatiranih vprašanj v kontekstu prostitucije. To nam priča o vseprisotnosti same prostitucije, ki pa je kljub temu stalno močno stigmatizirana ter nenazadnje tudi stereotipizirana. Takšno dojemanje prostitucije izhaja predvsem iz nepoznavanja samega pojava in ozadja samega spolnega dela. Okrog prostitucije se pojavljajo številna vprašanja, in sicer izpostavljam dve največji, ki se bodisi posredno bodisi neposredno pojavljajo v izbranih analiziranih filmih; največkrat se ljudje zalotijo oziroma zalotimo pri vprašanju prisile oziroma prostovoljnosti samega početja. Izbrani analizirani izbrani filmi, ki prikazujejo tako moško kot tudi žensko prostitucijo, homoseksualno ter nenazadnje tudi otroško, so zelo zanimiv primer, kjer lahko govorimo o hkratnosti obeh "strani". V izbranih filmih posamezniki v prostitucijo niso prisiljeni s strani drugih subjektov oziroma ljudi; tisto, kar vstop v prostitucijo opredeljuje kot prisilen oziroma prisilo, so okoliščine iz katerih posamezniki izhajajo. Gre predvsem za neurejena vzgojna in kulturna okolja, ki posameznika oziroma prostituta_ko že v samem otroštvu močno zaznamujejo, kar se potem kaže v njihovem delovanju v tem "misterioznem

poslu". Pomembno je, da prostitucijo, upoštevajoč predvsem nivojsko razvrstitev in okoliščine, v katerih se odvija, povezujemo s položajem, v katerem se posameznik nahaja oziroma iz katerega izhaja. Filmi nam tako nazorno kažejo sistem začaranega kroga, iz katerega posameznik ne zmore izstopiti ali pa to naredi zelo težko; za nekoga, ki je bil vzgojen v nekem nihilističnem okolju, lahko predvidevamo, da bo tudi deloval na nižjem nivoju prostitucije, saj je to edino okolje, ki mu je poznano.

Po drugi strani se dogaja, da posamezniki v prostituciji pristanejo popolnoma po naključju oziroma se tega ne zavedajo, čemur smo priča v nekaterih izbranih analiziranih filmih (npr. Call Girl). V takšnih okoliščinah, pa najsi gre za moško ali žensko prostitucijo, homoseksualno ali otroško, posamezniki iščejo oporo oziroma pomoč pri zvodnikih, ki naj bi bili nekakšni njihovi varuhi, zavetniki. Na tem mestu izpostavljam drugo velikokrat debatirano vprašanje razmerja moči. Okoliščine namreč velikokrat pripeljejo do tega, da zvodniki, ki naj bi delovali v prid prostitutkam_om, začnejo ustvarjati lasten dobiček, pri čemer jim je zaščita svojih "varovancev" obstranskega pomena in izbrani analizirani filmi nam nazorno prikazujejo ta sistem nepravičnega sodelovanja med zvodniki ter prostitutkami oziroma prostitutami. Primarno znotraj tega lahko govorimo o delitvi ter merjenju moči in vedno znova se pojavlja vprašanje, kdo bo tisti, ki bo v tej igri moči prevladal. Bo prevladala "moč" zvodnika ali "moč" prostitutke_a?

8 LITERATURA

1. Almodovar, Norma Jean. 1999. *For their own good: the results of the prostitution laws as enforced by cops, politicians and judges*. Dostopno preko: <http://repository.uchastings.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1080&context=hwlj> (1.junij 2017).
2. Angell, Jeannette. 2009. *Dekle na poziv*. Tržič: Učila International, založba d.o.o.
3. Autor, Oskar. 2003. *Paidea. Humanistično pedagoško bistvo paidea in njegovo uresničevanje v vzgojno-izobraževalni praksi antičnih Grkov*. Maribor: Slavistično društvo Maribor.
4. Barry, Kathleen. 1995. *The Prostitution of Sexuality*. New York and London: New York University Press.
5. Benjanim, Harry in Masterr, R.E.L. 1964. *Prostitution and Morality*. New York: The Julian Press, Inc.
6. Bindman, J., Doezama, J. 1997. *Redefining Prostitution as Sex work on the International Agenda*. Dostopno prek: <http://walnet.org/csis/papers/redefining.html>.
7. Bromberg, Sarah. 1997. *Feminist Issues in Prostitution*. Dostopno prek: <http://www.feministissues.com/> (30. september 2016).
8. Delacoste, Frederique in Priscilla Alexander. 1998. *Sex Work: Writting by Women in the Sex industry*. San Francisco: Cleis Press.
9. Doek, Jaap. 2008. Exploitation of children in prostitution. Dostopno prek: http://www.ecpat.org/wpcontent/uploads/legacy/Thematic_Paper_Prostitution_ENG.pdf (24. februar 2017).
10. ENMP, European Network Male Prostitution. 2003. *"Hidden Stories": Male Sex Work in Northern Europe. Final Report*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/health/ph_projects/2002/com_diseases/fp_commdis_2002_frep_23_en.pdf (3.junij 2016).
11. Erjavec, Karmen in Poler Kovačič, Metka. 2007. *Kritična diskurzivna analiza novinarskih prispevkov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
12. *International Prostitutes Collective*. Dostopno prek: <http://prostitutescollective.net/about/> (15.december 2015).
13. Hall, Stuart. 2004. Delo reprezentacije. V *Medijska kultura: Kako brati medijske tekste*, ur. Breda Luthar, V. Zei in H. Hardt, 33–69. Ljubljana: Študentska založba.

14. Hampton, S. 2014. *Drawing the line: Is prostitution consensual sex for a price or men's violence against women*. Dostopno prek: <http://www.prostitutionresearch.com/Hampton-Drawing%20the%20line.pdf> (26. marec 2014).
15. Heath, Stephan. 1984. *The sexual Fix*. London: THE Macmillian Press Ltd.
16. *IMDB*.. Dostopno prek: <http://www.imdb.com/> (25. junij 2016).
17. Jackson Stevi. 1996. The Social Construction of Female Sexuality. V *Feminism and Sexuality*, ur. Jackson, S. in Scott, Sue. Edinburgh: Edinburgh university press.
18. Kanduč, Z., Korošec, D. in Bošnjak, M. 1998. *Spolnost, nasilje in pravo*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti in Urad za žensko politiko.
19. Kara, Siddharth. 2010. *Sex trafficking: inside the bussiness of modern slavery*. New York: Columbia University Press.
20. Kinodvor. Mestni kino. 2014. *Mlada in lepa*. Dostopno prek: <http://www.kinodvor.org/spored/arhiv-filmov/jeune-jolie/> (28. marec 2017).
21. Kobač, Miloš in Ljubo Bavcon. 1969. Prostitucija. V *Socialna patologija*, ur. M. Kobač, L. Milčinski, K. Vodopivec in B. Uderman, 158–179. Ljubljana: Mladinska knjiga.
22. Korošec, Damjan. 2008. *Spolnost in kazensko pravo*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
23. Košiček, Marjan. 1982. *Spolnost skozi stoletja*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
24. Leskošek, Vesna. 2002. *Zavrnjena tradicija: ženske in ženskost v slovenski zgodovini od 1890 do 1940*. Ljubljana: *cf.
25. MacKinnon, Catharine. 1993. Prostitution and Civil Rights. *Michigan Journal of Gender and Law* 1: 13-31. Dostopno prek: <http://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1192&context=mjgl> (4.maj 2017).
26. Matthews, Roger. 2008. *Prostitution, Politics and Policy*. New York: Routledge – Cavendish.
27. Nagle, Jill. 1997. *Whores and Other Feminists*. New York: Routledge.
28. O'Connell Davidson, Julia. 1998. *Prostitution, Power and Freedom*. Michigan: The University of Michigan Press.
29. Pajnik, Mojca. 2003. "Natakar, Ukrajinko prosim!": medijska reprezentacija prostitucije. *Poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti* 2: 144–159.
30. Pajnik, Mojca. 2008. *Prostitucija in trgovanje z ljudmi: perspektive spola dela in migracij*. Ljubljana: Mirovni inštitut.

31. Pateman, Carole. 2016. *Spolna pogodba*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
32. Plante, Rebecca F. 2006. *Sexualities in Context: A Social Perspective*. Colorado, Boulder: Westview Press.
33. Popov, J. 2008. *Prostitucija – Priročnik za prostitute-ke, stranke in moraliste-ke*. Maribor: Založba Pivec.
34. Primorac, Igor. 2002. *Etika in seks*. Ljubljana: Založba Krtina.
35. Rathus, Spencer A., Jeffrey S. Nevid in Lois Fischner-Rathus. 2011. *Human sexuality in a world of diversity*. Boston: Pearson.
36. Raymond, G. Janice. 2004. *Prostitution on Demand: Legalizing the Buyers as Sexual Consumers*. Dostopno prek: <http://www.prostitutionresearch.com/Raymond%20Prostitution%20on%20Demand.pdf> (2.junij 2017).
37. RTV SLO. 2010. *Iz filmske zakladnice: Taksist (1976)*. Dostopno prek: <https://www.rtvlo.si/kultura/film/iz-filmske-zakladnice-taksist-1976/226530> (9. februar 2017)
38. Seidman, Steven, Fischer, Nancy. 2007. *Introducing the new sexuality studies: original essays and interviews*. New York: Routledge.
39. Scott, G.R. 2004. *Najstarejša obrt- prostitucija od antike do današnjih dni*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
40. Schulze, Erika, 2014. *Sexual exploitation and prostitution and its impact on gender equality*. Dostopno prek: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493040/IPOL-FEMM_ET\(2014\)493040_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493040/IPOL-FEMM_ET(2014)493040_EN.pdf) (31.maj 2017).
41. Sullivan, Mary Luccile. 2007. *Making Sex Work*. North Melbourne: Spinifex Press.
42. Šori, Iztok. 2005. Prostitucija v Sloveniji: akterji, podoba in odnosi. *Etnolog* 10: 61–80.
43. Tomovič, Brina. 2009. *Prostitucija v kremplje zvalila na milijone otrok*. Dostopno prek: <https://www.rtvlo.si/svet/prostitucija-v-kremplje-zvabila-milijone-otrok/97487> (5. januar 2017).
44. Tratnik Volasko, Marjeta. 1996. *Prostitucija: zakonodajni, sociološki in nadzorstveni vidiki pojava*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Urad za analitiko.
45. Zaviršek, Darja. 1994. *Ženske in duševno zdravje*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
46. Weeks, Jeffery. 2003. *Sexuality. 2nd edition*. London, New York. Routledge.